M U H İ T

Sene 4 Resimli Aylık Aile Mecmuası *No. 48, Teşrinievel 1932*

Son Bahar

Altın rengi saçları yanan bir semaverdi,
Gözleri güneş gibi ateşindi yakından..
Yanmanın lezzetini onda hissettim bir an,
Ve yazın sevgisini bana önce o verdi.

Yaz gibi iri olgun meyvaları severdi;
Bir çocuk gibi şendi ve gülerdi her zaman.
Bir mevsim gözlerinden aktı nurdan bir cihan,
Ve güzel yaz günleri ne çabuk geçiverdi.

Artık dondu bir cam var eski güneş yerinde..
Güneşi benden çalan o sıcak bakışlardır.
Ve yazı o götürdü mutlak beraberinde.

En güzel rüyaların bile bir sonu vardır:
Bir bahar rüzgârından bir sabah alarak hız,
Mevsimlerin ömrünü yuşamıştı aşkımız.

Onu şimdi kaybettim ve şimdi sonbahardır.

Yaşar Nabi

Millî Dil Şuuru Hamlesi

Büyük Millî Dil Kurultayı

AHMET CEVAT

Milletlerin tarihinde öyle safhalar olur ki başkalarını tamamile kayıtsız bırakan bazı mevzular onlar için millî heyecan membaı olur. Ve bugün Dil İşleri bizim için o mevzulardandır, ruhumuzu millî heyecanla dolduracak ehemmiyettedir. Bu ehemmiyeti Dil İşlerine kazandıran millî şuurun bugünkü inkişaf safhasıdır. Büyük Dil Kurultayı bu hamlenin ilk büyük tezahürüdür.

Bizde Millî şuur Namık Kemal — Mithat Paşa devri ile başlar. Gazinin zaferli Cümhuriyet inkılâbiyle teessüs eder. Cümhuriyet muzaffer olduktan sonra, Gazi bizi yeni bir terbiye safhasına sevk etmiştir, ve şimdi de yine irşadiyle bu safhanın yeni bir ânına giriyoruz. Gazi kadar Türk milletinin kabiliyetlerini keşfetmiş ve o kabiliyetleri kıymetlendirmiş bir Türk Ulusu daha görülmemiştir. Bu safhaları anlamak için tarihimize biraz daha uzaktan bakmalıyız.

Türk milleti bir zamanlar satvetli bir efendi olarak yerleşmiş olduğu Avrupadan barbarlar gibi kovulmak ve memleketleri müstemleke haline getirilmek isteniliyordu. Bunun için Garp imperiyalistleri, istisnasız, Türkleri tamamiyle medeniyete kabiliyetsiz, Orta Çağların dinî taassubuna esir, Hiristiyan milletlerin hepsine düşman, kökünün sökülmesi vacip, Asyalı sarı bir ırk gibi gösteriyor, bütün dünyanın ehalilerini aleyhimize çeviriyorlardı. Ve hakikaten bütün medenî dünyada Türkler, kırmızı feslerine palalar ilâve edilmiş, pala bıyıklı birer umacı gibi biliniyordu. Garbın imperiyalistlerine karşı Anafartalarda, Sakaryada ve Dumlupınarda kazanılan büyük silâh zaferleri bizi Lozana kadar götürebilmişti; fakat bu zafer ancak maddî bir zaferdi, bizi henüz sökülmesi güç barbar bir kavm halinden daha yüksek bir seviyede göstermiyordu. Bizim millî manevi mahiyetimiz bütün parlaklığı ile medenî milletlerin gözlerine görülmeliydi ki, Ehlisalip muharebelerinden beri, bütün güçlü ve muzaffer düşmanlara olduğu gibi, alnımıza vurulmuş olan *barbar* damgası silinsin ve çehremiz medenilik nuriyle aydınlanmış olarak doğsun.

İşte Gazinin arka arkaya, hakikatte gölgeden başka bir prestiji kalmayan hilafeti atması, dinî mahkemeleri kaldırması, halkın ruhunu zulmetle doldurmakta devam eden tekkeleri kapatması, yeni medenî kanunla kadınlara zevce ve evlât sıfatiyle müsavi haklar vermesi... İmperyalistlerin aleyhimize çevirmekte olduğu bütün medenî efkârı - umumiyeleri kuvvetle sarsan bir sıra inkılâp hadiseleri olmuştur. Türklerin barbar değil, padişahları tarafından zorla Ortaçağ rejimi ve ahlâkı altında yaşatılan yüksek kabiliyetli bir millet olduğu sezilmeğe ve hattâ alkışlanmağa başlamıştır. Bu, ilk manevî zaferdi, ve bu zafer de Anafartaların, Sakaryaların, Dumlupınarların kahramanı Büyük Asker tarafından kazanılıyordu.

Türk Dili Tetkik Cemiyeti Reisi Profesör Samih Rifat Beyefendi

Ondan sonra millete yeni bir millî terbiye vermek lâzım geliyordu: mücehhez bir millet halinde, medeniyet zaferine, kültür zaferine götürülmeliydik. Hiç bir inkılâpçı, şimdiye kadar Gazi gibi başladığı ve başarmakta asla geri kalmadığı büyük bir inkılâbı böyle derece derece safha safha organize ederek inkişaf ettirebilmiş değildir.

Gazi Hazretleri, lûtfen, inkılâpçılıkta takip ettikleri yolu anlatıyorlardı: "İnkılâp güneş kadar parlak, güneş kadar sıcak ve güneş kadar bizden uzaktır. İstikametimi daima o güneşe bakarak tayin eder ve öylece ilerlerim, ilerlerim, parlaklığı ve sıcaklığı ilerlememe müsaade edinceye kadar ilerlerim. Tekrar

ilerlemeğe devam etmek üzere dururum, tekrar o güneşe bakarak istikamet alırım.„ Ve emin olmalıyız ki bu istikameti ilmin en mükemmel âletlerile noktalar ve üstünden herkesin ferah ferah yürüyebileceği kadar geniş bir yol açarlar. Açtığı inkılâp yollarından ne rahat yürüyebildiğimizi görmeyenimiz kaldı mı? Ve yıllar geçtikçe arkadan gelenler, ne bahtiyar hamlelerle bu sahayı neşelere boğuyorlar! Şimdi başlayan Millî Dil şuuru hamlesinden de böyle, gittikçe daha ferah, gittikçe daha feyizli bir ifade yoluna çıkacağımızdan emin olabiliriz.

Gazi yeni millî terbiye devrini dört sene evvel Alfabe inkılâbiyle açmıştı. Bu inkılâp Garbın (opinyonlarını) efkârı - umumiyelerini aydınlatan ilk tan ağarması olmuştur. Türkler altı ayda hecelemeğe

Türk Dili Tetkik Cemiyeti Umumî Kâtibi
Damla damla, Boğaziçi v. s. muhariri
Ruşen Eşref Bf.

ve dört senede diğer milletler gibi okumağa muvaffak olmuşlardır. Şimdi Tunadan sonra seyahat edenler için Torosların ötesine kadar Avrupalı bir milletin yerleşmiş olduğunu tasdik etmemek çok güçtür.

Millî terbiye safhasının ikinci ânı millî tarih şuurunun beyinlere geçirilmesi hamlesi olmuştur. İmperyalistleri askerliğin en yeni, en mükemmel taktiği ile yenmiş olan Büyük Asker kültürün en derin usulleriyle de Garbın ilim âlemine karşı çıktı. Garbın imperyalizm âlemi ile ilim âlemi arasında elbette sıkı münasebetler vardır ve o cepheyi de ancak yine Garbın keşifleriyle ve ilmî metodlariyle almak mümkün olacaktı. T. T. T. Cemiyeti bu cephenin erkânı - harbiyesi gibi çalıştı. İki sene, o hararetli ilim faaliyeti karşısında Darülfünunun ve matbuatın pek az istisna ile alâkasız kalması hayret edilecek bir hadisedir. Millî tarih şuuru hamlesi bugünkü ve yarınki nesiller için çok ehemmiyetlidir ve bu harekete hepimiz heyecanla iştirâk etmeliyiz. Bu lüzumu ben bazı çocukluk hatıralarımın tesiri altında çok derinden sezmekteyim: biz bugün siyasî istiklâl ile muayyen ve kadim bir vatan üzerinde yerleşmiş bir milletiz, fakat Garp imperyalistlerinin karşısındaki vaziyetimiz çok naziktir. Bizim yalnız maddî silâhlarla kuvvetli olmamız kâfi değildir. Manen meziyetler göstermeliyiz. Saltanat zamanında hiristiyan reaya unsurlar maddî silâhlara sarılmadan evvel bizim karşımıza ruhları millî tarih duygusu ve gururu ile mücehhez olarak çıkmışlardı. Giritte sınıf arkadaşlarım Rum çocukları 3000 senelik medeniyet tarihleriyle, Omiros ve Herodotlariyle, Periklesleriyle, Platon ve Aristotelisleriyle karşıma çıkıyorlardı: "Biz insanlığa medeniyet hocalığı etmiş bir milletiz, diyorlardı. İçimde kanım kaynardı ve keşke Viyanaları muhasara etmiş olmak, Avrupa kralları tahtlarından indirmek veya başlarına taçlarını giydirmek gibi maddî zaferler yerine millî gururlarını yüzüme saçan şu hasımların iddialarına manevî büyüklüğümüzü gösterebilecek birkaç isim sayabilsem.„ derdim. Fakat şimdi, Gazinin Terbiye mektebinde alabildiğimiz millî tarih şuuriyle mücehhez olarak Garbın imperyalistlerine karşı en aşağı 1000 *senelik bir medeniyet tarihi ve 20000 senelik bir medeniyet kablettarihiyle* çıkıyoruz ve onlara en son medeniyet hocaları olan Yunanlıların da hocası olduğumuzu haykırabiliyoruz.

Alfabe inkılâbiyle açılan millî terbiye safhasının üçüncü ânına büyük Türk Dili Kurultayiyle girdik. Hedef bizlere millî dil şuuru vermek, bütün milleti hususiyle okur yazarları dillerine bakmağa ve dillerinin zenginliklerinden istifade etmeğe götürmektir. Bu safhayı anlayışla karşılamağa atılmalıyız, bunun için herşeyden evvel Dil işlerinin hakikî mahiyetini anlamağa çalışmalıyız. Ancak bu anlayışladır ki millî Dil şuurumuzun terbiyesi yanlış yollara sapmaktan kurtulacak, bir an evvel medeniyet mübarezesini kazandıracak olan en kuvvetli silâhı, medenî harsı yazabilecek ve söyliyebilecke Türk Dilini têmin edecektir. Millî Dil şuuru terbiyesinde edilecek hatalar bize yolumuzdan alıkoyacak zikzaklar çizdirebilir. Bunlardan kaçınmak için Dil bilgisinin ışıklariyle dımağımızı aydınlatmalıyız. Ve millî heyecanla dilimizin tekâmülü yolunda hiç bir gayretten geri durmamalıyız.

Terek, Vasantesanayı kalkaniyle siper etti ve Uluhan a: "Bu kız benimdir. Çünkü hoşuma gidiyor.„ dedi.

Yazan: AHMET

Afganlı Terek Aptullahın etrafını sarmışlardır, köpekler karacayı sardığı gibi. Çalmalar çarpık, şalvarlar.. Jâtalar eski püskü, sakallar dağınık; üstüne küfürler yağdırıyorlar, Semerkant tüccarlarından bazılarının ağızları açık durup onlara baktığına ehemmiyet bile vermiyorlardı.

Mahmut Askerî, bütün yukarı Türkistanın bu en büyük haydudu, ona: "Hırsız!„ diye bağırıyor; ondan aşağı kalmayan Emin Şuca "Eşkiya„ diyor: Ali Çerkes "Allâk!„ diye tahkir ediyordu. Ve her üç haydut Afganlı arkadaşlarını "Haydut!„ diye hırpalıyorlardı.

Terek nihayet onlara: "Ama sizin yaptığınız aşinalık değil, basbayağı hakaret!„ dedi.

— Hakaret değil, be herif, hakikatin ta kendisi.

Terek gülümsedi:

— A canım, hakikat te olsa tekme ile insanın ağzına tıkılmaz ya.

Buna cevap kızgın bir kükreme yükseldi. Küfürler iki kat dalgalandı. Mahmut Askerî "Dokuz gündür, Latakya tönbekisi ile doldurulmuş bir nargile burnumda tütüyor„ diye inledi; Emin Şuca Hazar denizi İran şarabile dolu olsa bir somuruşta kurutacak kadar susadığını haykırdı. Ali Çerkes te açlığını ilân ederek kişnişli sarımsaklı bir koyun budu kızartması ile bir tencere haşlanmış pirince ihtiyacı olduğunu anlattı. Daha da neler istediklerini sayacaklardı, ama Terek sözlerini kesti:

— Baba, bu saydıklarınızı bulsam kendime ziyafet çekerim.

— Bütün malımızı yedin de bir kere olsun karnımızı doyurmıyacak mısın?

— Boğazımızı bir bardak çayla olsun ıslatmıyacak mısın?

— Bir lüle tönbeki bile çektirmiyecek misin?

Bir Küçük Kızın Aşkına

Tercüme eden: Y. K.

ABDULLAH

Bir Haydut Ulu Hana Meydan Okuyor.

— Buhara Emirinden aldığımız zümrütlü yüzüğü ne yaptın?

— Kızların göz yaşları kadar saf o inci dizilerimiz ne oldu?

— Dökülesice kanın kadar kırmızı yakutlarımız nereye gitti?

— Ya Hintli tüccarın boynundan çıkardığımız elmaslar ne oldu?

Bu talepler sıralandıkça hiddetleri tehevvür derecesine çıkıyordu. Hakları da vardı: yedi ay, ayakları üzengiden çıkmamış, güneş dememişler, karlı dağ dememişler, yalın kılıç, kervandan kervana, çapuldan çapula koşmuşlar, o hazineleri ele geçirmişlerdi. Sonra kurnaz Afganlı onları aldatmıştı:

— Ben Ulu Hanın maiyetinde çavuşluk etmiştim, demişti. (Fakat oradan bir Hintli kızın kara gözleri için kovulduğunu anlatmamıştı); Semerkandı avucumun içi kadar bilirim. Pazarını, çarşısını karış karış tanırım. Müsaade ediniz, gideyim, ganimet mallarımızı satayım, paraları getireyim.

Onlar da emniyet etmişlerdi. Sonradan kafalarına dank dedi ama, ne fayda? Çünkü bir çok bekledikten sonra, Semerkanda gidip onu aramağa mecbur olmuşlardır ve bu sabah ona rasgeldikleri zaman, daha uzaktan, bomboş kesesini çıkarmış, onlara göstermişti:

— Allah inandırsın, parayı kaybettim.

Hepsi birden "Yalan!„ diye haykırdılar. Yakından sıkıştırdılar, yemin ettirdiler ve nihayet doğrusunu söylettiler:

— Harcadım!
— Harcadın mı? A!
— Bütün paraları mı harcadın?
— Yalan! Nasıl harcayabilirsin, bu kadar parayı?
— Son mangizine kadar!.. Doğrusu budur.

Ve sonra bir Afganlı azametile ilâve etti:

— Ben cömert adamım. Elim açık. Kar ateşte nasıl erirse para da benim avucumda öyle erir. Üste başa düzen verdim. Rahmetli babamın ruhu için hatmettirdim. Sonra da miras yemiş bir beyzade gibi hovardalığa gittim: kalanı kara gözlü kızlara kısmetmiş.

Sükût. Derin, ucundan kaza çıkacak, uğursuz bir sükût!..

İlk evvel Mahmut Askerî palasına sarıldı. Ali Çerkez: "Boğazını kesmek boynumun borcu olsun!„ diye haykırdı.

Ve Kılıçlar kınlarından sıyrıldı, yılanlar gibi kıvranarak dans etmeğe başladı. Terek yüzlerine necabetini haykırıyordu:

— Damarlarımda Hanlar, emirler kanı var! Elbette Hanlar, Emirler gibi yaşamasını bilirim. Sizin gibi pintiler benim bir haftalık yaşayışıma şaşarsınız, parmak ısırırsınız.

Afganlı Terek böyle öğünüyor ve üç kişinin kılıçlarına karşı kılıç ve hançer kullanıyordu.

Semerkandın rahatı kaçmış pazar ehli uzaktan toplanmışlar:

— Zaptiyeler yok mu? Pazbantlar, böcekçiler nerede? Bu haydutların kavgalarına kim nihayet verecek? diye telâşlanıyorlardı.

Dört eşkiyanın kılıçlarla döğüşmesi Semerkandın arslanlar meydanında oluyordu, Ulu Hanın sarayı bu meydanın bir cephesini işgal ediyordu. Sarayın penceresinden bir genç halayık Afganlı Aptullahın "Ha ya! köpekler!„ diye haydamasını işitmiş ve onun sesini ve yüzünün çizgilerini tanımıştı. Bu genç halayık, Vasantasena isminde Hindistanlı bir raca kızı idi.

Vasantasena hararetle dua etti:

— Ey Vişnu, ey Şiva, ey Mahadeo, Terek Aptullahın yardımcısı olun, çünkü ben onu seviyorum.

Kız içinden, mümkün olsa da onun yanına kaçsam, diye düşünüyordu; fakat mümkün değildi, çünkü şimdi bir halayık parçasından başka bir şey değildi.

Hatıralarına dalmaktan ve içini çekmekten başka elinden bir şey gelmiyordu.

***

Ancak on iki ay oluyordu, Türkistanın Ulu Hanı Hindistana sefer açmıştı. Kendi kavmi Rajputlar mukabeleye çıkmışlardı. Babası muharipler arasında idi, aileler de — memleketin adeti üzere — kavga meydanına kadar gelmişlerdi: Babaları, kocaları düşen kızlar, kadınlar kendilerini öldürmeğe mecburdu.

Vasantasena hatıralarını toplayordu: Babasının feci ölümünü görüp, kendisinin hançerile hayatına nihayet vermek üzere olduğu anı gördü: hançeri sert bir el çekmiş almıştı.

— Allah aşkına, bırakınız beni intihar edeyim, demişti. Tatlı bir ses karşılık vermişti:

— Ölüm nasılsa kendi gelecektir, vaktinden evvel ona gitmeğe ne ihtiyaç var?

— Yok, yok, bırakınız beni. Bizim memleketin âdeti budur.

Aptullah o narin, küçük vücudu sol elile kendine çekmiş, bütün taarruzlara karşı müdafaa etmişti. Vasantasena şu sözleri de unutmamıştı:

— Ah, mümkün olsa da rüzgârlar gibi buradan kanatlanıp gidebilseydim, seni de beraber götürseydim... İkimiz olaydık, bir ben, bir sen. Aşk için yaşasaydık.

Kendi cevabı da hatırından çıkmamıştı:

— Hayır, bu olamaz, siz benim düşmanımsınız.

— Düşmanınız mı? Ben sizin en büyük dostunuzum.

— Nasıl olur? Ulu Hanın bir askeri misiniz...

— Bah, ben Afganlıyım. Macera olsun, sefer olsun diye onun hizmetine girdim. Yoksa size ve memleketinize hiç bir düşmanlığım yoktur...

Ve ihtiras ile onu kendisine yaklaştırmış, narçeği dudaklarından öpmüştü. Bu hatıra kızın ruhundan silinemiyordu.

[Bitmedi]

Uyku

Tükenince ruhumun yaşadığı serin su,
İner bir gölge gibi beynime tatlı uyku,
Ve gözlerime dolar iki avuç kum gibi.

Derin bir şefkat ile kollarına alırken
Vücudumu her gece, düşünürüm: sahiden
Dünyada beni seven kimse yok uykum gibi

Vahdet Gültekin

Bir Cinnet Sahnesi

HALİT ZİYA Uşşakizade

Hekim ve filozof Fleury nin "Deliliğin içtimaî sebepleri" nam eseri vesilesile kısmen fenne, daha ziyade görülmüş şeylere ve hatıralara istinaden bir kaç refik, saatlerden beri, gözlerde derin ve gizli bir endişenin gölgesi, dudaklarda lâkayt görünmeğe çalışan bir gülümsemenin çizgisi, dinlerken ve söylerken kalben kendi kendimizden şüphe eden bir korku ile görüşüyorduk. Bir aralık, artık bir hatıra, bir hikâye anlattıktan sonra, o dakikaya kadar söylemekten ziyade dinlemek mevkiinde kalan içimizden biri dedi ki:—Muvafakat ederseniz ben de bir müşahede anlatacağım, ondan sonra da bu sıkıntılı bahsi kapayalım.

Bu dostun hikâyesini mümkün mertebe doğru olarak zaptediyorum. dedi ki:

"Yirmi sene oluyor, akrabalardan bir hastayı yoklamak üzere ara sıra Şişlide şifahaneye giderdim. Müesseseye hususî tavsiye edilmiş olmak sayesinde ziyaretlerimin her birinden gayet dikkate şayan müşahedeler ve intıbalarla ayrılırdım. Bunların içinde, ruhumda şu dinleyeceğiniz sahneden daha merak verecek bir hatıra bulamıyorum.

Bir gün bana dediler ki :— Hastanıza banyo ettiriyorlar. Mutlaka görmek istiyorsanız belki bir saatten ziyade bekleyeceksiniz.

Boş dönmektense beklemeyi tercih ettim, bana bir intizar odasının kapısını açtılar. Burası boş değildi. Küçük bir tereddütten sonra beni de oraya almakta beis görmediler :— Daha iyi, yalnız kalmamış olursunuz; ve bekleme zamanını oyalayacak bir vesile bulursunuz; dediler.

Burada iki kişi vardı: Ayakta, uzun saçlı kır sakallı, iyi giyinmiş, memur sınıfına mensup olduğu anlaşılan bir efendi ile, elinde bir defter, bir mektep defteri, masa kenarında bir iskemleye muhteriz bir vaziyetle oturmuş, sarı, zaif, ancak on altı yaşında bir çocuk... Baba oğul oldukları hemen anlaşılıyordu, aralarında, başlarının biçiminde, gözlerinin resminde ve renginde, bütün cismaniyetlerinin eterafını kuşatan havanın aynı unsurlardan olduğuna şehadet eden umumî ifadesinde, öyle bir müşabehet vardı ki onları derhal aynı kalıbın numuneleri olarak teşhir ediyordu.

Galiba baba oğluna hararet ve heyecanla dolu bir mev'ize irat etmekte idi. Onda, ben girince duran bir nutuk şellâlesinin henüz tebahhura vakit bulamamış zerreleri titriyor gibi idi. Onlar da gecikecek bir hastayı ziyaret edebilmek için burada bekliyor olmalıydılar. Gözlerimle, oturulacak noktayı tayin edip bir adım atmağa vakit bulmadan, yaşlıca zat, baba, elini bana salladı, ve bakışımı parmağına dolayarak kendisine çevirmek istiyormuşcasına bir işaretle beni bakmağa mecbur ettikten sonra, sır dolu bir mana ile, gûya burada uyandırılmaktan içtinap olunacak hastalar, yahut, yerlerinden deprendirilecek olursa kaza vukua gelecek gölgeler varmışcasına, büyük bir sükût ve hazer tavsiye eden bir belâgatle, şehadet parmağını dudaklarının üstüne koydu, bana ihsas edilmek istenen hürmetkârane sükûttan en evvel kendi hisse almış hissini vererek vecd içinde gözlerini süze süze kapadı:

Çocuğu orada, başını duvara dayamış, dinleniyor gördüm.

— Sus!.. Demek istedi; sonra, birden, bu, meçhul âyinin kutsiyetinden beni peşin olarak haberdar eden ihtiyat tedbiri bitince, silkinip uyanırcasına, seri' bir hareketle yine şehadet parmağını, odanın diğer tarafına, oğlunun karşısında bir noktaya uzattı :— Oraya oturunuz ve sesinizi çıkarmayınız! demek istedi.

Beklenmeyen vukuatta, muhakemeye, tedbire vakit bırakmadan, adale ve sinirleri kendi kendine verilen kararları, yapılmış hareketleri vardır. Ben bu saniyede derhal, düşünmeden alınan emirlere tebaiyet eden bir sevk ile, sustum ve hemen bir ictinâp ve ihtiraz hissine ram olan ayaklarımın ucuna basa basa gösterilen yere kadar ilerileyerek, iskemleyi gıcırdatmamağa ihtimam eden bir ihtiyat ile oturdum.

O zaman, baba, artık susarak ve hareketsiz kalarak merasimi ihlâl etmiyeceğimden emniyet kesbetmek isteyen bir nazarla bir kere bana bakıp müsterih olduktan sonra, oğluna döndü, tek bir kelimenin içine bütün bir müstebit emrinin kat'iyet ve şiddetini koyan bir sesle:

— Dinliyormusun? dedi. Çocuk korkan bir va-

ziyetle başını sallayarak: "Evet!" demek istedi ve derhal gözlerini deftere indirdi.

Bu dakikada, bu adamın gûya ciğerlerini dolduran bir hava bir an içinde şişti, şişti, onun bütün cismaniyeti genişledi, kabardı, yükseldi, başının üstünde saçlarından bir rüzgârın nefesi püskürdü, omuzlarına birer büyük kanadın uçması in'ikâs etti. Bir eli havalara ancak bir fatihin celâdet kılıcile savrulabilen bir hışım ve gazap şimşeği çizerken diğer eli geçmiş asırların şâşaalı tarihini istihfaf eden bir mana ile böğrüne dayadı, gözlerini topraklara tenzil etmiyerek, gür, iri bir sesle kükredi.

Bu, gaip bir düşmana, kin ve intikam ateşlerile uğuldayarak tutuşan, gûya her cümlesi bir alev sütunu şeklinde kara husumet bulutlarının kesif tabakalarını yırtarak, burula burula, kıvrana kıvrana, etrafa kıvılcımlar saçarak, hırsından taşıp fışkırarak yükselen bir hitabe idi.

Bu adam bir şair miydi, bir muharrir miydi, yoksa, bir faciada vazifesini ezberleyen bir mümessil miydi? Yahut bunların hiç biri değil de sadece bir.....

Şahadet parmağını dudaklarının üstüne koydu.

Zihnen kelimeyi telâffuz edemiyerek, gûyago kelimeyi hatırdan geçirmek onun manasını halk ve icat etmek demek olacakmışcasına irkilerek, suali tamamlamıyor, helecan ve dehşet içinde dinliyordum, dinliyor ve anlamağa çalışıyordum. Anlıyordum ki bu, meçhul bir tarihî devrin yalnız hayalde mevcut bir diyarında vukua gelmiş bir zulm ve kahr hailesi di, bu adam bir zindanın karanlık dıvarları arasından galip bir serdara lânetlerini yollayan mağlûp bir hükümdar ki eterafında yükselen kalın ve karanlık dıvarların arasından onları yıkıp devirecek saikaları şimdiden görüyor, şimdiden onların enkazı üstünde yükselerek kılıcını topraklara saplıyor, zulmün kasırgalarile harap ve perişan olan o yerlerde bir taze hayatın taze dalgalarını kaynatıyor, havalara savuruyor, sefalet ve zucret karanlıklarının sinesinden necat ve saadet güneşleri icat ediyor, ve sonra etrafında yeniden can bulan bu âlemin tantanesile gözleri kamaşıp onun ayakları altına düşerek yüzünü çamurlara bulayan hasmına bakıyor, onu tezyif ve tezlil eden yüksek bir nazarla duruyor, gûya kılıcını onun sırtına batırıyor: Bak! Bir parmak daha batsa yok olacaksın, fakat bana bu zevk ve zaferi verdiğine mükâfat olarak hayatını sana bağışlayorum... diyordu.

Onun her cümleye refakat eden, her mananın kuvvetini genişleten ve çoğaltan ve gizli düşüncelerini açan bir hareketi, bir vaziyeti vardı; vücudunun hemen her parçasında, gözlerinin bazan havalara, bazan ufuklara ara sıra hayali dinleyicilere düşen nazarlarında, yüzünün dakikadan dakikaya buruşan, gerilen, çatılan, süzülen kırışmaları, kollarının kesip atan, yahut diriltip yükselten hareketlerinde müfrit bir belâgat vardı.

Bazan hafızasının zayıflığını hissederdi, o zaman aktörlük sanatından bir an için sıyrılıyor, ezber dersini iyi takrir edemeyen bir mektep çocuğu perişanlığile elini alnına vurarak oğluna: "Dur! dur! Bir saniye...„ diyordu, ve tahattur edemezse derhal bulunamıyacak cümlenin yerine başka bir cümle icat ederek oğlunun: "Burada öyle değil„ diye bakan gözlerine cebinden uzun bir kurşun kalemi çıkarıp göstererek: "İlâve et!...„ emrini veriyordu. Çocuk yazıp bitirinceye kadar sabırla ve için için aşağısını tekrar ederek bekliyor, sonra bitince kurşun kalemini alıp kemali dikkatle cebine yerleştiriyor, göğsünü iliklivor, ve, bir vakfeyi müteakip tekrar savrulan rüzgâr sağnağı kabilinden bağteten yükselen bir nağme ile şişkin, taşkın, sesini ve halini buluyordu.

Bütün dikkat kesilmiştim, ve bu hitabe de izdihamlı bir telaş içinde, güya apansız kazaya uğramış bir geminin şuraya buraya koşuşan, birbirini itip kakan yolcuları gibi, çarpışan fikirleri makul bir silsile takip etmek, onların seyrine, karşılıklı hareketine vakıf olmak, gelip beynime çarpan, her biri başka bir taraftan, mütelâşi bir buluttan damlamış ıttıratsız yağmur katreleri şeklinde beklenemeyen yerlerden düşüp beni şaşırtan bu cümleleri bir intizam mecrasına sokabilmek için uğraşıyordum. Parça parça anlaşılan ve ayrı ayrı alınınca yüksek, derin, hatta eşsiz, umulmaz fikirler, hayaller ihtiva eden bu şeylerin yan yana gelmesinden öyle bir çarpıklık, öyle bir dolaşıklık hasıl oluyordu ki, her kısmı başka bir düğümle karışmış bir yumakta takip olunacak ipliği bulamayan göz bulanıklığiyle, fikirde, kâmilen silinmeğe hazır bir dağınık duman hali peyda oluyordu.

Gözlerimin önünde, için için şimşeklerle kaynaşan bir kara bulut kümesi var gibi idi ki vakit vakit şurasından burasından beklenmedik noktalarda, ıttırattan mahrum fasılalarla tutuşuyor, parlıyor, bir saniye içinde gözü bir tarafa cezbederken birdenbire delinemez, içine girilemez karanlıklara dalıyor, bütün görüş dairesi, kesif ve ebedî bir karanlığa batıp kalmış diye hükmolunurken tekrar başka bir taraftan müthiş ve mütevali alevlerle ufku kâmilen kızıl bir gün tufanına boyayordu.

Bir dakika oluyordu ki bu adam elini kaldırıp havada düşmanın ciğerini kavrıyor zannını veren bir hareketle yumruğunu sıkınca güya bir tasın içinden avucu ile cıva almağa çalışıyor gibi idi, ve o zaman bileğinden, parmaklarından, yenlerinden zıplayarak, sıçrayarak, fırlayıp, tekerlenip, boşanıp yuvarlanarak, fikirler, damla damla, hoplaya hoplaya, döşeme tahtalarının üstünde serpilip kayıyordu. Bazan da, birdenbire başımın üzerinde bir uzun tesbihin ipi kopmuş, taneler kulaklarıma, yüzüme, gözüme çarparak omuzlarımdan, göğsümden, sırtımdan kayarak, hiç biri tutulup elde zapt olunamıyarak akıyor, kaçıyor, her tarafımdan, benimle istihza edercesine, sürünüp uzaklara, ta öte tarafa, gözleri hep defterinin acele acele çevrilen yapraklarına dikilmiş, gittikçe daha sararan, gittikçe daha zayıf görünen biçare çocuğun iskemlesinin altında kayboluyor vehminde idim.

Kendi kendime onun için, babasının bu manevî sefaletine şahit olan bu biçare çocuğun acısı için ciğerlerimi sıkan bir ıztırap içinde: — Vah bedbaht yavrucak! diyordum, hiç olmazsa senden bu elîm manzarayı saklamalı değilmiydiler?

Sonra kim bilir ne mücbir sebepler ailesinin, bu taze dımağı şu uçurumun kenarına getirdiğini düşünerek daha başka bir korku ile titriyordum. Nihayet bir an oldu ki hitabe bitti; o zaman, yorgun, alnının terini silerek geniş bir nefes aldı, her tarafı kırılmışçasına, bitap kendisini sedire attı. Fazla bir kelime telâffuza kuvveti kalmamış, denebilirdi. Elini sallıyarak:

— Defteri bana ver, manasını ifade etti. Çocuk fırlayarak defteri kapadıktan sonra ona teslim etti, "Artık gidebilirsin!„ diye bir işaretle baba izin verdi, oğul elini uzatarak adeta zorla onun elini aldı, bir kere öptü, sonra doyamayarak bir daha öptü.

Bir uzun dakika baba oğul birbirine baktı. Çocuk bekledi ki onun gözlerinde kendisine hatırai hakikati iade edecek bir şule parlasın ve babalık hissinin uyanan bir hamlesile onu çekip öpsün. Heyhat! Bu dakikada onda, bütün hassasiyeti sarfolunan emekten sonra muattal kalmış bir incimat hali vardı. Çocuk, naümit, öylece ayrılıyordu. Sonra birden bire buna muvafakat edemiyerek eğildi, yüzünü babasının boynuna, sakalının altına soktu, uzun uzun kokladı, ve nihayet doğrularak, hiç bir tarafa bakmadan fırladı, çıktı.

Ben de durmadım, duramadım, yavaşça kalktım, dehlize çıktım, o zaman çocuğu orada, bir tahta sedirin üstünde, başını duvara dayamış, gözleri kapalı, şimdi sarı simasının üstünde bir ateş dalgasile, dinleniyor gördüm. Hayır, dinlenmeyordu; gözlerinden serî yaşlar, birbirini kovalıyarak, bol bol, sık sık akıp gidiyordu.

Hikâye buraya gelicce hep bitti zannettik, ve hiç birimizde söz söylemeğe imkân bırakmıyan bir teessür dudakları kilitlemiş gibi idi.

Nakleden, bir saniye sonra yavasça, eğildi, ve daha ağır bir sesle devam etti:

"Yirmi sene sonra daha geçenlerde bir dostun köşkünde kameriyede oturuyorduk. Bir aralık yanımızda, alçak çitin öte tarafını teşkil eden komşu bahçesinde bir ses, bana bigâne gelmeyen bir eda ile bir ses işittim. Ev sahibi ile musahabeye devam ederek bu sesi bilâihtiyar dinledim. Yalnız ses değil, söylenen şeyler de bana bigâne değildi. Nihayet zihnimin içinde çakan bir şimşekle yirmi sene evvel Şişlinin şifahanesinde görülen cinnet sahnesi hatırıma geldi. Zaptolunamamış bir hareketle ayağa kalkarak, öte tarafa komşu bahçesine baktım...

Bu noktada içimizden biri kendini tutamıyarak:

— Biçare adam hâlâ yaşıyormu imiş? diye sordu.

Nakleden arkadaşın daha ağırlaşan sesi cevap verdi: — Hayır, o çoktan ölmüştü, dedi; bu sefer yirmi sene evvelin çocuğu tecennün etmişti ve babasını dinleye dinleye ezberinde kalan şeyleri söyleyordu.

Tanzimat ve Meşrutiyet devirlerinde dil siyaseti

(Ahmet Cevat Beyin Büyük Dil Kurultayında söylediği sözlerden biri)

Tanzimatçıların Dil İşleri anlayışlarına göre idi.

Tanzimatın Maarif sistemi içinde Dil işlerinin kurultayımız için hususî ehemmiyeti vardır. İki devrin anlayış ve yaratış farklarını bu işleri izlemekten çıkarabiliriz. Gerçek, dil işlerini tanzim ederlerken düştükleri hata bütün inkılâpçılıklarının kökünden yanlış bir anlayışa dayandığını gösterir.

Osmanlı İmperatorluğunun temelleri Orta - Çağ'ın en sağlam ve en ilerlemiş tekniği üstüne tutturulmuştu; atalarımız asırlarla bu teknikle Avrupaya galip gelmişlerdi. Fakat Avrupanın müstemlike siyaseti ile genişleyen ticareti orada tekniği esaslı surette değiştirip buhar tekniğini yarattı. Ondan sonra kara ve deniz silâhları değişti: Rus ve Nemse topları, Fransız ve İngiliz donanmaları bizde üst üste iki inkılâp yaptırdı. Birincisi askerlik sistemini kökünden değiştiriyordu. Tanzımat denilen ikincisi devlet makinesini yeni tekniğe göre değiştirmek vazifesini üstüne alıyordu; fakat bu işlerde, askerlik sisteminde olduğu gibi, kökünden değiştirme yolunu bulamamışlardı; devlet müesseselerini ikileştirmek, yenilerini eskilerinin yanı başında desteklerle tutturmak usulünü tutmuşlardı. Bundan daima tenkit edilen ikilikler: mahkeme ikiliği, şeriat ve kanun ikiliği, Evkaf ve Nafia ikiliği, medrese ve mektep ikiliği, Maarif ikiliği doğmuştu.

Tanzimatçılar yeni Garp medeniyetini *dinamik bir oluş* halinde göremediler. Orta-Çağ medeniyeti gibi *statik* bir sistem zannettiler; bir kere aletleri elde edildi mi, yine eskisi gibi değişmez, imtiyazlı bir cemiyet yaratmak mümkün olur, diye düşündüler.

Esaslı hata buradadır: yel ve su değirmeni, öküz ve at adaleleri pek mahdut kuvvetlerdir; bunlara dayanan bir cemiyetin tekniği, ticareti, milletler arası münasebetlerin nizamı sabit oiur; asırlarca değişmez. Buhar ve az sonra çıkan elektrik kuvvetleri ise hep büyüyen, kuvvetlenen istihsal aletleri yaratır; ticareti değiştirir, milletler arası münasebetleri şiddetle değiştirir; bu istihsal kuvvetleri medenî alemi ve komşularını *statik* bir halde, muvazene halinde yaşatmaz.

Buhar medeniyetinin ilk safhası yirminci asrın elektrik ve radyo medeniyeti kadar dinamik değildi ve ileride böyle bir hassa kazanacağını tahmin etmek Babı - Âli için güçtü. Hususile ki padişah ve yardakçıları, onun namına devleti tanzim eden en liberal unsurları dahi, bir an evvel devleti muvazene haline getirmeğe can atıyorlardı; bu, menfaatleri icabı idi.

Maarif ve Dil işleri de işte böyle bir *statik, muhafazakâr* telâkki ile karşılanmıştı.

Bu statik telâkki üç cepheli idi: siyasî, sınaî, harsî.

Siyasî cephede tanzimatçılar demokrasiden tamamile uzak durmuşlardı; sınaî cephede medenî milletler arasındaki teknik dinamizmini anlayamamışlardı; kültür cephesinde ise millî dil ve millî tarih şuurları tamamiyle dinî mahiyette idi; islâm tarihinden ve Şark medeniyetinden doğma idi. "Lisanı - azbülbeyanı - osmanî üç lisandan terekküp ediyordu„ ve osmanlı tarihi islâm tarihinin üç köşesinden birini kapmış olmakla memnun ve müftehir bulunuyordu. Hakikî bir inkılâba girişmek ve onu başarmak için üç cepheli *dinamik* bir telâkki lâzımdı:

Siyasî cephede demokrat (halkçı), kültür cephesinde milliyetçi, teknik cephede beynelmilelci bir telâkki; bu anlayışlar değil tanzimatçılarda onlardan yetmiş seksen sene sonra gelen meşrutiyetçilerde dahi yoktu. Bu anlayışları bu millete getiren bugün aramızda bir dinleyici olarak bulunmak tevazuunu gösteren Büyük Adamdır. Anafartaların, Sakaryanın, Dumlupınarın muzaffer Büyük Askeridir.

Tanzimat sisteminin Maarifte ve Dilde neticeleri

Tanzimat, dilde sadelik ve intizam aradı. Hükûmet makinesinin muntazam işlemesi için emirlerin ve kanunların açık olması lâzımdı; bürokrat tabakanın kitabeti berbattı; karışık, muğlak ve manasızdı. Reşit Paşa Babıâliye zincirleme, istenildiği kadar uzatılabilen, kaziyeleri birbirlerine maharetle bağlı, muntazam ve anlaşılması kolay bir inşa vermeye çalışmıştı. Resmî lisanın lûgati muayyen ve mahduttu. Sadrıâzamın kaleminden çıkan resmî yazılar bu inşanın meşkleri idi ve Babıâli aklamında, dereceli bir silsileden geçilerek yetişilirdi. Bu kadarı da tanzimata kâfi idi.

Bu inşa diplomasinin, devlet kançilaryasının resmî inşasıdır. Reşit Paşanın zekâsı, fransızcada mümasili olan inşanın bütün nahvi bağlılığını yarattığı Babıâli kitabetine verebilmekte görülüyor.

Tanzimat Fransanın akademisine ve enstitülerine benzer bir "Encümeni Daniş„ de tesis etmişti ve bu akademiye Fuat ve Cevdet Paşaların yazdığı "Kavaidi Osmaniye„ de takdim olunmuştu (1267—1851). Bu

hadiseler tanzimattanberi geçen on iki sene zarfında lisana büyük bir ehemmiyet verildiğine delildir, fakat hedef daima aynı idi ve arzettiğim statik (muhafazakâr) telâkkiye göre idi:

Yazı lisanının üç lisandan terekküp ettiği kabul olunuyordu. Türkçenin sarfı ve kelime teşkili ihmal olunuyor, yalnız arapça ve acemcenin isim ve sıfat kısımlarına ait morfolojisine, terkiplerine ve kelime teşkiline ehemmiyet veriliyordu.

Bu devrin lisanında *himemi - mütevaliyei - cenabı - mülûkâne, tarafı - eşrefi - saltanatı - seniyye, ifadatı - şifahiyei - kemteranem* gibi terkipler kullanmak en basit şeylerdendir. Anlaşılması o lisanı bilenlerce de müşkül terkiplere de sık sık rast gelinirdi: *"Fethi ebvabi - ilmü hikmet* ve *tertibi - esbabıhünerü - marifet* ile *terbiyei umumiye kaziyei - hayriyesinin iştihar ve intişarına sarfı - himmet* eyleyen devletlerin *ceridei - halleri şirazegiri - silki - intizam* ve *reayasının mes'elei asayişi - balleri suret - peziri - baka ve devam...„*

Edebî eserleri de yamalı bohça gibidir:

"Tarife gelmez güzel ve müferrih vadiler: Bir tarafta zümrüt gibi çimenzar ve diğer tarafta koyu yeşil yapraklı ulû eşcar temaşa olunarak....„ vs.

Osmanlı lisanı demek üç lisanın unsurlarını yama yama dikerek edebî bir kumaş yaratmak demekti. Bu yamalardan birinin diğerlerinden daha geniş veya daha dar olması edebî devirlerin, şahsî üslûpların farklarını teşkil ederdi.

Tanzimatın bir kavaidi - osmaniye tertip etmiş olması şüphesiz lisanda millî bir teşebbüstür; fakat bu teşebbüsün tatbik edilip edilmediği meçhuldür; ve (1275) de (Encümeni Danişin açılmasından sekiz sene sonra) tertip edilen rüştiye programlarında türkçe sarf ve nahiv (Kavaidi - osmaniye) dersi yoktur. Tanzimattanberi geçen yirmi sene içinde islâmî milliyetçilik ve medrese zihniyeti, görünüşün hilâfında olarak, tanzimatın pek az demokrat olan ruhuna galebe çalmıştı.

Saltanatın bütün müesseselerile muhafaza edilmiş olmasından çıkan netice bu oldu.

Rüştiyelerde Lisan

Rüştiyeler hiçbir semere vermediklerine bakılmıyarak, on yıllarla Türk çocuklarının dımağlarını Emsile Bina, Tohfei - Vehbi, Pendi Attar ezberletmekle sersemletti, durdu. Bizim zamanımızda bilmem hangi hocanın yaptığı kavait veya Süleyman Paşanın Sarfi - Türkisi ancak bazı rüştiyelerde okutulabiliyordu; medreselerden ve medresenin bir şubesi halindeki Darülmualliminden yetişen muallimi - evveller Kavaidi Osmaniye denilen nesneyi kavrar insanlar değildi. Onlar arapçanın dizi dizi, tespih tespih emsilelerini manası olmayan dualar gibi çektirirlerdi. Ve o zamandan kalma bir tabir olarak

Ahmet Gevat Bey

tasrifin türkçe adı *çekmek* olmuştur. Bu cendereleerden geçip Pendi Attara kadar çıkan zavallı beyinlere nihayet Sadinin Gülistanı, *Babı pencümiyle* beraber, bir İran *hümanizmi* merhemi olarak sürülürdü.

Bu mekteplerin medreselerden farkı dershane duvarlarındaki beş kıta haritasından ve kürsü üzerinde duran tozlu kürei - mücessemeden ibaretti. Kara tahtada bazan *kasımı müştereki âzam* aranılır veya *küsuratı - adiyenin tevhidi - mahreci* yaptırılırdı. Yahut bir *menşuru - mütevazilmustatilâtın mesahai - salhiyesi* veya bir *mahrutu münharifin mesahai - müstediresi düsturatı* buldurulurdu. Tokatlar altında *İsaguci* ve *Resaili Erbaa* okutulur, kübraları ve suralariyle kıyaslar tertip ettirilirdi. İşte rüştiye tahsili demek bu demekti. Bu mekteplerde okunur, ezberlenirdi, fakat yazılmazdı; ara sıra Veysiden, Feridundan imlâ yazdıran gayretli muallimi - evveller görülürdü. Bizimki onlardandı. Ve yanlışı çıkmayanımıza "Aferin molla!„ iltifatını esirgemezdi.

İlmî Istılahlar

Devlet makinesi asrileştirilirken diploması, bahriye, fabrikalar, tophane, tersane... birçok yabancı sözleri olduğu gibi kabulde hiçbir güçlük göstermediler. Protokol, politika, hatta *hukuku politikiye* vesaire Reşit Paşanın yazılarında tesadüf edilen ıstılahlardır. Denizciliğin İtalyancadan alınmış eski ıstılahlarına İngilizceden yenileri ilâve olunmuştu. Fakat riyaziyede, tabiat ve hayat ilimlerinde, kimyada, ezzacılıkta iş başka bir renk aldı. Bu ilimlerde fransızca ıstılahların olduğu gibi lisana girmesine büyük bir mukavemet gösterildi. Ve bir müddet Tıbbiyede tedrisatın fransızca olmasına zaruret hasıl oldu. Tanzimatçılar bu mesele karşısında yüksek kültürün ıstılahlarını millileştirmek

için büyük ceht ve gayret sarfettiler. Bu işler için bir komisyon tesis edilmişti. Çalıştılar ve büyük bir zekâ eseri sayılacak surette o ıstılahları - kendi telâkkilerince - millileştirdiler!

Vakıa onların koyduğu ıstılahlar kendi tetkiklerince de *millî* sayılamazdı. Çünkü "Lisanı - azbülbeyanı - Osmani,, üç lisandan terekküp ettiği halde konulan ıstılahlar Arapçadan alınan unsurlarla taslaklanmıştı. Ve bu ıstılahlar hakikaten Arapçaya büyük ve millî bir hizmet oldu: Bu gün Mısırın, Suriyenin darülfünunları bu ıstılahlardan geniş mikyasta istifade edebiliyormuş.

Istılahların böyle konması o zamanki *statik* telekkinin mantıkî ve zarurî bir neticesidir. Millî telâkki (tarih, dil ve din itibarile) islâmî idi. Ve Arapça sözler, tabirler ve terkipler, Edebiyat ve Kültür lisanı için, yabancı değil tamamile millî sayılıyordu: Meşrutiyet adamlarında bile bu zihniyet inkılâbî bir anlayış değişmesine uğramamıştır.

Meşrutiyette, memlekete Almanya kültürü, yarı müstemlekeliğe boyun eğerek, sokmak teşebbüslerinin en hararetli zamanlarında Darülfünunda teşekkül eden ıstılahlar komisyonu dahi tanzimat Encümenlerinin izleri üstünden yürümüş, Arapça unsurlarla uydurulmuş bir ıstılah lûgatçesi neşretmiştir. Meşrutiyet adamları nezdinde, Türkçülüğün cereyanına istikamet veren Gök Alp dahi bu muhafazakâr resmî telâkkinin dışında millî bir ideale vücut vermemiş; kendisi de lisana "mefkûre, şeniyet, içtimaiyat..,, gibi tabir ve ıstılahları hediye etmiştir. Meşrutiyetin bu komisyonu için dahi Şark kültürü bütün Arapçalarile beraber millî kültür sayılıyordu.

Resmî muhafazakârlığa karşı reaksiyon

Bu resmî muhafazakârlığa karşı muhtelif suretlerle milletler- arası dinamizmi ve millî dil şuuru matbuatta ve mükâlemelerde hissolunmağa başlamıştı. Mektep kitaplarına tanzimsizce üçköşe, dörtköşe, değirmi, tekerlek, çoğaltma, en, boy, yükseklik, kalınlık, eklenti... gibi konuşma dilinin Türkçe sözlerinden ıstılahlar giriyor; millî morfemlerimizin (edatlarımızın) bir ikisi terbiyeci, halkçı, terbiyecilik, halkçılık gibi bazı yeni kelimelere teşmil ediliyordu. Meşrutiyet tanzimatçılığına bakılmıyarak resmî komisyonun şeniyete mukabil realite, içtimaiyata mukabil sosyoloji, hikmeti tabiiye yerine fizik, ruhiyat yerine psikoloji.. kullanılıyordu. Beynelmilel tetkik dinamizmi o kadar kuvvetle hükmünü sürmüştür ki komisyonların Arapçadan taslak uydurma usulünü yenmiştir. Nafianın vaktile Arapçadan uydurduğu kelimelerin hiç biri şimdi halk tarafından kullanılmıyor, mevkif yerine istasyon, katar yerine tren, sür'at katarı yerine ekspres, hatta teessüf edilecek bir dalâletle, gecikme yerine *rötar* deniliyor.

Bu beynelmilel dinamizm tabiatile resmî komisyonların, encümenlerin tanzimine tabi tutulmıyan sahalarda dil Garp kültürünün ve tekniğinin ıstılah ve tabirlerile doldurulmuştur: Gramofon, plâk, radyo, rontken, cazbant, futbol, maç, tim, tenis, kooperatif, kongra, konferans, vagon, ray, tünel, vapur, tramvay, doktor, prefosör, şoför, vatman, komedi, dram, aktör, aktris, kulis, artist, matine, adapte, poker, kare, floş, ful, bop, moda, tuvalet, kostüm, dantel, dekolte, garaj, kredi, rejim, diyagram, istatuku v. s.

Müsaadenizle bizim muhafazakâr tanzimatçılığımızı Şarkın en Garplılaşmış milleti olan Japonların muhafazakârlığı misaline yaklaştırayım. Japonlar da aynile bizde olduğu gibi resmî komisyon ve encümenler vasıtasile, milletler - arası medeniyetin teknik dinamizmini düşünmiyerek ıstılahlar taslaklamışlar, fakat yirminci asırdaki yeni keşifler her yere olduğu gibi Japonyaya da Garp kültürünü aksettiren kelimeleri akın halinde vermiştir.

Bizde hususile tababet neşriyatını takip edenler her günkü eczacılık müstahzarlarile dolan ilân sahifeleri önünde bir dakika duracak olurlarsa bu kanaldan Garp kültürü terminolojisinin taşıp dilimizi bastığına şahit olurlar. Şimdi artık yerli müstahzar ilâçlar da aynı esaslarla adlandırılmaktadır: Asipin Kenan, Astmin Nizami V.S. V.S.

MEŞRUTİYETTE LİSAN TEDRİSİ

Meşrutiyette Türkçenin tedrisinde tutulan yolu da yakından takip edelim.

Meşrutiyetin aralıksız mazisinde *Elmüşezzep* gibi unvanı bile Türkçeye göre Barbarizmadan ibaret kitaplar eski emsile ve Binaların, Kafiyelerin yerine arapçanın ayrı lisan olarak tedrisini devam ettiriyordu. İlk reaksiyon bu tedrise karşı oldu, hatta meşrutiyetten biraz evvel başlamıştı. Arapçayı ve farisiyi lisan olarak tedris edilmek sahasından atmak maksadile, yeni yazılan Türkçe sarf ve nahv kitaplarına Arap ve Fars morfolojisinin ve kelime teşkilâtının bazı kısımları konmuştu. Bu reaksiyon oldukça kuvvetlenmiş bir millî şuurun mevcut olduğuna delâlet eder, esef olunur ki yazılan kitaplarda Türkçe lâhikalarının işlenmesi için ve Türkçeden kelime yaratılması için anlayışlı hiç bir ceht gösterilmemiştir.

Bu devrin en mükemmel sarf ve nahvı sayılan ve fransızca gramerin sistemi üzerine yazılmış olan kitabın fasıl serlâvhaları bir araya getirilerek meşrutiyetin Maarif nezaretince Türkçenin ilk sarf ve nahv programı vücuda getirilmiştir. Bu eserde Türk morfolojisi üzerine hiç temrin yaptırılmamaktadır. Meselâ kelime ailesine "kesmek, keskin, kesik, kesim, kesme, keser,, misalini verdikten sonra Arapça "kitabet, kıraat, tabı, ahz, nübüvvet, şöhret, sükût, zarar, edep, kurb, mülk, hüsün, devam, vasıf,... Nur, husul, neşr, cedit, bina, kuvvet, vecd, harap, kat', mahsus..,, kelimelerinin âilelerini bulduruyor, ve Türkçe köklerin hiç birini bile işletmeğe çalışmıyor. Türkçenin kıyasî sıfat

lâhikaları noksan olarak gösteriliyorsa da yine temrini yaptırılmıyor, halbuki farisiden "Ber, endiş, perest, ferma, paş, bîn, perver, feza, efzun, nevis, ârâ, gû, âmiz, nüma, dîde, nümun, lis, ferip, nevaz, bahş, zede...,, unsurları veriliyor. Ve her birinden bir çok Arapça, Acemce kelime teşkilâtı üzerine temrinler yaptırılıyor. Bu programlara göre yazılan bütün sarf ve nahv kitapları birbirine benzerdi. Bu gramerlere Türkçenin grameri nazarile bakılmaz, bunlar Osmanlıcanın edebiyatı - cedide ve Servetifünun edebiyatı gramerler idi. Millî şuurdan mahrum olmak noktasında heps müsavidir. Hepsinin hedefi o sun'î, edebî lisanı sevdirmek, tattırmak, üçüzlü Farisi mürekkep kelimeleri çocukların beynine sindirmek, arapçanın isim ve sıfat morfolojisini, farisi terkiplerin teşkil ve mutabakat larını öğretmekti. Çünkü herkes bu edebî *Argoyu* beğenmekte ve millî saymakta müttefikti.

Bir Uyanıklık misali

Türk morfolojisine ehemmiyet vermek ve bu esas üzerine türkçe Gramer yazmak hususunda, tanzimatın Meşrutiyetten evvelki devrinde bir uyanıklık misaline tesadüf ediyoruz. Bu misal Kütahyalı Abdurrahman efendi isminde bir zatın Kıstasülbeyanıdır. Harbiye mektebinin Türkçe hocası olan bu zatın kitabı 1298 - 1882 de ve galiba vefatından sonra basılmıştır. İsminden de anlaşıldığı üzere kitapArabiyat ruhile yazılmıştı. Takip ettiği tasnif Arapça sarfın sülâsî, rubaî... mezidat... tasnifi idi; temrinsiz emsile cetvellerinden ibaretti. Tedris kıymeti sıfırdır. Fakat bir meziyeti vardır: Yalnız ve yalnız Türkçenin morfolojisini işletiyor ve mümkün olduğu kadar geniş açılmış kollarla kucaklamağa çalışıyordu. Bunun bir mektepte okutulup okutulmadığı hakkında hiç bir malûmat elde edemedim.

Lûgatler

Lûgat kitaplarında millî şuur uyanıklığı daha eski ve daha mühimdir. Esat Efendinin Lehçetüllûgatı çok büyük ve bilgili bir himmet eseridir. Kamusu tercüme eden Asım Efendinin derin ve geniş bilgiden başka millî bir taassup sahibi de olduğu anlaşılıyor. Tanzimattan sonra ise Vefik Paşanın lehçesi ve Şemsettin Saminin daha modern tarzda basılmış kamusu millî dil şuurunun yeni bir anlayışına delil tutulabilir. Fakat bu devirde yazılan Türkçenin en mühim söz haznesi bir İngilizin (Redhavaz un) yaptığı lûgatlerdir. Mektep tahsili çağında Türk çocuklarının istifadesini temin edecek yegâne lûgat kitabı hâlâ Kamusutürkidir. Bu lûgatte millî dilin müşterek edebî lehçesinde kullanılan kelime âileleri mufassal misallerle bulunduğu gibi müellifçe ihyasına lüzum görülen ve tavsiye edilen bir çok eski kelimelerimiz de işaret edilmiştir. Metod ve tahkik noksanlarile beraber Sami nin lisanımıza hizmeti büyüktür. Teessüf olunur ki meşrutiyet Maarifi resmî programlarda en büyük ehemmiyeti Arap ve İran morfolojisine vermiş türk çesarfın bu kısımlarına hemen hiç yer verilmemiştir.

Programlardan Arapça veAcemcenin kalkması ancak alfabe inkılâbından sonra mümkün olmuştur.

İEDEAL TÜRK DİLİ

Dilimizin çektiği bir asırlık mektep ve program işkencelerini bir sinema şeridi gibi gözden geçirdik. Bu cezalar ona sanatkâr çocukları tarafından sistem ve usul altında çektiriliyordu.Bu şuurlu irtica, lisanı yükseltmek ve ilerletmek namına idil Fakat netice onların, birinci ve ikinci devir tanzimatçılarının beklediği gibi olmadı. Resmî meşrutiyetin halkçılıktan uzaklaşan temayüllerine, sun'î islâmî milliyetçiliğine ve millî sayılan Osmanlı lisanının son Servetifünun sanatkârlarına karşı millî dil şuurile halk yığınları için yazı yazmağa atılan ve az zamanda muvaffak olan bir muharrirler nesli yetişti. Halkın dilinde edebî bir lisan için lâzım gelen bütün malzemeleri buldu. Ve bu faaliyetteu "Yeni lisan,, doğdu.

Yeni lisanın mücadele ve muvaffakiyet tarihini daha salâhiyettar bir arkadaşın ağzından dinliyeceğiz. Biz yalnız son yirmi sene de yeni lisanla vücuda gelen edebî mahsullerin önünde dilimizin gösterebilmiş olduğu dirlik ve yüksek meziyetlere karşı hayran kaldığımızı söylemekle iktifa edeceğiz.

Daha Namık Kemalin Silistiresi, Âkif beyi, zavallı çocuğu, Hâmidin İçli kızı ile ilk kamaştırıcı pırıltılarını gösteren bu lisan bir iki derece daha sadeleşerek ve zenginleşerek hakikî bir edebiyat lisanı olmuştur. Denilebilir ki Halk Dili resmî lisanı yenmiş, onu, - padişahları tahttan indirdiğimiz gibi - atmış yerine kendi geçmiştir. Şimdiden bu lisan ileTanrı misafiri, Çalıkuşu, Güneş ve Ateş, Damla damla, Boğaziçi, Deniz aşırı, Hüküm gecesi gibi şaheserler yaratabilmiştir. Ve bugün on altı ile yirmi yaş arasındaki çobuklarımız bile kalbin en ince hislerini, kevni hadiselerin en parlak tablolarını bu lisan ile terennüm ve tersim edebilmektedirler. Bu edebî dirilme bir mucizedir ve Türk dilinin ölmezliğine ispattır. Hangi dil mekteplerde bu kadar işkenceli takyitler geçirdikten ve ebebî hayattan asırlarca uzak kaldıktan sonra bu derece gürbüz bir çehre ile yüzlere ve gönüllere gülebilirdi?

Fakat *yeni* lisan münevver büyük Gazinin ruyasını gördüğü ideal Türk dili yanında Milo Venüsüne nispetle ancak süslere bürünmüş güzel bir habeş kızı gibidir. Biz onun, ideal Türk dilinin aşıkıyız ve çocuklarımızı visaline eriştirmek için ilmin ve metodun emrettiği her şeyi yapacağız. Bunu söylerken büyük Türk inkilâbını daima metodla, daima ilimle safha safha hazırlıyan ve gözlerimizin önünde yaprak yaprak çeviren büyük Gazinin yaratıcı kuvvetine bütün imanımla güveniyorum. Ve bütün dinleyicilerimin aynı güven ve inanla bu kanaata iştirâk ettiklerinden emin bulunuyorum.

Tarihin Mevzuu

Müderris *İSMAİL HAKKI*

Evvelâ "Tarih nedir?" sualine cevap vermeliyiz. Tarihi bir kerre mevzuunun nevi itibarile tanıyalım. Tarihin mevzuu vakıalardır, yani haricî ve şe'nî fikirlerdir. Tarihin maksadı bu vakıaları tanımaktır. Bu itibar ile tarihi san'attan ve san'atkâr faaliyetinden ayırmak lâzımdır. Çünkü san'at tanımak için değildir, icat içindir. Halbuki tarih icat etmez, sadece tanımak ister. San'at enfüsî bir faaliyetin eseridir. Halbuki tarih zekâmızın afakî bir faaliyetiyle teessüs eder. Bu itibar ile tarih san'ata da değil, ilme, ilmî faaliyetler zümresine girer.

Zihnin sırf tanımak için vücuda getirdiği faaliyetin umumî adı ilimdir, yahut ilmî faaliyettir. Halbuki bu maksatla teessüs eden bilgiler tarihten ibaret değildir. Bir çok bilgiler daha vardır, en geniş manasile bütün tabiat bilgileri bu sıfatı taşırlar: maddiyat, hayatiyat, ruhiyat... bütün bu ilimler tarih gibi afakî mevzuları tanımak için çalışırlar. Mevzuları hariçtedir, afakî mevcutlardır. Bu mevzuları san'at gibi icat ve ibda da etmezler, tabiatta hazır bulurlar. Bunlar da tarih midir?.. Hayır, çünkü bütün bu ilimler tabiî vakıalar arasında yalnız maddeye ve hayata ait olanlarla uğraşırlar: hikmet, kimya, nebatat ve hayvanat morfolojisi, hayvan ve insan fizyolojisi ve umumiyetle biyoloji gibi. Halbuki tarih asıl manevî ve beşerî hadiselerle uğraşır.

Halbuki ruhiyat ta ruhî ve manevî neviden beşerî hadiselerle meşgul olur. Bu ilmin maksadı ve hedefi tabiatın bu nevi hadiselerini tanımak ve izah etmektir. Niçin ona da tarih demiyoruz? Şunun için ki tarih ruhiyat gibi beşerî ve manevî hadiselerin ferdî tecellilerile meşgul olmaz. Din, ahlâk, hukuk, san'at, lisan... gibi maşeri tecellilerile meşgul olur. Meselâ ruhiyatçıların insanda zekâ, hassasiyet, irade dedikleri kudretlerin tanınması tarihçiyi doğrudan doğruya hiç alâkadar etmez. Bunlar asıl psikoloji mevzularıdır. Tarihçiyi alâkadar eden, tarihçinin tanımak istediği şey bu kudret ve kabiliyetlerin maşeri tecellileri olan müesseseleridir. Halbuki bu müesseseler maşer menşeli olduklarından onların tanınması da maşerin, insanın maşerî ruhunun tanınmasile olur. Şu takdirce tarihin mevzuu alelıtlak manevî ve beşerî hadiseler değil, manevî ve beşeri hadiselerin tecellileri olan maşeri hayat şekilleridir.

Halbuki beşerî ruhun tecellileri olan maşerî hayat şekillerinden bahseden yalnız tarih değildir. Etnografya dediğimiz ilim de bundan bahseder. Ve hatta mevzuu sırf budur. O halde tarih ile etnografya arasında fark yok mudur?.. Aradaki fark şudur: etnografya içtimaî müesseselerin yaşayan, halde mevcut olan şekillerinden bahseder, tarih ise bu müesseselerin mazisinden ve halde mevcut olmıyan eski hayatlarından bahseder. O halde etnografya ile tarih arasındaki fark sırf zaman itibarile midir?.. Yani etnografya tarihin halî kısmı, tarih etnografyanın eski kısmı mıdır? Gerçi mantıkan bu böyledir. İçtimaî vakıalar birdir, Bu vakıaların ayrıca tarihî olanları yoktur. Binaenaleyh içtimaî müesseseleri tanımanın iki türlüsü olmaz, akıl için tarîk birdir. Bir lisanın, bir san'atın, bir kavmın hayatını etnografyacı da bir türlü tanır, tarihçi de bir türlü tanır. O halde iki şube arasındaki fark zaman farkı gibi işin tabiatına girmiyen, arızî yahut amelî bir farktan mı ibarettir?.. Bilakis bu iki marifet şubesi arasında nazariye itibarile değilse bile, ameliye itibarile esaslı bir tabiat farkı vardır şudur: etnografyacının tetkik ettiği cemiyet hali - hazırda yaşayan bir cemiyettir, etnografcı bu cemiyeti doğrudan doğruya yani şahsi müşahede vasıtasile tetkik eder. Etnografyacının tetkik tarzı vasıtasız, mutavassıtsız, sırf istikrai bir müşahede tarzıdır. Halbuki tarihçi için vaziyet böyle değildir. Tarihin mevzuu mazide, geçmiş ve olmuş zamanlardadır. Tarihçinin mevzuu olan hadiseler doğrudan doğruya müşahede mevzuu olan hadiseler değildir. Tarihçinin tetkiklerine mevzu olan hadiseler bakiyeler, antikalar, şeahdetler, an'aneler... gibi şe'niyetin ya parçaları yahut şe'niyetin hikâyeleridir. İşte tarihçi etnografyacı gibi maziyi doğrudan doğruya değil, vasıta ile, dolay-

ile, mütevassıtlar, nâkiller, ve parçalar arasından görmeğe, anlamaya mecburdur. Onun için tarihte vasıtasız müşahede kabil değildir. Bu suretle tarihte asıl müşahede değil, ister istemez dolayısile müşahede, bunun da kabil olmadığı yerlerde inşa ve terkip mevzuu-bahstir. Tarihî bir hakikatin tesisi için müdekkik hem muhayyilesile tamamlamaya hem de muhakemesile istintaca mecburdur. İşte mevzularının mantıkî mahiyeti ayrı olmıyan bu iki marifet şubesi sırf bu mevzuların hazır ve tam bulunup bulunmaması yüzünden ameliyat sahasında ayrılıyorlar ve ayrı iki arama, bulma, kurma usulüne muhtaç oluyorlar. Tarihçi ile etnografyacı tetkik ettikleri mevzuların gerçi tabiatı itibarile değil, bu mevzuu tetkika ait vaziyetleri ve kullanmaya mecbur oldukları usuller itibarile birbirinden ayrılıyorlar. Binaenaleyh ne etnografyanın ne de tarihin hususî ve müstakil mevzuları yoktur. Bu mevzu içtimaî vakıadan ibaret olarak müşterektir. Tarih ile etnografyayı ayırmak için birinin mevzuu mazidir, diğerinin mevzuu haldir demek kâfi gelmez. Böyle olsaydı, ayrı iki isme lüzum kalmıyacaktı. İsimlerdeki fark izah ettiğim gibi mesai ve keşf tarzlarındaki esaslı farklardan ileri gelmektedir. Binaenaleyh usuliyat vadisinde bir etnografya usulü gibi bir de tarih usulü mevzuu-bahs olması kadar tabii bir şey olamaz. (1)

Şu takdirce tarihin mevzuu beşerî müesseselerin mazideki tecellilerinin mütaleasıdır. Halbuki içtimaiyatın, sosyolojinin mevzuu da budur. Bu ilmin mevzuu da ister halde ister mazide olsun beşerî müesseselerin mütaleasından başka bir şey değildir. Mevzuları itibarile bu iki mütalea arasında hiç bir fark yoktur. İkisi de içtimaî ilimdir, ikisinin de mevzuu cemiyettir. O halde niçin tarihî ve içtimaî tetkikler diye iki tetkik kabul ediyoruz ? Aradaki fark şudur: tarih beşerî müesseselerin müşahhas bir surette mütaleasıdır, içtimaiyat bilakis mücerret bir mütaleadir. Tarihin vazifesi bu müesseseleri zamanda mütalea etmektir. İçtimaiyatın vazifesi aynı müesseseleri zamanda değil nevilerinde mütalea etmektir. Tarih bir müessesenin zamanda ne suretle teşekkül, tenemmi ve tekâmül ettiğini görmek ister, halbuki içtimaiyat zaman ve mekân kaydından azade olarak içtimaî müesseseleri içtimaî tiplere, nevilere ayırır, ve aynı nevileri biri birile mukayese ederek, bir nevi vücuda getiren sebepleri, içtimaî zaruretleri keşfetmek ister. O halde tarihin usulü teşhis ve müşahededir. Halbuki içtimaiyatın usulü tecrit ve mukayesedir. Tarih tetkikleri bir devrin yahut bir inkılâbın şahsiyetini tenvir ve tesbit etmek ister. İçtimaiyat bu şahsî vasıflarla uğraşamaz, hadiselerde şahsî olmayan, âlemşumul tekerrürleri, zaruret ve muğlâkiyet hadiselerini araştırır Tarih şahsî ve orijinal harsidir. İçtimaiyat gayrışahsinin ve tekerrür edenin harsidir. Şu takdirde bir kavmın, bir müessesenin, yahut bir fikrin zamanda birbirini kovalayan hadiseler mecmuası gibi mütalea-sı ve tesisi tarihin mevzuunu teşkil etmesine mukabil, kavmların, müesseselerin, yahut muayyen fikirlerin teşekkülünü izah eden daimi ve müşterek hadiselerin, yani sebeplerin, zaruretlerin keşfi içtimaiyatın mevzuunu teşkil eder.

Şu takdirce tarihle içtimaiyatı birbirinden ayıran esaslı tabiat farkı vardır. Birincisi sadece bir müşahede ve tavsif ilmi, ikincisi bilakis mukayese ve tamim ilmidir. Halbuki her ikisi de mevzuları itibarile cemiyet ilimleridir. İlimde bunun başka misalleri de vardır. Meselâ hayatiyat ilminde: morfoloji ile biyoloji arasındaki fark tarihle içtimaiyat arasındaki fark gibidir. Morfoloji ilmi nebatların, hayvanların veyahut insanların tavsifidir, her ferdi bir bütün, müşahhas ve orijinal mevzu olarak mütalea eder. Nebatat, hayvanat, insan morfolojileri hep böyledir, hep tavsif ile meşguldürler. Teşrih bir insan morfolojisidir. Marazi teşrih te öyledir. Asıl fiziyoloji de bir morfoloji tetkikinden başka bir şey değildir. Halbuki biyoloji adını verdiğimiz asıl hayatiyat sırf ilim bahsidir. Burada hayatı mevcut hususî vasıfları kemiklerinin, nesçlerinin, sâkının, tüveyçlerinin şekilleri, biçimleri, kemiyet ve keyfiyetleri itibarile mütalea edilmez, belki bütün bu mûtaları vücuda getiren ve aynı neviden olan bütün şeniyetlere şamil olan esaslı ve müşterek hadiselerden, tegaddi, temessül, tekâmül hadiselerinin zaruretlerinden bahsedilir. Binaenaleyh asıl hayatiyat nebatlar, hayvanlar ve insanın mütaleasında "nasıldır?" sualine cevap veren morfoloji bahsi yerine hayatiyat "niçin, hangi sebeplerden dolayı böyledir?" sualine cevap vermeye çalışır. Şu halde tarih bir nevi beşer morfolojisidir. Halbuki içtimaiyat bu beşerin hayatiyat bahsidir.

Ancak en meşhur tarihçiler de dahil olduğu halde bu anlayışa karşı denilecek ki "tarih yalnız tavsif etmez, izah da eder. Tarih mazideki beşeri tesis ettikten sonra "niçin böyledir ?„ sualine de cevap verir. İşte bu kısım tarihin izahı da tarihî terkip, tarih felsefesi, tarih ilmi budur...„ Şüphesiz ki tarih hakkındaki telâkkimi buraya yazarken tarihin ilim gibi telâkkisini ortaya koyan ve bu davayı şayanı dikkat bir salâhiyetle müdafaa eden Paul Lacombe (2) gibi mütefekkir tarihçilerin eserinden gaflet etmiyorum. Ve bu temayül hakkındaki fikirlerimi hususî ehemmiyetine binaen ileride ayrı bir fasılda mütalea ediyorum. Orada tarih niçin bir ilim değildir ve olamaz, ilim olmak isteyince diğer içtimaî ilimlerin mevzuuna nasıl karışır?.. Bütün bu meseleleri tarih felsefesine ait muhtelif ve şayanı dikkat mezhepleri mütalea sırasında söyleyeceğim..

(1) Ch. Seignebos, La méthode historique, p. 1—6, Paris Alcan 1909

(2) Paul Lacombe, Histoire considérée comme science.

Yeni Bir Şiir Musabakası

Aşağıda İngiliz edibi Rudyard Kippling in meşhur "İf - Eğer..„ şiirinin hem nesirle tercümesini hem aslını veriyoruz. Bu şiir bütün medenî âlemde şöhret kazanmıştır. Anglo - sakson terbiyesinin idealini hulâsa etmiş gibidir. Bu şiirin nazm ile tercümesini musabakaya koyuyoruz.

Herkesin anlamadığı kelimeler kullanmamak şarttır.

En iyi muvaffak olana 10 lira ve Muhitin bir senelik abonesi hediye edilecektir.

EĞER

Eğer etrafında herkes şaşırırken ve şaşırmadığın için sana kızarken, sen aklını başında tutabilirsen; eğer herkes senden şüphelenirken kendine güvenin olursa, bununla beraber onların da şüphelerinin sebeplerini anlamağa çalışırsan; eğer beklemesini bilirsen ve beklemekten usanıp bıkmazsan, veya senin için yalan-uydurulduğu halde sen yalana dolana düşmezsen, Eğer sana kin besledikleri halde sen kendini kine kaptırmazsan, bununla beraber başkalarından fazla iyi, başkalarından fazla akıllı görünmezsen; eğer muhayyileni işletebilirsen, ve kendini hayalâta esir etmezsen, eğer düşünebilirsen, ve işin düşüncelerden ibaret olmazsa; eğer zaferle de felâketle de yüzyüze geldiğin zaman bu iki yalancıya karşı muamelen bir olabilirse; eğer söylediğin hakikatin hilekârlar tarafından ahmakları aldatmak için dolaşık bir hale getirildiğini görür de buna tahammül edebilirsen; eğer üstlerine titrediğin, hayatını verdiğin şeyleri kırılmış görür de eğilip eski avadanlıklarınla onları tamire sabrın olursa;

Eğer bütün kazandıklarını bir yığın yapıp hepsini bir zarın şansına atmak cesaretini gösterebilirsen, Ve kaybedip yeni baştan kazanmağa girişirsen ve ziyanın için ağzından tek bir şikâyet sözü çıkmazsa; eğer yüreğinde ve sinirlerinde ve adelelerinde kuvvet kalmamışken, sende ancak onlara "sebat!„ diyecek iradeden başka birşey yokken onları kuvvetlendirebilirsen ve sebat ile çalışmağa devam edersen; eğer kalabalıklarla yatıp kalkar da doğruluktan ayrılmazsan, veya kıralların meclisinde bulunur da halk ile arkadaşlığını bozmazsan; eğer ne düşmanların ne dostların seni tesirleri altına alamazsa; eğer herkesi sayarsan fakat hiç birine öyle fazla ehemmiyet vermezsen; eğer koşunun son gevşeklik bağışlamaz dakikasının bütün koşu değerindeki altmış saniyesini doldurabilirsen; o zaman Dünya ve içinde her ne varsa senin olur, ve o zaman - Asıl mühimmi bu: - kendin bir Adam olursun, oğlum.

İngilizcesi:

İf

If you can keep your head when all about you
  Are losing theirs and blaming it on you;
If you can trust yourself when all men doubt you,
  But make allowance for their doubting, too;
If you can wait and not be tired by waiting;
  Or, being lied about, don't deal in lies;
Or, being hated, don't give way to hating;
  And yet don't look too good, nor talk too wise;

If you can dream — and not make dreams your master;
  If you can think — and not make thoughts your aim;
If you can meet with Triumph and Disaster,
  And treat these two impostors just the same;
If you can bear to hear the truth you've spoken
  Twisted by knaves to make a trap for fools;
Or watch the things you gave your life to, broken,
  And stoop and build them up with worn-out tools;

If you can make one heap of all your winnings
  And risk it on the turn of pitch-and-toss,
And lose, and start again at your beginnings
  And never breathe a word about your loss;
If you can force your heart and nerve and sinew
  To serve your turn long after they are gone,
And so hold on when there is nothing in you
  Except the will which says to them: "Hold on„;

If you can talk with crowds and keep your virtue,
  Or walk with kings — nor lose the common touch;
If neither foes nor loving friends can hurt you:
  If all men count with you, but none too much;
If you can fill the unforgiving minute
  With sixty seconds' worth of distance run,
YOURS is the Earth and everything that's in it,
  And — which is more — you'll be a Man, my son.

Rudyard Kippling
(1865)

Kartopu

Goriller karyolalarında istirahatte

Yazan: Mrs. Martin Johnson
Tercüme eden: MÜFİDE MUZAFFER

Afrika topraklarının sahilden yüzlerce mil uzağında Kabesha isimli bir kasaba vardır. Ahalisinin hemen hepsi amele olan bu kasabada arslan kükremeleri, goril gürültüleri eksik olmaz.

Bir tetkik seyehatimde bu yerde geçirdiğim bir sabahı hiç unutmam:

Geceyi damı otla örtülmüş bir kulubede geçirmiştik. Güneş, sık ormanların en yüksek yaprağındaki siyahlığı silerken uyanmıştık. Ciğerlerime serin bir nefes gibi dolmağa başlıyan sabahı görüyor, duyuyor, koklayordum. Etrafımdaki her şey beni bağlıyacak kadar güzeldi. Fakat geçirilecek zamanım olmadığı için küçük bir kahvaltıdan sonra yola çıktık. Bir saat ilerlemiştik, önümüze bir siyah adamlar grupu çıktı.

Durduk, konuşmağa başladık, bunlardan birinin kucağında siyah tüylü bir hayvan vardı ki kafileye tesadüf ettiğimiz dakikadan beri dikkatimi celbediyordu. Bu, küçük bir goril yavrusu imiş. Bu mini mini şeyi kucağında tutan adam, onu satmak istiyordu. Arabadan inerek yaklaştım: zavallı gorilcik, başından yaralanmıştı. Rahatsız olduğu duruşundan belli idi. Daha iyi görmek için eğildim, küçük yavru gözlerime öyle yalvarır gibi baktı ki, bir anda kalbimin büyük merhameti dile geldi:

— Eğer bu küçüğü almazsan bu siyah adamın kaba ellerinde mahvolup gidecek!.

Küçük gorili kucağıma aldığım zaman başını omuzuma bıraktı. Sahibi ile çabucak anlaştım. "Kartopu" artık benim oldu.

"Kartopu" zaif ve yorgun görünüyordu. Arabanın içinde kendisine rahat bir yer verdik: ilk uğradı-

ğımız yerde taze sebzelerle doyurduk.

Genç goril iyileşti, evimizin şen ve ehemmiyetli bir çocuğu oluverdi. Bu kapkara mahlûka daima "Kartopu" ismini verdim. Çünkü bu Ozark dağları eteklerinde geçen çocukluk hayatımdan bana kalan bir hatıra idi. O zaman biraz daha büyük ve siyah bir gorilim vardı ve o da, tıpkı bunun gibi neşeli, güler yüzlü idi. Kamp hayatında içimizde en erken uyanan Kartopu olurdu. Bütün gün mümkün olduğu kadar nazarı dikkatimi celbetmeğe çalışırdı. Hareketleri nazik ve sevimli idi ve bundan başka sevmeği de çok iyi bilen bir hayvandı.

Halbuki bir çoklarımız gorillerin yarı insan, yarı şeytan, çirkin, uğursuz olduğunu düşünürüz. Zannederiz ki ormanlarda her ağacın dibinde bir tanesi bekler, ilk geçenin üstüne saldırır, parçalar.. Bu fikir tamamile yanlıştır. Goriller nazik ve hatta biraz mahcup olurlar. Aile hayatları güzel ve muhakkak mes'uttur. Her şeyden evvel sükûnet isterler ve bunun için dağların eteklerine sokulurlar. Bununla beraber icap edince en iyi muhariptirler. Cesaretle, kuvvetle dövüşürler. Yaşlandıkça kuvvetleri çoğalır. Boyları bazan altı kademe yaklaşır ve 480 kilodan fazla ağırlıkları olur. İnsana benzerler. Fakat insandan çok fazla akıllıdırlar. Kolları insan kolundan uzun ve kuvvetlidir. Çok dik dururlar ve heybetli görünürler. Korkunç olmalarının sebebi budur.

Ben, Kartopu için hakiki bir sevgi duydum. Tıpkı bir bebek gibi idi. Ruyalı, kahve rengi gözlerinden

Üç ahbap goril kendi aralarında konuşuyorlar!?

Makalenin muharriri ve kucağında Kartopu

başka her tarafı simsiyahti. Elleri bir erkek çocuğunun ellerine benziyordu. Pençeleri siyahtı, tırnakları gece yarısı gibi idi. Ayakları ellerine göre idi, fakat o kadar biçimli değildi. Ne yaparsak taklit etmeğe çalışırdı. Hatta bizim gibi konuşmak istiyerek kaba sesile bizi çok güldürdüğü de vakidir.

Kartopu, bize tesadüf etmeden evvel 9000 kadem yüksekliğinde, sık ormanlı, sert havalı bir dağda yaşıyordu. Rüzgârların, en acı kamçılarını şaklattığı bu yerlerde yaşıyan goriller; bereket versin ki çok sık tüylerle örtülüdürler. Martinle beraber, gorillerin yaşadığı bu dağlarda bir çok aylarımızı geçirdik. Sürü sürü tesadüf ettiğimiz gorillerin yaşayış tarzlarını, ahlâklarını iyice öğrendik. Çok kalabalık bir goril ailesi tanıyorum. Bu aile arasında minimini bir yavru vardı. Ona da Kartopu ismini vermiştim. O Kartopu bu Kartopuna çok benzerdi. Bu küçük gorilin o dağda bıraktığım yavru olduğuna inanmamam için hiç bir sebep yok. Kartopunun evinde yaşıyan her goril neşeli idi. Birbirleri için derin sevgiler taşıdıkları her hallerinden belli oluverirdi. Akşam, hava kararmağa başlayınca hepsi yuvalarına dalarlar, yataklarına saklanırlardı. Bunların yatakları gayet yumuşak ottan ve yapraktandı. İnin kapısında ihtiyar bir goril yatar ve ailenin geceyi rahat geçirmesi için bekçilik ederdi. Bu

arkası bembeyaz olmuş koskoca bir gorildi. Ona "Gümüş sırt" ismini vermiştik. Zaten ihtiyar gorillerin -ihtiyarlarda saçların ağarması gibi-sırtları beyazlaşır.

Gümüş sırt, çok vefakâr ve akıllı hayvandı. Bir gürültü duyar duymaz büyük bir feryatla ailenin genç gorillerini uyandırır ve harbe koşardı. Kartopu daima annesile yatardı ve bir hücum karşısında kaldıkları zaman annesi onu arkasına saklardı. Kartopunun yatağı, bilhassa ihtimamla hazırlanırdı.

Gorillerin en büyük düşmanı, kaplanlardır. Bu vahşi hayvanlar gece yarıları bile bir gölge gibi dolaşarak parçalıyacak av ararlar. Ayıları, maymunları pek severler. Her fırsat buldukça goril yavrularını kaçırmamağa pek susamışlardır. Büyük bir gorille dövüşmekten çekinirler. Bunun için goril inlerinin etrafında sinsi hırsızlar gibi dolaşırlar. Fakat ihtiyar Gümüş sırt bunu derhal, ve derhal hisseder. Yatağından fırlayarak haykırdığı zaman bütün goriller uyanır ve hep birden yarışarak düşmanı kovalarlar.

Kartopunun ailesi, insanlardan pek o kadar bizar değildi. Yollar, dikenler, yokuşlar, çakıllar, kayalar, çalılar ve dağın sert rüzgârları bir çok insanların oralara girmelerine mani olur. Gorillerin yurduna yetişinceye kadar neler çektiğimizi düşündükçe tüylerim hâlâ diken diken oluyor.

***

Ormana girdikten sonra gorilleri bulmak mesele değildir. Yağmurlu havalarda bamboların olduğu yerlere taşınırlar. Goriller bamboyu yemekte pek marifetlidirler. Yalnız içini yerler ve kabuklarını üst üste yığarlar. Oralarda dolaşan bir insan bu yığınları ve yığındaki bamboları sayarak kaç gorilin kaç bambo kemirdiğini öğrenebilir. Kartopunun ailesi bambolar arasından ayrılırken 14 yığın kamış bırakırdı. Bu ailede iki bebek goril daha vardı. Bunlar çok yaramazdılar. Bazan cezalandırılmaları icap ederdi. O vakit ağaçların tepelerine tırmanırlardı. Anneleri, ağaçları sallıyarak, azarlıyarak indirmeğe çalışırdı. Fakat dinleyen kim?...

Bunlar Kartopunun arkadaşları idi. Ağaçların üstünde misafirlik oynarlar, birbirlerine yiyecek ikram ederlerdi. Bazan kucaklaşıp uyudukları da olurdu.

Bu sık ormanların simsiyah olmasına rağmen, ağaçların arasından süzülebilen her güneşli yerde; gorillerin güzel bir bahçesi bulunurdu. Goriller bu güzel yerlerde gezerler, hayallere dalarlar ve sevgi efsaneleri yaşatırlardı. Bazan dudak dudağa gelerek fısıldaşırlar, belki de birbirlerine sırlar tevdi ederlerdi.

Kartopunun babası, oldukça tenbel bir mahlûktu. Bu babanın aile içinde yaşayan başka bir karısı daha vardı. Bu dişi, Kartopunun annesinden daha gençti. Goriller arasında iki defa evlenmek pek tabiîdir ve hemen hemen her zaman vakidir. Fakat ilk karısını bırakan goril, henüz yaşamamıştır.

***

Kartopunun annesi, Gümüş-sırt gibi iri yarı idi. İnin her ferdi, ihtiyar gorilden çekindiği halde o bazan çıkışırdı bile.. Bu, belki de onun kızı olduğundan ileri geliyordu. Bir gün Kartopunun oynadığı dalı kırarak "Gümüş sırt„ın üzerine düşürdü. İhtiyar goril, homurdanmağa başladı. Kartopunun annesi, ihtiyarın üzerine atılarak dişlerile, tırnaklarile homurtusunu kestirmeğe çalıştı. Bu oldukça ehemmiyetli bir kavga idi. Bütün goriller seyre koşuştular. Heyecanlandıkları zamanlarda yaptıkları gibi tepiniyorlar, el çırpıyorlardı. Nihayet Gümüş sırt yoruldu ve mahcup olarak kaçtı da..

Kartopunun annesi, bu kavgaya sebep olduğu için gorilciğin kafasına adam akıllı bir yumruk indirdi. Elinin altında bir ceviz olsa muhakkak darma dağın olacaktı.

Bir gün de Kartopu, diğer iki yavru gorilin birile döğüştü. Bu kavganın sebebi çok basitti. Kartopu bir bambo yerken arkadaşı elinden kapmıştı. O da onun parmağına vurmuştu. Bir gürültü kopuyordu. Büyükçe gorilin annesi gelerek bu kavgaya müdahale ve çocuğunu kovalıyarak tehdit etti. Yavru, kaçmasaydı müthiş bir dayak yiyecekti.

Bütün bunların fotgorafilerini alabilmek için çok çalıştık. Seyahat esnasında Mister Moilin'in Dewitt isminde bir arkadaşı da bizimle beraberdi. Bundan başka bize rehberlik eden iki de zenci vardı. Bu iki adam, ellerinde tabanca ile bekliyorlar, Martin resim alıyordu. Bu yüzden bir çok tehlikelerle karşılaştık. Bilhassa Gümüş sırt daima karşımıza çıktı ve bizi en çok o korkuttu.

***

Kartopunun, ormanlar arasında takip ettiğimiz ailenin yavrusu olduğuna hâlâ inanamıyorum. Onu satan siyah adama zaten o ormanların yolunda tesadüf etmiştik. Zavallı Kar topu her halde annesile beraber bir ağacın üzerinde otururken avlanmıştı. Siyah adamlar, goril yavrularını bu şekilde elde ediyorlar. Yavrunun yanındaki büyüğü vurarak yere yuvarladıktan sonra küçüğü bir örtünün altına saklıyarak kaçırıyorlar.

Kartopu bize çok alıştı. Evdeki diğer hayvanlar onunla arkadaş oluverdiler. Mes'ut, müsterih yaşayorlar. Fakat ailesi ormandaki evinde boş bıraktığı yerin sahibini unutabildiler mi bilmem?...

ŞU KIZ

Jacland Marmur dan: *SENİHA SAMİ*

Kahramanlığı ile meramına nail olan bir kızın hikâyesi

Umber köyünün, zamanın tahribatına ve boranın hırçın nefesine maruz olan, siyah damlı ve yamalı küçük beyaz evleri lodos rüzgârının ilk şiddetli hücumu karşısında gûya ürkmüş gibi bir birine sokulmuş idiler. Birdenbire yağmur dindi. Denizin ve rüzgârın feryadı ortalığı doldurdu. Turner'lerin kulübesinde ihtiyar Jesiah ocağın karşısında yalnız oturuyordu. Sıçrayan alevlere gözünü dikmiş, sönmüş piposunu dişlerinin arasına sıkıştırmış, iri ellerini dizlerine dayamış oturuyordu.

İçini çekti. Gençlik günleri artık geçmişti. Mahzun bir hal ile parlak gözlerini kırptı. Genç ve narin bir kızın rüzgârla mücadele ederek ve etekleri uçarak kaba kaldırımlardan yürüyerek geldiğini, ıslak penceresinin önünden geçtiğini ve tanta parmaklıklı kapı ile sessizce mücadele ettiğini hiç görmedi. Ancak kavi meşe kapıya indirilen çılgın darbeleri işitince yavaşça başını çevirdi. İnce ve âmirane bir ses odanın sükûtunda çınladı:

— Jess! Jess!

Alt tarafı ruzgârın uğultusunda kayboldu.

Jesiah Turner ağır hareketile yerinden kalktı, kapıya doğru yürüdü.

— Jess! Fener!

İhtiyar :— Dur bir az, diye sakalının içinde mırıldanarak kapının ağır sürmesile uğraşıyordu.

Nihayet çekebildi.

Sert bir tavırla sordu :— Senin burada işin ne?

Joby kapının aydınlık çerçevesi içinde ileri ve geri hafifçe sallandı. Yüzünü örten perişan saçları eliyle iterken gözlerinde hem korku, hem cür'et parlayordu. Arkasında parmaklıklı kapıyı ruzgâr hızla itip çarptı. İhtiyar, buz gibi soğuk bir nazarla kıza baktı. Tekrar sordu:

— Senin burda işin ne?

— Jess! Şimdi sözler, kızın ağzından asabî bir tehacümle dökülüyordu: — Jess! *Tremolo* bu gece boğazdan içeri girecek! Danny'nin gemisi! Fener!

İhtiyar, hiddetle sözünü kesti :— Danny mümkün değil bu havada gelmez. Şimdi *Tremolo* kayalığın dış tarafında, başını ruzgâra vermiştir... Senin burada hiç bir işin yok!

Kapıyı kapamaya davrandı.

Geçen nushadaki kısmın hülâsası

Gemici Danny, Joby Gordon isminde bir kızı sevmektedir. Fakat ihtiyar babası Jesiah bu kızla evlenmesine mani olmaktadır. Kızın annesi, köye uğrıyan bir yabancı gemici ile beraber kaçmıştır. Bu kimsesiz kızı, annesinin hatası yüzünden köyde herkes fena nazarla karşılamaktadır. Danny babasına, kızı her halde alacağını söyleyerek münakaşa yapmıştır.

Kız feneri kavradı ve haykırdı: "Jess! Allah aşkına gemiyi ruzgâr üzerine bulundur!" Sonra kayagan güvertede sendeleyerek gitti.

— Hayır! Hayır! Jess! Allah aşkına dinle! Danny geliyor. Biz sözleşmiştik. Yarın nikâhımız kıyılacaktı. Sana söylüyorum, mutlaka gelecek, mutlaka!

Jesiah mağrur bir tavırla mırıldandı :— Bize Umber'li Turner'ler derler. Biz denizciyiz. Danny eğer *Tromloloyu* boğazdan geçirmeyi münasip görürse gelir! Fakat seninle evlenecek değildir!

Kız onun kadar mağrur bir eda ile karşısına dikildi. Berrak elâ gözleri meydan okur gibi parıldayordu. Halinde artık istirhama benzer bir şey yoktu. Berrak sesi ruzgârın feryadına ve uzaktaki dalgaların uğultusuna galebe ederek odayı dolduruyordu.

İhtiyarın yüzüne bakarak haykırdı :— Benim erkeğimin gemisi bu gece boğazdan içeri girecek! Sana haber vermeye geldim: boğazdaki fenerin şamandırasını fırtına kopardı. Bu gece Umber kayalığında fener yok! Ben bodey'in şalupasını alacağım, Danny'ye ışık tutacağım. Babası olduğun için gelirsin sandım. Canın isterse gelme! Ben benimle gelecek adam bulurum!

Bu derece vahşî bir cür'et karşısında gûya kuvvetini kaybetmiş gibi, boranın uğultusu artık derinden geliyordu. Jesiah hiç sesini çıkarmadan kıza bakıyordu; ruzgârın, sakalına saçtığı yağmur ve köpüklerin elmas gibi parıldadığından haberi yoktu.

Umber kayalığında fener yokmuş! Bunun ne de-

mek olduğunu o çılgın bakışlı kızdan bile daha eyi idrâk ediyordu. Gözünün önüne getirdi, karanlık dalgaların beyaz köpükleri üzerinde sıçrayan *Tremolo*yu lodos ruzgârı bütün şiddetile önüne katmış sürüklerken kasaradaki taifeler, kendilerine yol gösterecek ışığı görmek için, kızarmış gözleri ile etrafı araştırıyor, boğazdaki şamandranın hazîn çanını işitmek için kulak vermişler; sonra geminin kalın kalasları kayaların üstünde parçalanmış, iri direkleri çatırdarken köpükler çılgın bir zafer nidasile üzerine hücum ediyor, parçalanan güvertede boz yelkenler bir heyulâ içinde titreşiyorlar.

Umber kayalığında fener yok!

İhtiyar Jesiah hiddetle silkindi, Kız hâlâ karşısında çılgın bakışile ona meydan okuyordu; aradan ancak bir saniye geçmişti. Homurdandı:

— Sen bu kılıkla gidemezsin, Joby. Şu muşambaları arkana al, başına geçir. Ben seninle birlikte geliyorum.

Aralarında başka bir söz geçmedi. İhtiyar adam çizmelerini giymek icin çabalanırken Joby sükût içinde bekledi. Nihayet ihtiyar adam ayağa kalktı; omuzları çökük, bir az öne eyilmiş iri cüssesile yürüdü. Muşamba başlığının kenarının altında küf kokulu ıslak sakalı, kırmızı dudaklarının ince ve sert hattı ve kızın yüzüne parlak bir nazarla bakan gözleri görünüyordu. Hiç ses çıkarmadan ıslak tahta kaldırımların üzerinden ilerileyerek boraya göğüs verdiler.

Bodey'nin şalupasının dar kasarasında ihtiyar adam dolabı çözdü, kıç taraftaki palamarları fora etti. O esnada kız mayıstra yelkeninin kalçetalarını çözdü. Sonra narin şalupanın kayagan güvertesinde ayakta durdular, ikisi birden var kuvvetlerile yomaya asıldılar. Jesiah kıza işaret ederek başa gönderdi kendi de kıça doğru sürünerek dolabı eline aldı.

Jesiah mevzii tayin etmek için yalnız bir defa arkasına baktı. Barley rıhtımının deniz kenarındaki iskelesinin hafif ışığı tek ve menhus bir göz gibi parlayordu. Cihanda başka bir ışık kalmamıştı.

Joby yomaları bağladıkten sonra dar küpeştenin kenarında diz çöktü, iskotaları kullanmaya hazırlandı. Derhal bora müthiş bir taraka ile narin şalupanın yelkenlerini doldurdu. Tekne bir yana yatınca rüzgâr altında kalan küpeştesi hışırdayan köpüklerin içine gömüldü, şalupa ileri atıldı.

Kasaradaki küçük dolabın arkasında ihtiyar adam, güvertenin korkunç meyline karşı ayaklarını germiş, kavi ve nasırlı elleri, âsi dolabın parmaklarını kavramıştı. Başını kaldırdı. Mayıstra yelkeninin sallanan tepesine baktı. Gecenin karanlığında bora, üzerine yağmur ve köpükleri fırlattıkça ruzgârda sertleşen sakalı yüzile gülünç bir zaviye teşkil ediyordu. İhtiyar Jesiah'nın kalbinde bir zafer neşidesi yükseldi. Yetmiş yaşına geldiği halde kavi ellerinde âsi dümeni, yorgun ayaklarının altında sallanan bir gemiyi bir daha hissetmişti.

Cemi ileri atılarak dalgaların hücumunu karşıladı, beyaz köpüklerin üzerinde tereddüt eder gibi durdu, sonra korkunç ve karanlık derinliklere daldı. İhtiyar Jesiah geminin nabzını yokladı, yekeyi kırdı, şalupayı ruzgâr üzerine saldırdı. Yanaklarını bora bıçak gibi kesiyor, denize meydan okuyan eski cür'eti ihtiyar gözlerinde yeniden canlanarak parıldayordu.

Şalupanın ortasındaki mevziinden Joby gözlerini siyah boşluğa dikmişti. Gök azgın denizin üstüne alçalmıştı. Umber kayalığından kopan tarâka nihayet iskele tarafından işitildi. Yarı karanlıkta bocalayan geminin üzerine dolu yağar gibi çöken bora, dalgaların tepelerini kırdıkça gûya insanların müdahalesinden dolayı intikam almak ister gibi, sığlıkta beyaz köpüktü dişlerini gösteriyordu. Birden bire heyulâî karanlık ve boranın samiahıraş feryatları arasında bir geminin sis düdüğünün matemli iniltisi kulaklarına vasıl oldu. Joby ayağa fırladı, bir kolu çarmıha asılı, durdu. Sahile yaklaşan bir geminin yeşil ışığı belirdi. Göz kırpar gibi parıldayarak dalgaların kırbaçları arasında deli gibi raks ediyordu.

Istikameti tam kayalığın üzerine idi.

İhtiyar adam dolaba iki dizini dayayarak sıkıştırdı. Elini arkasına uzattı, lombozun ruzgâr altı tarafında asılı feneri çekti, iplerini kopardı, başının üstünde meyusane bir azm ile sallayarak çeviriyordu.

Joby kıça doğru koşmaya çabalayarak pusula kutusuna kadar vardı. *Tremolo* hep aynı istikameti takip ediyordu. Doğru Umber kayalığının üstüne yürüyordu!

Kızın feryadı boranın uğultusuna karştı :— Bizi görmeyor! Jess, bizi görmeyor!

İhtiyar adam ehemmiyet vermedi. Kız onun kalkık koluna saldırarak haykırıyordu, fakat söylediği sözler denizin uğultusu ve boranın gürültüsü içinde kayboluyordu. Nihayet feneri elinden kopardı. Boş kalan elile ihtiyarın göğsünü çılgınca yumruklayarak kulağına haykırdı:

— Jess! Allah aşkına gemiyi ruzgâr üzerine bulundur.

Sonra gitti, kayagan güvertede sendeleyerek, tutunmak için küpeşteye saldırarak, yere diz çökerek, nihayet şalupanın ince çarmıhlarının alt iskalaryalarına vardı. Orada, ruzgârın bütün müntakim kuvveti kızın üzerine çöktü. Bir elile feneri vahşiyane kavramış, ötekini yukarı uzatıyordu. Meyusane bir ceht ile çıplak elleri ve ayaklarile tırmandı, ruzgârın hırpaladığı vucudunu, sarhoş gibi yan üstüne yatan direğin şapkasına kadar sürükledi. Güvertenin üstünde şiddetle dönüyordu. Üstünde siyah gök, altında azgın deniz vardı. Merhamet Allahına bir dua fısıldadı, tekellüm edilmiyen, sâmit, basît bir dua. Sonra, parçalanmış, kanayan ayakları yan yatan direğin şapka-

sına sarılı olduğu halde feneri başının üstüne kaldırdı ve kolunu salladı.

Derin karanlıkta kızın elinde sallanan ışık dairesi parlayordu. Azgın denizin fevkinde, boranın dehşetinde, ölmez sadakat, ümit ve muhabbetin nuranî rehberi gibi parlayordu. Joby'nin vücudünü bıçak gibi kesen vahşî ruzgâr, elinde ve gözündeki ışığı söndüremeyordu.

Güvertede ihtiyar Jesiah yukarı baktı. Onu orada gördü: etrafı süpüren sisler ve köpüklerden bir hâle içinde çerçevelenmiş, saçı ruzgârda uçan vahşî gözlü kız, çılgın gecenin cehennemî karanlığında feneri sallayor, fırtınada bocalayan şalupanın sarhoş direğinin başına sarılmıştı. Sonra Jesiah, Danny'nin gemisinin yeşil ışığına gözünü dikerek seyrini takip etti. Gecenin siyah boşluğunda onun için başka bir şey mevcut değildi.

Köpüklü dalgaların arasında hafifçe titrediğini gördü. Aynı istikamette yirmi dakika daha devam ederse *Tremolo*nun güzel ve kavi teknesi maziye karışacak, bir yığın parçalanmış, karışık tahtalar ve ürperen yırtık yelkenlerden ibaret bir kütle olacaktı. Fakat ışık dalgalandı, karanlıkta bir saniye müteredditane sallandı, sonra ağırca bir yana eğildi.

Jesiah, rüzgârın kamçıladığı yüzünü yağmurlu göklere kaldırdı, boralar ve tahribat Allahına hamdü senalar ederek haykırdı: — Gördüler! Gördüler!

Yeşil ışık sallandı, sonra büsbütün kayboldu. Orsa alabanda ediyorlardı. Şimdi kırmızı iskele feneri şalupaya göz kırpar gibi parladı. On dakika sonra bir teknenin iri kütlesi yanlarından geçti. Köpüklerin hücumu arasında, çarmıhlarında ve kabaran yelkenlerinde rüzgâr ıslık çalıyordu. Rüzgâr altındaki küpeştede müphem şekiller dizilmiş, rüyada görülen heyyulâî vücutlar gibi eğilmişler, boğazı işaret eden şalupanın şiddetli salıntısına bakıyorlardı.

Sonra gemi karanlığa dalarak kayboldu. Avını kaçırmaktan mütevellit bir gayz ile *Tremolo*nun dümen sularında çırpınan denizin tarâkasi ve rüzgârın oğultusundan başka bir şey kalmadı.

Joby'nin ıslak ve titrek ayakları güverteyi buldu. İhtiyar Jesiah, ona hitaben, rüzgârın içinde bir şey haykırdı. Kız bunu işitmedi, fakat anladı. Dizleri ve ayakları üzerinde, kayagan güvertede, ıztırap içinde sürünerek iskotaların bağlı olduğu küpeşteye gitti. İhtiyar adam kolunu salladı. Joby ipleri laşka etti. Şalupa bir saniye rüzgârda sallandı, yelkenler çılgınca ürperdi. Seren, eğilen kızın üstünden geçti; rüzgâr kuvvetli bir infilâk ile mayıstra yelkenlerini tekrar doldurdu. Şalupa bir daha ileri atıldı. Barley rıhtımı istikametinde yurduna avdet ederken artık rüzgâr kıç omuzluğunda idi ve köpüren dalgalar kıç kepçesinin altında eğiliyordu.

***

Güya aradan bir asır geçmiş gibi oldu. İhtiyar Jesiah ile genç kız süt limanlıkta sereni direkten aşağı indirdiler, şalupayı şamandıraya bağladılar. Rıhtımın açıklarında demirlemiş olan *Tremolo* nun teknesinin müphem şekli karanlık suların içinden yükseliyordu. Bir sandal şalupanın alçak teknesine çarptı, Danny telâş içinde orta yerinden küpeşteye tırmandı.

Üçü orada bir müddet sükût içinde durdular, yağmur uzun muşambalarından aşağı şakırdayordu. Nihayet ihtiyar Jesiah bir adım ileri attı, muşambanın altında ak sakalını zapt ederken derin derin bass sesi gecenin karanlığında homurdandı.

Kısaca mırıldandı: — Danny, Umber boğazında ki feneri fırtına koparmış. Joby... ve ben... sana ışık tutmağa gittik.

Danny başile tasdik etti. Joby şalupanın hafifçe sallanan güvertesinde sendeledi, düşmemek için balıkçının koluna tutundu. O, hiç sesini çıkarmadan genç kız ile ihtiyar adama yardım ederek sandala bindirdi, iskeleye kadar kürek çekti. Orada onlar sahile tırmanırlarken sandalı zaptediyordu.

Sonra başını rıhtıma doğru kaldırdı ve (Umberliler hissiyatlarını izahara alışık olmadıkları için) sakin bir sesle dedi ki: Ben yine *Tremolo*ya gideyim. Yerleştirilecek eşya filan var. Sığlıktan ucuz kurtulduk, baba. Yarım saate kadar eve gelirim.

İhtiyar adam denize doğru eğilerek seslendi: — Çabuk ol, Danny. Ben Joby Gordon'u bizim eve götürüyorum.

Merhametsiz denizin o emektar hizmetkârı bundan büyük bir hürmet eseri göstermezdi: "Joby Gordon„ demişti. Artık "Şu Joby kız„ demeyordu!

***

Yarım saat sonra Danny yağmurun altında kulübesine doğru yürürken kalbinde büyük ve müşfik bir saadet yükseliyordu. Pencereden sıcak bir ışık kaba tahta kaldırımlı sokağı aydınlatıyordu.

İkisi ocağın önünde bekleyorlardı. Masanın üstünde kahve cezvesi tütüyordu. Kız, Jesiah'nın eski bir kaputuna sarınmış, Jesiah da önünde diz çökmüş, sert ve nasırlı ellerile onun çıplak ayaklarını uvalalayordu. Arkasında dıvarda asılı duran, engin denizlerde seyrüsefer etmiş kaptan Ezekiah Turner, gûya sâmit bir tasdik ile baş eğiyordu.

Danny içeri girince Jesiah hiç bir şey söylemedi fakat acele ayağa kalktı, kahve cezvesi ve kâselerile meşgul olurken ak sakalının hâlesi ortasında hasretle parlayan gözlerini gizleyordu.

Dışarda boranın uğultusu devam ediyor, insanların evleri, gemileri üzerine dolu ve köpük yağdırıyordu. Fakat Joby odunların kızıl alevlerine mes'ut bir tebessümle bakıyordu. Yüzünü Danny'ye doğru kaldırınca iki göz yaşı yanaklarından aşağı yuvarlandı.

(Bitti)

İZMİR MÜZESİ

Türkiyenin Yeni Müzeleri içinde En Mühim Bir Mevkii Haizdir.

Teşekküli.— Her teşekkül iptidaîdir.Hele müzecilikte bu bir zarurettir. ıstanbul müzelerimiz nasıl "Sent ıren„ kilisesinde toplanan eserlerle başlıyarak emsali arasında mühim mevki tutmuşsa İzmir Müzesi de "Aya-Vokle„ de tesis edilmiştir. İzmir müzesinin tesisinde Aziz Bf. ile Vali Kâzım paşa Hz. nin kıymetli yardım ve mesailerini zikretmemek kadirnaşinaslık olur.

Havalinin arkeolojik kıymeti.— İzmir ve hinterlandı çok kadim zamanları görmüş, binlerce medeniyetin kademelenmesine sahne olmuştur. Fakat Mısır, Mezopotamya, Orta Anadolu gibi çok eski varlıklara sahne olduğuna dair çok kuvvetli asarı — Karabel kabartması müstesna olarak — henüz verememiştir. Bunun sebepleri: havalinin pek fazla istihale ve temessüllere maruz kalması, isimleri geçen akvam ile daha eski milletler arasındaki rabıtanın araştırılmaması,hafriyatlarda alt tabakanın ihmal edilmesidir.

Müzenin membaları.— Eser veren yerler

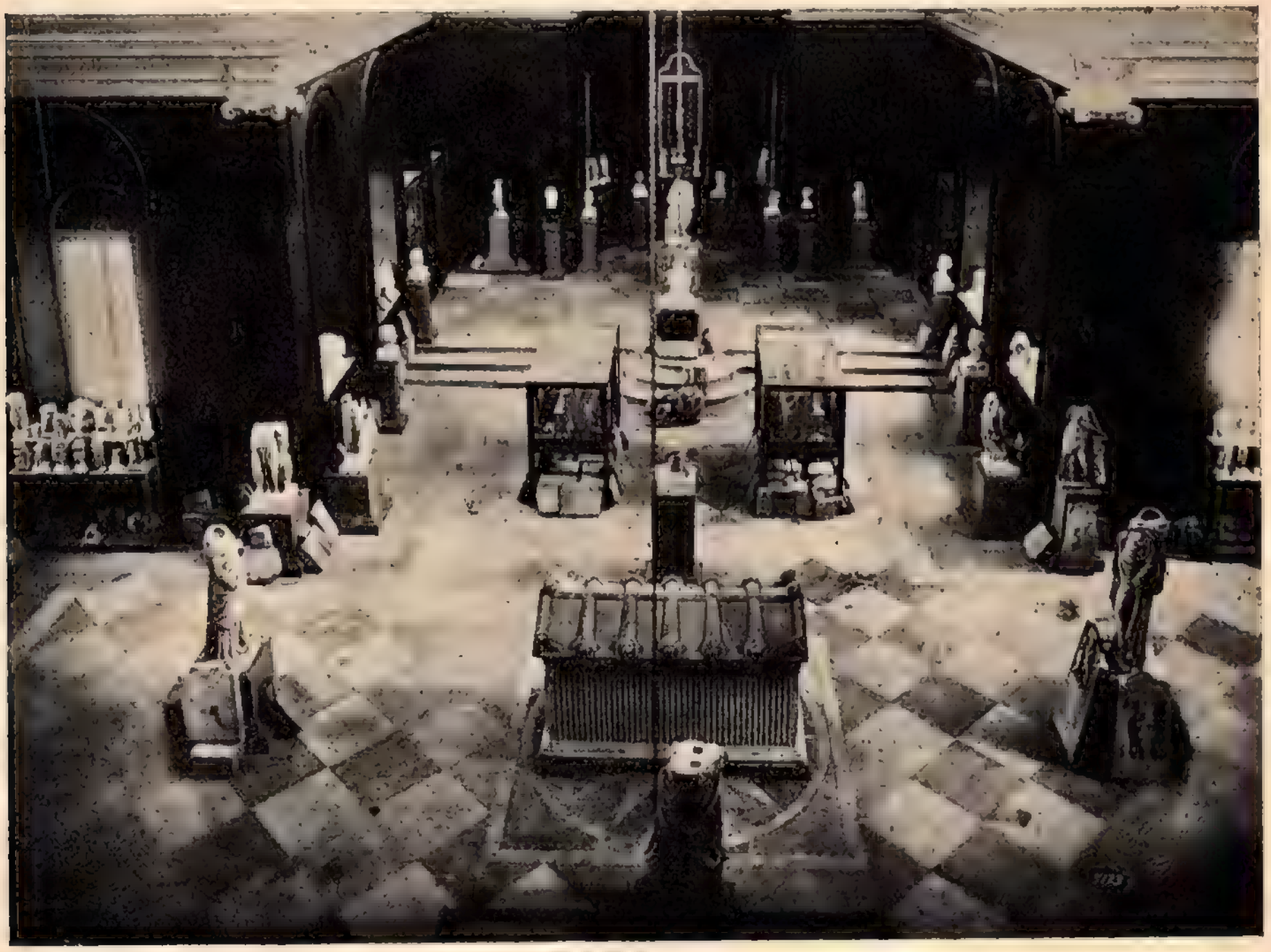

İzmir müzesinin Absid ve Nef kısmının görünüşü

hafriyat mahalleri olduğu gibi, bir çok tesadüfler de müze muhteviyatını arttırmaktadır.

Hafriyat yapılan yerlerden müzeye eser verenler: Bergama, Efes, Didim, Milet, Priyen, Afrodisyas, Stratonisa, Laodisa, Kolofon, Teos, Sardes, Halikarnas, Notion, Sebedos, Nisa, Gime harabeleridir.

Bunlardan mâda tesadüfî eser veren harabeler de vardır ki en mühimleri: Peper, Mosteni, Hiyero-Sezara, Nakrsa, Thiyatira, Sepilum ve Meandr Manyezileri, Yuliyogordos, Egara, İpiopa, Fladelfiya, Tripoleos, Meanya, Apollonyadis, Tralle, Baküs, Misteri, Klazomen şehirleridir.

Müzedeki eserler. — Müzede teşhir edilen eserler Lidyen, Kimeriyen, İyoniyen, Meonyen, Karyen, Yunanı kadim, Romen, Bizans, Selçukî devirlerine ait ve dörtbini mütecavizdir, her geçen gün müzenin muhteviyatını arttırmaktadır. Bu parçalar arasında eşleri hiç bir müzede bulunmıyan ünik eserlerin yekûnu oldukça fazladır.

Müzenin bir inkılâp şubesi, bir kütüphanesi, bir de resim galerisi vardır.

Eser teşhiri için bahçeden de istifade edilmiştir.

İzmir müzesindeki türabi eserlerden

Başsız, ihrama bürünmüş, elbise kıvrımları çok zarif bir heykel ve cesameti tabiiyede büyük memelerin altından kuşaklı kisvesinin üstüne diz kapaklarına kadar düşen bir ihrama bürünmüş, baş ve kolları kırık bir alihe Romen eserlerindendir

Namdar mimar Hermojen'e (M. E. 2 asır)

İzmir Müze bahçesinde teşhir edilen eserlerden bir kısmı

nisbet edilen ve Teos'daki Diyoniyos mabedinden getirilen zarif beyzî ornemanlarla müzeyyen, esatirî relyefler şayanı dikkattir. Afrodizyas hamamından gelen bir Medüz ve bir arslan başı, Efez'in Kastançiyana hamamına ait girlant ve öküz başlı reliyefler, uçları Pütto lar tarafından tutulan girlantlar arasında üç Medüz başını muhtevi bir lâht parçası oldukça yüksek eserlerdir.

Camekânlı kısımda teşhir edilen eserler arasında heykel, büst, stelfünerer mahlûkat, kitabe olarak haylı zarif şeyler vardır. Nisa'dan gelen zırhlı bir imparator gövdesi, tabii büyüklükte iki kadim heykeli, bir süvari reliyefi Kolofon kararnamesi (M. E. 4 asır) elenistik baş ve ayakları, kırık bir erkek heykeli, Romen bir kadın başı, melbus heykellerin en güzellerinden ve Nia'dan getirilen bir kadın heykeli, nazarı dikkati caliptir.

Avni Ali

Hayatın Beş Nimeti

Mark Twain den:

SAMİ ZADE SÜREYYA

Elinde sepet, bir sabah, peri kızı geldi ve dedi ki:

— İşte hediyelerim. Birini al, diğerlerini bırak. Dikkatli ol da eyisini seç. Yalvarırım sana; eyisini seç! Çünkü bunların içinde yalnız bir tanesi kıymetlidir.

Hediyeler beşti: şöhret, aşk, servet, eğlence, ölüm.. Genç sabırsızlıkla cevap verdi:

— Düşünmeğe ne hacet?

Ve, eğlenceyi seçti.

Memnun, mes'ut hayata atıldı ve gençliğin zevk duyduğu eğlenceleri aramağa başladı. Fakat bunların hayatı pek kısa sürüyor, bir müddet sonra insanı bıktırıyor, usandırıyordu. Nihayet dedi ki:

— Ne kadar yazık! Ben bu seneleri heder ettim. Eğer bir daha seçecek olsam nasıl seçeceğimi ben bilirim...

II.

Peri kızı göründü ve dedi ki:

— Hediyelerden dördü daha duruyor. Bir daha seç. Fakat unutma ki vakit uçup gidiyor ve bunlardan yalnız bir tanesi kıymetlidir.

Genç düşündü, çok düşündü ve aşk'ı seçti. Peri kızının gözlerinde beliren yaşların farkında bile olmamıştı.

Aradan seneler, uzun seneler geçti. Adamcağız bomboş bir evin içinde bir tabutun karşısında boynu bükük oturuyor, kendi kendine söyleniyordu:

— Birer birer beni bırakıp gittiler. İşte nihayet en sevgilisi ve sonuncusu da karşımda yatıyor. Birbirini takip eden yalnızlık beni kahretti. Bir saatlik saadeti için bin tahassür ve elem saati sarfettiğim bu aldatıcı aşk taciri beni sattı. Bütün kalbimle ona lânet olsun!

III.

Peri kızının sesi bir daha işitildi:

— Haydi, tekrar seç. Seneler sana akıl ve hikmet öğretmiştir her halde.. Üç tane daha kaldı. Yalnız bir tanesi işe yarar. Sakın unutma ve müteennivane seç..

Adamcağız derin derin düşündükten sonra şöhret'i seçti. Peri kızı, içini çekti ve yoluna gitti.

Aradan seneler geçti. Bir gün peri kızı tekrar gelerek derin düşüncelere dalmış bulunan adamın arkasında ahzi mevki etti. Ne düşündüğünü biliyordu:

"İsmim dünyayı doldurdu, o kadar büyük bir şöhretim vardı.. Fakat bu, pek kısa sürdü. Derken istirkap başladı. Onu zem ve gıybet takip etti. Bühtan, iftira ve nefret arkadan yürüdüler. Derken takibat.. Neticenin başlangıcı istihza da bunları takip etti. Nihayet, şöhretin cenazesi olan merhamet en arkadan endamını gösterdi. Bir daha şöhret mi? Yere batsın! Bin kerre, milyon kerre yere batsın!.."

IV.

Peri kızı dedi ki!

— Bir daha seç. Ye'se mahal yok.. Bidayette bir tanecik kıymetli hediyem vardı. Halâ burda duruyor.

Adam cevap verdi:

— Servet, kuvvet demek olan servet! Ben ne kadar kör imişim ki görmedim. İşte nihayet hayatın yaşamaya değer bir mahiyeti olacak. Bol bol sarfederim, israf ederim, her kesin aklını alırım. Benimle

alay edenler, benimle eğlenenler önümde pislik içinde mundarlık içinde kıvranırlar, ben de aç kalbimi onların kıskançlıklarile doyururum. Bütün zikıymet şeyler, bütün eğlenceler, zevkler benim olur. Alırım, alırım alırım... Hürmet, riayet, alkış hep benim olur. Çok zaman kaybettim, hep yanlış intihaplar yaptım, fakat geçen geçti; o zamanlar pek cahil ve tecrübesiz imişim. Temiyz ve tefrik edememişim.

Aradan üç kısa sene geçti. Adam bir tavan arasında yırtık elbiseler içinde, zaif, benzi solmuş, gözleri çökmüş, perişan bir halde oturmuş kendi kendine söyleniyordu:

— Dünyanın bütün hediyelerine lânet!.. Eğlence, aşk, servet, şöhret: hep muvakkat şeylermiş. Hakikî ve ebet-müddet hakikatler ise şunlarmış: elem, keder,

hicap ve fakr. Peri kızı ne doğru söylemişti; hediyeleri içinde yalnız bir tanesi vardı ki kıymetli idi,yalnız bir tanesi vardı ki kıymetsiz sayılamazdı. Diğerlerinin ne kadar ucuz, ne kadar beyhude olduğunu o geride kalan kıymettar, sevgili, rehakâr hediyesile kıyas ettiğim zaman anlıyorum. Bana onu getirin, çok yorgunum, biraz dinleneyim..

V.

Peri kızı tekrar göründü. Sepetinde dört hediyesi vardı. Fakat beşincisi, ölüm yoktu. Dedi ki:

— Onu, Küçük bir çocuğa, bir annenin yavrusuna verdim. Aklı ermiyordu, intihap hakkını bana bırakmıştı. Sen bana bu hakkı vermiş değildin ki..

— Oh, ne felâket!. Şimdi orada benim için ne kaldı?

— İhtiyarlığın, yaşlılığın bütün felâketlerile eza ve cefaları!

Sami zade Süreyya

Bu Akşam

Yine bir göz kapadı gurupta kirpiğini;
Görüyorum duadan düşen bütün ellerin
Ve aslâ bir hakikat olmayan emellerin
Ufuklarda bir buğu gibi tiirediğini.

Herkes parmaklarıyla kırdı istediğini;
Gözleri görmez oldu kalpteki heykellerin.
Kuvvetini anladı artık herşey kederin,
Ve her şey yalan diyor sabah söylediğini.

Boşalan avuçlara, kalplerin antenine
Dalgalar uçuşuyor sükûtun tek telinden.
Kelebekler tapıyor bir genç kızın tenine.

Ben deyen neyim varsa geceye düştü gibi
Gölgelerle değiştim içerimdeki kalbi
Toplayıp mavi güller bir perinin elinden.

Vahdet Gültekin

Koşma

Mecnun gibi sahralara;
Düşem ağlaya, ağlaya.
Ben ölürsem nazlı yâri,
Tanrım sağlaya, sağlaya.

Ahım başına tel olsa,
Yanan canım bir yel olsa,
Kanlı saçlarım sel olsa.
Akşam çağlaya, çağlaya.

Köyüm ile vedalaşsam
Ferhat gibi dağlar aşsam,
Varıp illerle ağlaşsam,
Sinem dağlaya, dağlaya.

Ey yükselen ulu dağlar,
Dert duymaz uykulu dağlar,
Umarım ahulu dağlar,
Yarim bağlaya, bağlaya.

Fevziye Aptullah

Ömrümde sükût

Çıngıraksız, rehbersiz, deve kervanı nasıl,
İpekli mallarını kimseye göstermeden,
Sonu gelmez kumlara uzanırsa muttasıl,
Ömrüm öyle esrarlı geçecek ses vermeden.

Ve öylece bu ömür, bu ömür her dakika,
Bir buz parçası gibi kendinden eriyecek.
Semada yıldızlardan, yerde kurtlardan başka,
Yaşayıp öldüğümü kimseler bilmiyecek !

Cahit Sıtkı

Uçan Tanklar

Tayyareler vasıtasile uçurulan bu tanklar istikbal muharebelerinin en müthiş silahı olacaktır.

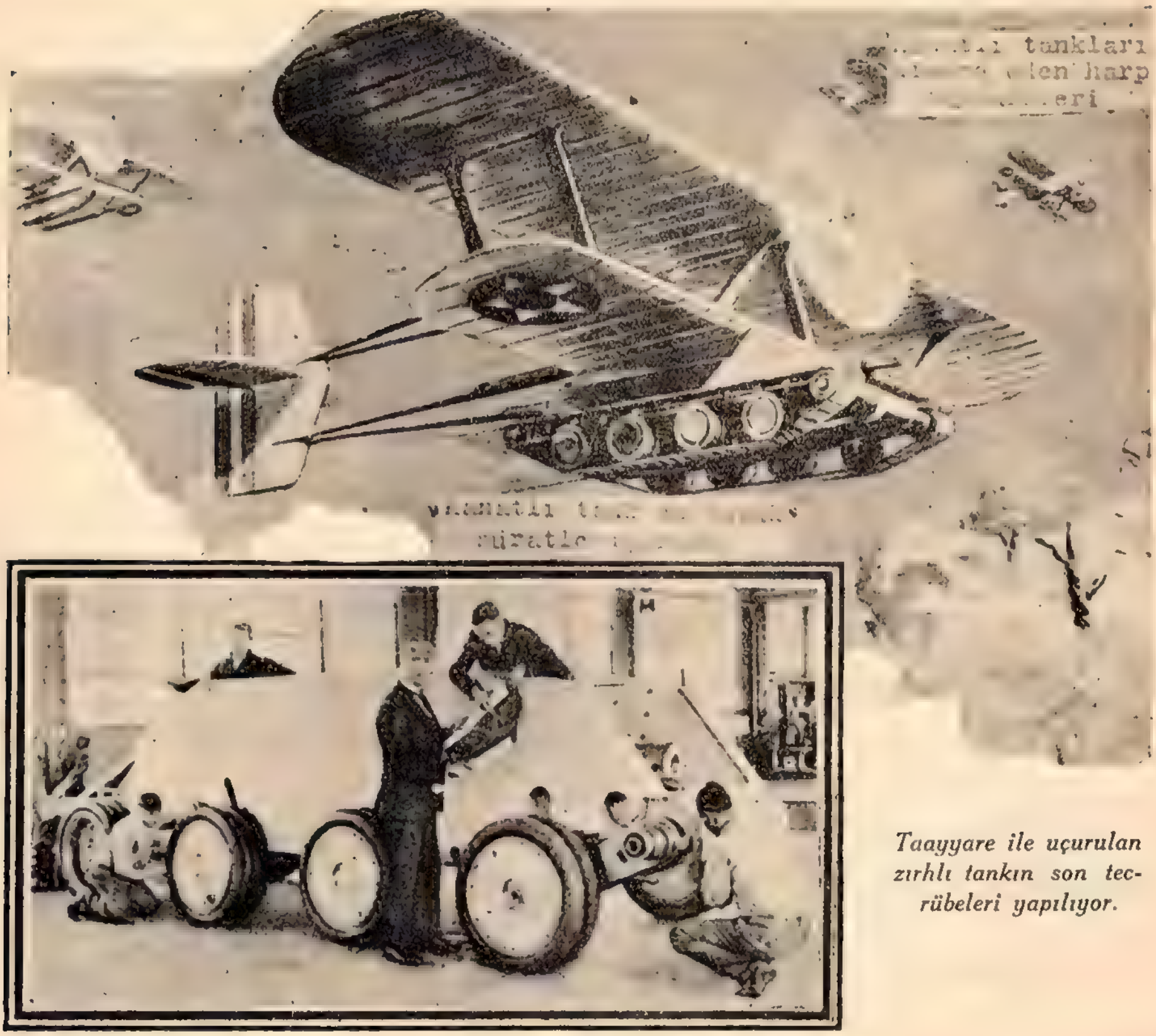

Taayyare ile uçurulan zırhlı tankın son tecrübeleri yapılıyor.

Bütün şiddetile siper muharebesi devam ederken harp tayyarelerinin yaptığı müthiş taarruz tasavvur edilsin : O aralık kanatlı tanklar siper hatlarının elli kilometre gerisine iniyor, kanatlarını bir anda atıyor, harp saflarını arkadan vuruyor !

İşte bir Amerika mühendisinin yeni icadı böyle müthiş bir silâhtır. Resimler o muhayyilenin tasauvurlarını temsil ediyor.

Son icat elunan harp tankları saatte 100 mil (180 kilometre) sür'atle ilerliyebiliyor. Şimdi tasavvur olunan kanatlar bu tanklara takılacak ve uçurulacaktır.

Son tankların ağırlığı zırhlarının himaye kuvvetinden hiç bir fedakârlıkta bulunmaksızın dört tona indirilebilmiştir ki birçok harp tayyarelerinin ağırlığından azdır. Bunlara 1.000 beygir kuvvetinde bir motör takılıyor ve tank uçuruluyor.

Uçan tankların tayfası iki kişiden ibarettir.

Bu tankların en büyük sür'atle uçarken yere inmesi temin olunmuştur. Pilot yere iner inmez bir

Tecrübeleri yapılan diğer bir nevi tank

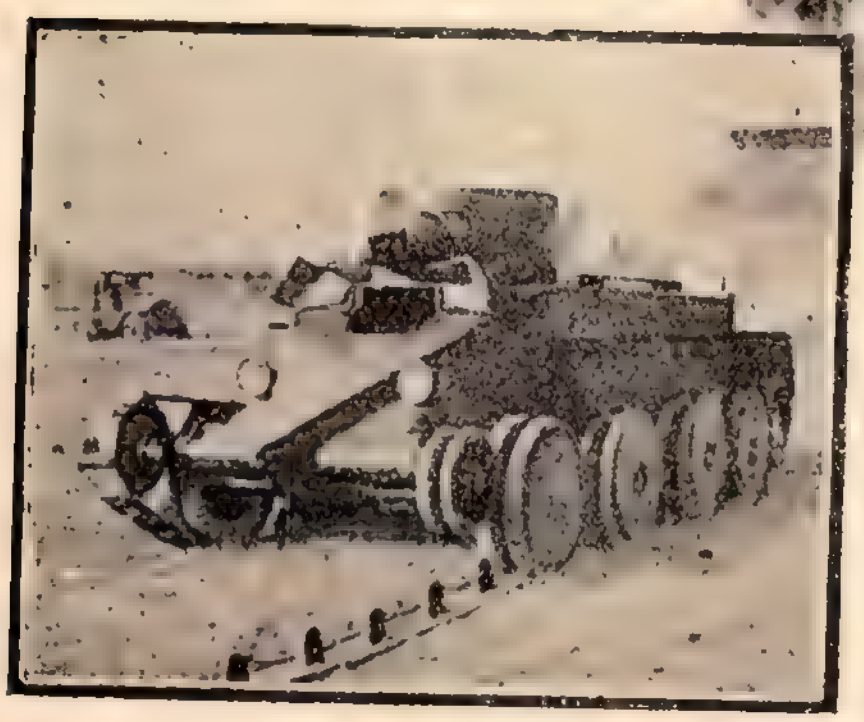

Topçu mevzilerinin en amansız düşmanı bu uçan tanklar olacaktır.

düğmeye basmakla tankı kanatlardan ve motörden ayırabiliyor; müthiş silah derhal faaliyete geçebiliyor.

Mühendis Chriskie tarafından tasavvur olunan diğer bir makine bundan da daha mükemmeldir :

Bu makineyi kullanacak pilot tankı muharebenin en kızgın yerine indirebilecek ve derhal durmaksızın tekrar uçarak başka bir tank getirmeğe gidebilecektir.

Askerî ekspotlar bu icattan sonra siper harbi sistemini değişmeğe mahkûm görüyorlar. Şimdiye kadar harp tayyarelerile düşman siperlerinin arkasına müessir bir harp kuvveti nakletmek mümkün olmamıştı, Fakat kanatlı tanklardan mürekkep bir filo ile cephe taarruzları lûzumsuz bırakılabilecektir. Bu tankların uçan filosunu durdurmak mümkün olmıyacak gibi görünüyor, bu suretle düşmanın arkadan vurulması kabil olacaktır, deniliyor.

MEKTEPTE İLK GÜNÜM

Nahit Sırrı

İstanbulda doğmuşum ama, bütün çocukluğum Karadeniz Ereğlisinde geçti. Ereğli İstanbula çok yakın, eski bir kasabadır. Güzel bir liman kenarında, yolları bâzan denize düşecek gibi kıvrım kıvrım olarak bağlarda dolaşan bu yerde, tekmil çocukluğum, hazin ve elemli çocukluğum geçti. Babamı bu çok güzel mevkili ve oldukça büyük kasabanın toprağına verdiğimiz zamanda, ben on birimi sürüyordum, ve babamın cenazesi kalktıktan ancak bir kaç gün sonra, zavallı annemle İstanbula döndük. Babam, kendimi bildiğim andan ölümüne kadar hayatımın her dakikasına hâkim olan babamın vefatında, benim büyük dahlim oldu. Fakat bundan dolayı zannetmeyiniz ki, ben babasını canından bezdirecek fenalıklar yapacak tıynette bir çocuktum ve sebebi - hayatıma karşı her nedense kalbimde peyda olmuş bir kin vardı. Bilâkis, kendisine hürmetlerin ve hayranlıkların en deriniyle bağlı idim. Diğer taraftan da öyle zaif ve halsizdim ki, onu canından bezdirmeme değil, bir kerecik bir az hiddetlendirmeme bile imkân yoktu. Günlerimin mühim bir kısmını yatakta geçirirdim. Evimiz kasabânın en yüksek bir noktasında, limana ve Karadenize hâkim bir mevkide idi. Yatağımı daima pencerenin önünde yaparlardı, ve ateşten bunala bunala, yahut soğuktan üşüyüp dona dona yattığım bu yatakta, Karadenize saatlerce bakardım. Bazan Karadeniz ta ufuklara kadar köpükle bembeyaz görünür, küçük liman tarafından kaçıp buraya iltica etmiş gemilerle dolardı. Hemen daima yatağa uzanmış bulunduğum halde denizi seyretmek yegâne eğlencemdi, çünkü ebeveynimin tek çocuğu idim, ve kimsenin çocuğunun eve gelmesine babam razı değildi.

Kendisi sessiz ve nazik, halîm selim, bununla beraber fevkalade saygı hatta korku ilham eden bir adamdı. Kasabadaki rüştiye mektebinde muallimdi, ve evde geçirdiği saatlerde, annem adeta tetikte durur, sanki evin içinde yeni uykuya dalmış ve uzun müddet uyuması her halde elzem bir hasta varmış gibi ihtirazlarla yürür, benim esasen hiç sesim çıkmadığı halde gene durup durup tembihte bulunurdu:

— Aman gürültü etme, Celâl! Baban kitap odasında, sesten rahatsız olmasın!

Babamın, çepeçevre kitapla dolu küçük bir odası vardı. Bu oda en üst katta, kule gibi bir şeydi, ve babam mektepten gelir gelmez buraya koşar, çok kere annem yemeğini bile oraya götürürdü. Babam rüştiyede hesap, hendese, coğrafya ve tarih okutuyordu. Malûmatlı ve çok çalışkan bir adamdı. Yazdığı birkaç kitap mekteplerin ders programlarına alınmıştı.

Beni kendisi okutuyordu. Çünkü rüştiyenin bulunduğu yer evimize uzaktı ve ben senenin hemen sekiz dokuz ayını hastalıkla geçiriyordum. Lâkin son zamanlarda sıhhatim düzelir gibi olunca, beni mektebe yazdırmağa karar verdiler. Vakıa orada okuyacaklarımı babam pek güzel öğretiyordu. Ancak ilerde idadiye girebilmek, rüştiyeyi bitirmiş olmağa bağlı bulunduğu için böyle münasip gördüler. İlâve edeyim ki, babam bu kararı pek memnuniyetle vermemiş, haylı tereddüt geçirmişti. Annem razı olsaydı, mektep için beni İstanbula, dayımın yanına yollayacaktı. Fakat babamın hiç bir arzusuna itiraz etmeyen annem bu hususta kat'î davranmış:

"— Celâl hastalıktan daha yeni kurtuldu. Onu kabil değil yanımdan ayıramam!„ diye inat etmişti.

Ve bir cumartesi sabahı, gökyüzünün bulutlu ve havanın serin olduğu bir sabah, babamla beraber mektebe gittik. Çarşı üzerinde, büyücek ve eski bir bina idi: Altı sınıfmış. Beni bir iki kere evimize de gelmiş olan müdür imtihan etti ve beşinci sınıfa aldı. Bu zaten evvelce kararlaşmış olacak ki, mektebe gideceğimiz günden bir iki gün evvel, babam iki sene sonra rüştiye mezunu olacağımı evde söylemişti. Ben mezun oluncaya kadar babam idadi hocalığına tahvil edemez ve hiç olmazsa idadisi olan bir yere yollanmazsa, beni İstanbula dayımın yanına göndereceklerdi. Annem iki sene sonra yanından ayrılmaklığıma bir şey dememişti.

Beşinci sınıf, caddeye değil arka tarafta küçük bir mezarlığa bakan uzun, dar ve loş bir oda idi. Perdesiz olan pencerelerde camların çoğu kırılmış, bazısı tutkallı bezlerle yapıştırılmış, düşen camların yerine gazete kâğıtları örtülmüştü. Sıralar kapkara, berbat, ve her tarafı çakılarla tekmil oyuktu.

Bu sıralarda, çoğu benden büyük kırk kadar çocuk oturuyordu. Hayatımda kırk değil on kişiyi bir

Arapça ve Acemce hocasiymiş

arada görememiştim, ve kırk değil dört yüz, beş yüz hançereden de bu kadar gürültü çıkacağına ihtimal vermezdim. Elimden tutarak, müdür beni sınıfın kapısına kadar götürmüş, ön sıralardan birindeki bıyıkları adeta terlemeğe başlamış bir çocuğa:

— Hayri efendi, size yeni bir arkadaş. Hocanız Vehbi beyin oğludur. Senin himayene veriyorum, diyerek beni onun yanına bırakıp ayrılmıştı. Ve işte kendisi odadan çıkar çıkmaz müthiş bir gürültü kopmuş, her sıradan uzun uzun kahkahalar yükselmişti. Acaba benimle mi eğleniyorlardı? Yüzümün al bir canfes gibi kızardığını hissediyor ve hiç bir tarafa bakmıyarak, başım önüme eğilmiş bu gürültüleri dinliyordum.

Fakat bütün gürültüler bir lâhza sonra bıçakla kesilir gibi durdu. Beyaz ve büyük sarığının altında simsiyah kaşlı, simsiyah gözlü ve simsiyah sakallı bir adam içeriye girmişti. Elinde şişman bir adamın bileği kalınlığında bir değnek vardı. Arapça ve acemce hocası imiş.

Demin o bir dakika yalnız ve serbest kalınca bağrışan ve birbirleriyle döğüşen ve benim yüzüme baktıktan sonra gülüşe gülüşe birbirlerine bir şeyler fısıldayan çocukların hiç biri ses çıkarmıyor, başını sağdan sola çevirmiyordu. Koca odanın içinde çıt yoktu. Sade hocanın derse kaldırmış olduğu talebenin korkudan titreyen sesi duyuluyor ve bu sesi hocanın birden bire gürleyen tekdirleri ve çocuğun neresine rasgeleceğini hiç tayin etmeksizin başına, sırtına, kollarına indirdiği değnek darbelerinin sesi sık sık susturuyordu. Olduğum yerde tirtir titriyor, bu simsiyah gözlü ve simsiyah sakallı hoca, kalın ve ağır değneğiyle bana da hücum eedrse diye düşünüyordum. Bilmiyorum bu ders ne kadar sürdü. Hastalık zamanlarımın yatakta türlü ıztırap içinde geçen günleri bile bu ders saati kadar uzun değildi. Nihayet zil çaldı, ve sarıklı esmer hoca kürsüden ağır ağır homurdanarak indi. Simsiyah gözlerini, gazaplı nazarını sınıfa bir daha çevirdikten sonra kapıdan çıktı. Halinden bağırmağa ve vurmağa hiç kanmadığı anlaşılıyordu.

O çıkınca sınıf yeniden kaynaştı. Sıradan sıraya koşan bir kaç çocuk: "— Kocabaşa bugün hiç rahat vermeyelim!„ diye sözleştiler. Beş dakika sonra teneffüs müddeti bitmiş bulunuyordu. Hendese ders vardı ve babam sessiz, adeta korkak adımlarla içeri girdi. Demek ki "Kocabaş„ babamdı ve babama rahat verilmeyecekti. O zamana kadar hiç farketmemiştim, babamda kusur aramak nasıl aklıma gelebilirdi. Evet, babamın başı hakikaten büyüktü.

Babam içeri girince bütün sınıf ayağa kalktı. Fakat arapça hocasını karşılayan mutlak sükût sınıfta hâkim olmamıştı, ve çocuklar onun için yaptıkları gibi yaydan fırlar gibi bir istical ile ayağa kalkmamışlardı. Ancak babam gene memnun olmuşa benziyordu. Çünkü ilk dakikadaki biraz ürkeğe benziyen hali geçmiş, bana kısa bir nazar attıktan sonra, gittikçe açılan ve gürleşen bir sesle dersini takrire başlamıştı.

Ne güzel, ne tatlı, ne açık anlatıyordu!

Lâkin birdenbire geri sıralardan türlü hayvan taklitleri yükseldi. Babamın derhal benzi uçtu, adeta bir kâğıt kadar beyaz oldu, ve gözlerini en önde oturduğum halde bana hiç tevcih etmeden bütün sınıfa bağırdı:

— Gürültü etmeyin. Canınızı yakarım! Kendisine biraz kaşları çatılsa bir hafta endişe ve merak içinde kalan anneme babam böyle bağırsaydı, acaba zavallı annem ne yapardı? Muhakkak ki korku ve hicaptan hasta olur, belki kederden yüreğine inerdi. Halbuki çocuklar zerre kadar ehemmiyet vermediler. Gürültü devam etti, gittikçe çoğalmak şartiyle devam etti. Birbirlerine kâğıtlar fırlatıyorlar, bağrışıyor, gülüşüyorlar, türlü hayvan taklitleri yapıyorlardı.

Babam sarardıkça sararıyor, ara sıra gayrihtiyarî bana bakıyor ve elindeki değneğini arada bir kürsüsünün üzerine indiriyardu. Çok yorgun bir hali vardı ve nasihat etmekten de, tehdit etmekten de artık vazgeçmişti. Sonra bilmem nasıl oldu, fakat bütün sınıfta fişek patlar gibi keskin bir kahkaha koptu. Babamın alnına kâğıttan, külâha benzer bir şey atılmıştı ve bu külâh babamın alnında parçalanarak içinden mahiyet ve nev'ini bilmediğim mavi bir su akmıştı. Bu su, iki hat takip ederek yanaklarından boynuna ve gömleğine inmeğe başlıyordu. Babam bu sefer kıpkırmızı kesilmişti ve eline değneği alarak kürsüden indi, yüzüne atılan kâğıdın geldiği tarafa yürüdü.

Çocuklar korkmamışlardı, gülüşüyorlardı, ve kendisine içi mavi renkteki su ile dolu külâhın atılmış olduğunu tahmin ettiği sıralara o daha varmadan evvel, bu sıralarda oturan çocuklar hep bir ağızdan feryat etmeğe, inim inim inlemeğe, yanık yanık bağırmağa başladılar. Sanki dayak yiyor, imdat himaye istiyorlardı. Değneği havada, yüzü, yakalığı ve gömleği o mavi su ile mülemma', babam ayakta kendilerine bakıyor, artık ağzından tek söz bile çıkmıyordu.

Ben oturduğum sırada gözlerim hayret ve dehşetten büyümüş, neticeyi bekliyordum. Hâlâ inanamıyor, anlıyamıyordum. Zavallı annemle beraber o kadar saydığımız, rahatsız etmekten o derece çekinip ürktüğümüz adam bu mu idi? Çocukların oyuncağı ve eyvah maskarası olan adam mı idi? Bunu havsalam bir türlü kabul edemiyordu.

Birdenbire kapı açıldı. Mektebin kalfası olduğunu tahmin ettiğim genççe bir adam içeri girmişti ve yüzündeki mavi su henüz kurumamış olan babamla, artık mırıldanır gibi haf.f haf.f sesler çıkaran çocuklara bakarak ve nazarı her iki tarafı da aynı istihkar içinde birleştirerek bağırdı:

— Neydi bu gürültünüz? Bir daha sesinizi duyup gelirsem alimallah kafanızı patlatırım!

Ayyuka çıkan gürültü bir biçak gibi kesilmişti. Babam mendiliyle yüzünü kurulayarak ağır ağır kürsüsüne döndü ve titrek, yorgun bir sesle dersini anlatmağa başladı. Gözlerimi yüzünden ayıramıyordum ve gözlerimiz birleştikçe o gözlerini hemen başka tarafa çeviriyordu.

Yüreğimde kızgın bir ateş yanıyordu. Babama acıyordum. Nasıl yüz yüze gelecek bugünkü hal tekerrür ederse ne yapacaktık? Babamı horhak'r göre göre bir gün acaba bu çocukların yaptıklarını ben de kendisine yapmağa mı başlıyacaktım? Hemen hepsinden küçük, hepsinden zayıf ve çelimsizdim. Babamı müdafaa etmeğe, babama karşı mecbur oldukları hürmeti göstermeğe kendilerini mecbur etmeğe imkân yoktu.

Yarım saat sonra zil çaldı. Sınıftan çıktıktan bir dakika sonra, babamı mektep kapısında bana muntazır buldum. Beti benzi hâlâ kireç gibiydi. Yürüdük.

Yürüdük, ve çarşıyı geçip evimizin bulunduğu sırta varınca sınıfın yarısı ile karşılaştık: bizi bekliyorlardı. Babamı belki daima böyle yolda bekler, arkasından bağırarak, önüne geçip dil uzatarak beraber yürürlerdi. Belki bu babayı oğlunun yanında tezlil etmek zevkini yeni keşfetmiş, bu sokak oyununu ilk defa olarak yapıyorlardı. Oyun..., bu feci, bu vahşi bir oyundu. Önümüzden ve arkamızdan kâğıt ve mukavva parçaları, fıstık kabukları, yemiş çekirdekleri, daha türlü şeyler başımıza fırlatırlarken biz yanyana, lâkin birbirimize yakınlaşmadan, birbirimize bakmadan hiç konuşmaksızın ve bir an evvel ellerinden kurtulmak için hiç koşmaksızın ilerliyorduk. Acaba evin kapısına kadar gelecekler miydi? Acaba bağrışarak, kolumuzu, eteğimizi çekerek yüzümüze, başımıza bir şeyler ata ata evin içine kadar girecekler miydi?

Annemle karşılaşırlarsa ne olacaktı?

Evin içine girmediler. Eve daha beş dakika varken dağılıp gittiler. Kendilerini hiç müdafaa etmiyen bu iki mahlûkla oynamaktan belki de bıkmışlardı. Kapının önünde babam kısık ve yavaş bir sesle dedi ki:

— Annene bir şey anlatma, emi Celâl?

Ah bu ses, bu kısık ve zavallı ses! Adeta yalvaran ses! Hâlâ kulağımdadır. Bu sesi hâlâ aynı nihayetsiz ıztırapla duyar gibiyim,

Annemi bahçede bulduk. Adeti veçhile babamı bekliyordu:

— Ne var, Bey? İkiniz de sapsarısınız, ne oldu? diye sordu.

Babam kısık ve yavaş bir sesle dedi ki:
— Annene bir şey anlatma, emi Celâl?

Fakat babam sapsarı değil şimdi mosmordu. Siması ürkünç bir hal almıştı:

— Başım çok ağrıyor, biraz uzanacağım. Celâl de mektebe gitmiyecek, o da biraz rahatsız.

Babam odasına girdi ve ben bahçede küçücük havuzun önünde başımı iki elimin arasına alarak saatlerce düşündüm. Annem sık sık yanıma geliyor, ve hiç bir şeyim olmadığı hakkında verdiğim teminatla sükûn bulduktan sonra:

— Bilmem ki babana ne oldu? Doktor da istemiyor.

Diye derdini döküyordu. Babamı böyle maskara olmuş görmektense ve babam oğluna böyle görünmektense ortadan kaybolsam, ucu bucağı bulunmıyan yollara düşüp gitsem diyordum. Babam için de kendim için de bunun daha eyi olacağından emindim.

Akşam yemeğini babam odasında yemiş, hiç dışarı çıkmamıştı. Ve bütün gece nasıl buradan gideceğimi, nerelere gideceğimi düşündüm. Bütün dünyanın acemisiydim. Ne yol, ne iz biliyordum. Ne yapacak, nereye gidecek ne yiyecektim. Birden Zonguldak'taki kömür ocaklarında amelelik etmek hatırıma geldi. Her şeyi onlara anlatacak, babamı mahcup etmemek, babamı oğluna karşı küçük düşürmemek için kaçtığımı söyliyecektim. Elbette acır bir iş verirlerdi. İncecik bileklerimin hangi işe dayanabileceğini düşünmeyordum. Ne yapacağımı böyle kararlaştırdıktan sonra sabaha karşı uykuya dalabildim.

Fakat uykuya daldıktan bir saat geçmiş geçmemişti ki, annemin acı feryatlarile birden uyanıp sıçradım ve tasavvurlarımı hakikat yapmağa hacet kalmadığını da derhal öğrendim. Evet, kim bilir hangi yollardan geçerek, kim bilir kaç gün yürüyerek Zonguldak ocaklarına gitmeğe, babamdan kaçmağa luzum yoktu. Babamın birdenbire yüreğine inmiş, hiç bir şey söylemeden o gecenin sabahında ölüp gitmişti!

En Güzel Türk Manilerinden

Edirnede Vasfi Mahir Bey Tarafından Toplanıp MUHİT e Gönderilmiştir

1

Açıldı hep çiçekler
Uçuşur kelebekler
Ne çiçek ne kelebek
Gönlüm hep onu bekler.

2

Ak güvercin olaydım
Cadde yola konaydım
Gidip gelen yolcudan
Sevdiğimi soraydım.

3

Bülbül yuvada inler
Susar kalbini dinler
Benim kalbimde sensin
Senin kalbinde kimler?

4

Sarı akşam güneşi
Yoktur cihanda eşi
Söndürür mü söyleyin
Yâr yaktığı ateşi ?

5

Su gibi akma yârim
Ellere bakma yarim
Kaderim beni yakmış
Bir de sen yakma yarim.

6

Kaşları ok sevdiğim
Kirpiği çok sevdiğim
Hep güzeller geziyor
İçinde yok sevdiğim.

7

Karanfil katmer oldu
Ayrılık yeter oldu
Uzun boylu gülfidan
Gözümde tüter oldu.

8

Pembe üzüm salkımda
Yeşil yaprak ardında
Benim bir sevdiğim var
Can evimin altında.

9

Bağa indi yürüdü
Üstünü gül bürüdü
Ben bu aşka düşeli
Göğüs tahtam çürüdü.

10

Ay doğar ayan ayan
Yollarda kaldım yayan
Uzun boylu gülfidan
Koynuna girdim uyan.

11

Ay doğar ayazlanır
Gün doğar beyazlanır
Mahmur gözlü sevdiğim
Uyanmağa nazlanır.

12

Uzaklar seçilmiyor
Gönüldür geçilmiyor
Gönül bir top ibrişim
Dolaşmış açılmıyor.

13

Şu karşıda ak dağlar
Gölgesi sulak dağlar
Yâr aklıma gelince
Karlanır uzak dağlar!

14

Saçının tarağıyım
Yolunun toprağıyım
Göğsünde bir gül açmış
Ben onun yaprağıyım.

15

Karanfilim ek beni
Bir saksıya dik beni
Eğer konca çıkarsam
Al göğsüne tak beni.

16

Elimde gülüm solmaz
Sevdiğim halim sormaz
Gönlüm der bir başka sev
Kalbim hiç razı olmaz.

Hüsün ve Aşk

Şeyh Galibin Mesnevisi

[Devamı]

Nesre çeviren: AHMET CEVAT

CADININ TEKLİFİ

Cadı Aşka büyü yaptı. Ona süsler, bin türlü kumaşlar, elmas, cevher altın göstererek dedi ki: "Ey oğul, gel beni nikâhla al,

Akteyle aman bu derdi mendi
Gönlüm seni çare yok beyendi

Seni sihirle bu dünyaya padişah etmek benim için çok kolaydır."

Aşk bu sözü işitip anlayınca şaştı, ağladı, başını göğe kaldırdı, Hüsünün adını andı:

"Ey Hüsün, ey en parlak güneş, halimi bir bilmiş olsan acırsın„

Cadı onu bu halde görünce kızdı, büyü ile onu çarmıha çekti, üstüne kılıçlar, şişler saldırdı. O güzellik koncasının kandil gibi asılmış olduğu yerde parlaklığı artmıştı. Cadı yalnız korkutmak istiyordu, o darağacında haftalarca kaldı, fakat pâk canı incinmedi. Biçare o halde bahtına acı acı şikâyet ederdi. Bu iniltilerden bir faide görmeyince Allaha yalvardı: "Tanrım bana acı, bende artık takat kalmadı!"

O anda Söz çıkageldi, hemen karanlık açıldı, Hak aşikâr oldu, büyü bozuldu, rüya gibi dağıldı. Aşk ihtiyar dostu Sözü görünce ah ile feryat ile Hüsünü andı, ondan haber sordu.

Söz bu tarzda cavap verdi:

"Sen yârini habersiz mi sandın? Yoksa seni terk eder mi sandın? O sana âşıktır. Benim söylediğimi dinle haberin doğrusu budur. Sen bir büyücü cadıya bak, ne hale girdi. Hüsnün kudretini anlarsın.„

Aşk Cadıya gözlerini çevirince ne görsün: Köpek leşi olmuş, çuvala girmiş. Kılıçla ortasından ikiye bölünmüş. Ortada ne ateş, ne karanlık, ne kar, ne çarmıh kalmış! Söz bunun sebebini anlattı:

"Sen Hüsün adını unuttuğun için Cadının büyüsü sana tesir etti, bu sihrin tılsımı Hüsün adıdır. Onu hatırlayıp adını anınca sana himmet etti, feryadına yetişti, sana bir kılıç ta hediye etti, kılıçla beraber bir at ta gönderdi. Bu at seni gönül ülkesine götürür. Gayrete de kanat verdi, sana yoldaşlık etsin diye. Belki dersin ki Hüsün bu kudreti nerden ele geçirdi. Ben onun bir kuluyum. Emredince bunları yapmak benim için hiç bir şey değildir.„

Aşk ata bindi, gayret kanatlarını açtı. Hüsünün adını anarak yola çıktılar. Fakat yol bir türlü bitmeyince Aşk günden güne ümitsizliğe düşerdi. Gayret ona teselli verirdi: "Ümit kesilmez, derdi. Allahın lûtfu tükenmez, geri kalanlar da elbette maksadına erişir.

Malûm ki Hakka ard, ön olmaz. Yoktur ciheti ona yün olmaz. Gece demiyelim, gündüz demiyelim koşalım, elbette bir gün o güneşe erişiriz. „

Bu gayretle yollarına devam ettiler. Bir gecede bin yıllık yol aldılar, Gayret ona şöyle derdi:

"Hicran gibi mevt ömre sürmez
Allah ne verir ki kul götürmez„

Aşk yolda kılıcını çekmişti, rasgeldiği her yabanî gole kılıç çaldı, ejderleri saman yoluna, yeri âsumana döndürdü. Ova kaplan derisine kaplandı. Bir kılıçla cehennem karanlığını cennete çevirdi:

Geçti o yolu ecelden akdem
Kaldı geride sarayı - matem..

Nihayet yolu ateş denizine çıktı, üstünde mumdan gemiler yüzerdi, o deryada nice dev otururdu. Çünkü ateş onlara tesir etmez. Ateşten ateş incinir mi? Devler Aşkı mumdan olan gemilerine çağırdılar: "Gel, bizim gemiye bin de selâmeti bul„ dediler. Aşk işin fenalığını anladı, sabretti, ama ne çare ki her taraftan yol kapalı idi. İleri yürümek, geri dönmek yok! Bu şaşkınlık içinde iken at söze gelip sordu: " Niçin durdun? „ Aşk yaş dökerek cavap verdi: " Benim Gayret gibi kanadım yok bu ateşle halim nice olur? Şahin değilim ki uçarak geçeyim!„

At bunun üzerine süzülüp Anka gibi o ateşin içine pervasızca girdi. O ateş denizinin içinde iken Gayret Aşka dedi ki: " Bu ateş o aradığın kimyanın ateşidir, şimdi imtihan potasının içindesin, korkınadan uçmanda devam et:

Sanma ki bu kapudan gelirsin
Ateşte gider, sudan gelirsin.

Geyret bir yanında kanat açmış giderlerken bir kılıçla gollerin de canını cehenneme yolladı. Nihayet o ateş denizi sabah nesimi gibi geçti.

AşKın Çin Sahiline İrişmesi

Bir sahile irişti ki yolları cennet bahçelerinin çiçeklerile süslenmiş, bülbülleri söz söyler, duduları, papağanları sözün ve sazın aşınası, yeşillik deniz gibi dalgalanır, her fidanı tûbaya benzer; çimenleri zümrüt denizinde tufanı andırır, ay çiçeği güneşe misal olmuş, ovası nergisler, karanfiller, güller, sünbüller dolu. Havası o derece saf ki bülbülleri koncalar gibi hoş kokular saçar. Aşk şevkinden şiirler okumağa başlar.

O aralık acayip bir ses işitti. Gagası al bir yeşil dudu bir dalın üstünde söylüyordu:

"Çin şahının kızı bu bağa her sabah güller açarken gelir.

O kızın adı Hüşenba dır. Can yakar bir peri yüzlüdür.„

Yazık sana ey civan yazık
Olursun o şivekâra âşık...

(Bitmedi)

ÖMER in sergisi

Ressam Ömer Bey.
(solda) sergide teşhir edilen eserlerin bir kısmı bir arada

Ressam Ömer Glorya sinaması ittisalindeki binada bir daimi sergi açtı. Çok büyük rağbet ve takdirle karşılanan bu sergiyc ait birkaç resim takdim ediyoruz. Arkadaşımız Ömeri bu muvaffakıyetinden dolayı tebrik ve takdir eyleriz.

GAZİ Türkiyesi

(Sağda)
4 mevsimin Kübikman ifadesi

Şiirler

GURUP

Kimsesiz gönlümle ıssız enginde
Baş başa kalarak hulyaya daldım
Gün şimdi ufukta ateş renginde
Sönerken dağlarda avare kaldım.

Dağları masmavi bir duman sardı
Sularda akşamın bin rengi vardı
Ufukta bulutlar kıp kızıl nardı
Akşamın hüznüne hüznümü saldım.

Gün artık saklıyor parlak yüzünü
Yıldızlar açıyor altın gözünü
Karanlık kalbimin şen gündüzünü
Düşündüm, düşündüm hulyaya daldım.

Ahmet Vehbi

Sakın

Görmesinler sevdiğim bizi böyle yan yana,
Gezdiğimiz yorllarda bütün taşlar göz olur;
Anlatırken aşkımı, kalbimi yana yana
Dudağıma perde koy el ağzına söz olur

A. NAZMİ

Yıllar

Varlığım bir mabet, gönlüm buhurdan:
İçinde tütüyor kararmış yıllar..
Hatıralar girdi ruh kapısından
Yakalarında var sararmış yıllar..

Yıllar konca olsalar, gönülse diken,
Kimse koparamaz çiçeği gençken..
Mazi sahilinde sessiz gezerken
Anladım: bilinmez esrarmış yıllar..

Çok içli besteler taşır her biri;
Nağmeleri siler ruhtaki kiri;
Yaparlar kalpleri nazi esiri
Sevgiden gözleri yaşarmış yıllar...

İbrahim Şevket

Vapurda

I

Ay sularda yıkıyor titrek ışıklarını;
Ve sular ışıkları sahile sürükliyor
Rüzgar gümüş suları birbirine ekliyor
Gözlerin bir noktada düşünürken yarını..

II

Gözlerimde gözlerin, ruhumda bakışların,
Ah! Sen hasta kalbimde tatlı bir heyecansın;
Sen ki damarlarıma karışan sıcak kansın...
Gözlerimde gözlerin, ruhumda bakışların...

M. NECDET

Atlıya

Haydi!.. Şahlanan atın çıksın yokuş yukarı,
Altında duran taşlar varsın gelsin secdeye.
Daldan dala fırlatsın fırtına beyaz karı,
İnlesin.. Sen dinleme rüzgâr "yolcu dur!..„ diy
Cevap verme kimseye sür atını ileri!..
Elinde fermanın var döndürmez kimse geri...

***

Haydi!.. Dinleme artık sana emir vereni
Atıl da şu sivrilen yolların kucağına
Dizginleri elinde, atlayıp geç dereyi,
Issız kalan yuvana ulaş öz ocağına.
Ceset olan ruhlara hiç bakmadan sür atı
Ebediyetten aldın sen bu dinmez sür'atı..

***

Çekinme!.. Hiç bir şeyden sür atını ileri!..
Elinde fermanın var döndürmez kimse geri!..

Sevinç Salih

Her gün gibi bugün de...

Her gün gibi bugün de geçti bir günüm daha,
Akşam siyah gözümde kızıl bir kor yığını;
Vahşete mısra olur kıskandığım kahkaha,
Duymasın bir kadının kalbim haykırdığını..

Ruhum asileşirken kasırgalara eştir.
Bahtı yenmek kolay mı ıztırabın önünde
Benim taptığım Allah ne ay, ne de güneştir..
Geçti bir günüm daha her gün gibi bugün del..

Vecihi Nedim

MİRALAY CHABERT

Honnoré de Balzac tan (47 nci nushadan devam) *YAŞAR NABİ*

Miralay olduğunu iddia eden adam bir an hareketsiz ve hayret içinde kaldı; son derece felâketi şüphesiz ki onda ümit hissini öldürmüştü. Askerî şöhreti, serveti ve bizzat kendi hüviyeti peşinde koşuyorsa, bu belki de, bütün insanların kalbinde filizlenen, ve simyakerlerin taharriyatını, şöhret ihtirasını, astronomi ve fizik keşiflerini, insanı vakıalar ve fikirlerle birleşerek yükselmeye sevk eden her şeyi medyun olduğumuz o izahı imkânsız hisse itaat için değil miydi? Düşüncesinde kendi şahsı ikinci bir derecede kalıyordu, nasıl ki bahse girişen bir adam için galip gelmemek hırsı veya kazanmak zevki, bahsin mevzuundan daha kıymetli olur. Onun içindir ki üç avukatın sözleri on seneden beri karısı, adalet bütün cemiyet teşkilâtınca reddedilmiş bu adam mucize kabilinden bir şey oldu. O kadar uzun zamandan beri, o kadar insan tarafından ve o kadar da kendisine verilmeyeni avukatta bulmak! Miralay onbeş sene müddetle sıtma çektikten sonra iyileşti gün hastalığının değiştiğini zannetmiş olan o bir insana benziyordu. Saadetler vardır ki insan inanamaz, şimşek gibidirler, düşer ve yakarlar. İşte zavallı adamın duyduğu minnettarlık ta ifade edemeyeceği kadar büyüktü. Bu hal sathî insanlara soğuk görülürdü, lâkin Derville bu müthiş hayrette büyük bir şey hissetti. Bir dolandırıcı böyle susmazdı.

Miralay bir asker veya çocuk saffetiyle - çünkü bilhassa Fransada, hakikî askerde ekseriya bir çocuk ruhu ve çecukta hemen daima bir asker ruhu vardır - :

— Nerde kaldım? dedi.

Deville cevap verdi:

— Stuttgard da. Hapisten çıkıyordunuz.

Miralay sordu:

— Karımı tanıyor musunuz?

Derville başını eğerek :

— Evet, cevabını verdi.

— Şimdi nasıldır?

— Gene pek lâtif.

İhtiyar eliyle bir işaret yaptı, ve cenk meydanlarının kan ve ateşi içinde tecrübe edilmiş insanları temyiz eden o vakur tevekkülle, bir gizli azabı dışarı aksettirmemeğe çalışıyor gibiydi.

Zavallı miralay nefes alıyor, ikinci bir defa mezardan çıkıyordu, bir zaman başını dondurmuş olandan çok daha mukavim bir kar tabakasını şimdi eritmişti, ve bir mahpesten çıkmış gibi havayı içine çekiyordu. Onun içindir ki âdeta neşeyle:

— Mösyö, dedi, güzel bir delikanlı olsaydım, felâketlerimden hiç biri başıma gelmiyecekti. Kadınlar, cümlelerini aşk kelimesile doldurdukları zaman erkeklere inanırlar. O zaman, gelirler, giderler, çabalarlar, entrikalar çevirirler, vakaları tasdik ederler, hoşlarına giden biri için olmayacak şeyleri yaparlar. Ben bir kadını nasıl alâkadar edebilirdim? Yüzüm bir ölü yüzüne benziyordu, bir baldırı- çıplak gibi geyinmiştim, Fransızdan ziyade bir Eskimoya benziyordum; ben ki, 1799 da, şık delikanlıların en güzeli deniliyordum! Ben, Chabert, imparatorluk kontu! Nihayet, işte o beni bir köpek gibi sokağa attıkları gün, size bahsettiğim başçavuşa rasgeldim. Arkadaşımın adı Boutin di. Zavallı adam ve ben mislini bir yerde daha görmediğim en güzel bir lağar beygir çiftini teşkil ediyorduk. Onu dolaşırken gördüm; ben onu tanıdımsa da o bir türlü benim kim olduğumu bulamadı. Beraberce bir meyhaneye gittik. Orada, ismimi söylediğim zaman Boutin in ağzı kırılan bir havan gibi kahkahadan ayrıldı. Bu neşe, mösyö, bana en büyük bir azap oldu!

Bu, bende husule gelmiş olan değişiklikleri gösteriyordu. Demek ki ben arkadaşlarımın en mütevazı ve bana en fazla minnet borcu olanı tarafından bile tanılmıyacak bir hale girmiştim! Eskiden Boutin in hayatını kurtarmıştım, fakat bu ona borçlu olduğum bir mukabele idi. Bana bu hizmette nasıl bulunduğunu size söylemiyeceğim. Vak'a İtalyada Ravenne de oldu. Boutin in beni içinde bıçaklanmaktan kurtardığı ev pek münasebetli bir ev değildi. O zamanlar miralay değildim, Boutin gibi basit bir süvari neferi idim. Çok şükür ki bu hikâyenin ikimizden başka kimse tarafından malûm olmayan teferrüatı vardı; ve ona bunları hatırlattığım zaman, itimatsızlığı azaldı. Sonra ona garip mevcudiyetinin hadiselerini izah ettim. Gözlerimin ve sesimin, söylediğine göre garip bir tarzda değişmiş olmasına, başımda ne saç, ne diş, ne kaş bulunmasına, albinos hastalığiyle malûl bir insan gibi renksizliğime rağmen, muvaffakıyetle cevap verdiğim binbir sualden sonra nihayet karşısındaki

dilencinin şahsında miralayını tanıdı. Bana maceralarını anlattı, benimkilerden daha az acayip değildiler. Siberyadan kaçtıktan sonra sokulmağa çalıştığı Çinin bir ucundan geliyordu. Bana Rusya seferinin felâketlerini ve Napoleonun ilk pes deyişini anlattı. Bu haber bana en fazla dokunmuş olan şeylerden biridir. Denizde fırtınalar tarafından bir sahilden öbür sahile atılan çakıl taşları gibi dünya yüzünde sürüklendikten sonra iki tuhaf enkaz haline gelmiştik. Tek başımıza biz Mısırı, Suriyeyi, İspanyayı, Rusyayı, Holandayı, Almanyayı, İtalyayı, Dalmaçyayı, İngiltereyi, Çini, Tataristanı, Siberyayı görmüştük. Bir Hindistanla Amerikaya gitmemiz eksiktil Nihayet benden daha seri, ve çalâk olan Boutin kabil olduğu kadar sür'atle Parise giderek bulunduğum vaziyetten karımı haberdar etmek vazifesini üzerine aldı. Madam Chaberte mufassal bir mektup yazdım. Bu dördüncüydü, mösyö! Akrabalarım olsaydı bütün bunlar belki olmıyacaktı; fakat, size itiraf etmeliyim, ben cesaretinden, aile namına bütün dünyadan, vatan namına Fransadan ve hâmi namına Allahtan başka hiç bir şeyi olmayan bir hastahane çocuğuyum. Yanılıyorum, bir babam vardı, imparator! Ah! Eğer sevgili adam sağ olaydı da *Chaberini* - bana böyle hitap ederdi - bugün bulunduğum vaziyette görseydi, hiddetlenirdi. Ne yapalım! Bizim güneşimiz battı, şimdi hepimiz üşüyoruz. Ne de olsa siyasî hadiseler karımın sükûtunu mazur gösterebilirdi!

Boutin gitti. O, bahtiyardı. Kendisini geçindiren mükemmel terbiye edilmiş iki beyaz ayısı vardı. Ben ona refakat edemedim; hastalığım uzun merhaleler katetmeme müsait değildi. Vaziyetimin müsaade ettiği müddetçe arkadaşım ve ayılarının refakatinde yürüdükten sonra, ayrıldığımız zaman ağladım, mösyö. Carlsruhe de başımda bir nevralji başladı, ve altı hafta bir handa samanlar üstünde kaldım! Dilencilik hayatımın bütün acılarını size anlatmakla bitiremem. Yanında maddî ezaların sönük kaldığı manevî ıztıraplar, merhameti daha az tahrik ederler, çünkü gözle görülmezler. Stratsbourg da, bir zamanlar içinde bir ziyafet vermiş olduğum ve şimdi hiç bir şey, hatta bir lokma ekmek bile kopartamadığım bir otelin önünde ağladığımı bile hatırlıyorum. Takip edeceğim yolu Boutinle birlikte kararlaştırmış olduğumuz için, gittiğim yerlerdeki her postahaneye uğrayarak Paristen namıma mektup ve para olup olmadığını soruyordum. Hiç bir şey bulamadan Parise kadar geldim. Ne kadar inkisara ve ümitsizliğe tahammül icap etti. Kendi kendime:

Boutin ölmüş olacak, diyordum.. Filhakika zavallı adam Waterloo da ölmüştü. Ölümünü sonradan ve tesadüfen öğrendim. Karımın yanındaki teşebbüsatı her halde bir netice vermemiş olacaktı. Nihayet Parise Kazaklarla beraber girdim. Bu benim için dert üstüne dertti. Rusları Fransada görünce, artık ne ayaklarımda ayakkabı ne de ceplerimde para olmadığı hatırıma geliyordu. Evet, mösyö, elbiselerim parça parça idi. Paris e erişmenin arifesinde Claya ormanlarında açıkta yatmaya mecbur oldum. Gecenin serinliği her halde beni bilmem hangi hastalığın nöbetine yakalatmış olacaktı ki Saint - Martin mahallesinden geçerken fenalaştım. Bir demircinin kapısı önünde adeta baygın bir vaziyette yere düştüm. Uyandığım zaman kendimi Hôtel - Dieu'nün bir yatağında buldum. Orada oldukça rahat bir ay geçirdim. Sonra beni çıkardılar; parasız fakat sıhhatte ve halis Paris kaldırımları üstündeydim. Bana ait bir konakta karımın ikamet ettiğ Mont - Blanc sokağına ne kadar sevinç ve ne kadar sür'atle gittim! Bahl Mont - Blanc sokağı Chaussé - d'Aulin sokağı olmuştu. Orada konağımı gördüm, satılmış ve yıkılmıştı. Bahçelerinde bir çok evler inşa edilmişti.

Karımın M. Ferraud ile evlendiğini bilmediğim için hiç bir malûmat elde edemedim.

Nihayet eskiden benim işlerime bakan ihtiyar bir avukata gittim. Adamcağız müşterilerini bir gence tevdi ederek ölmüştü. Bu genç beni hayretlere düşürerek, mirasımın taksimini, satılışını, karımın evlenmesini ve iki oğlunun dünyaya gelişini bana öğretti. Ona miralay Chabert olduğumu söylediğim zaman, o kadar samimî bir gülüşle güldü ki ona hiç bir şeyden bahsetmeden yanından ayrıldım. Stuttgard timarhanesindeki mevkufiyetim bana Chareuton'u (1) düşündürdü, ve ihtiyatla harekete karar verdim. O zaman, mösyö, karımın nerede oturduğunu bildiğim için, kalbim ümitle dolu olarak konağıma doğru yürüdüm.

Nihayet bütün hırsını teksif eden bir hareketle:

— Heyhat, dedi, müstear bir isimle müracaat ettiğim zaman kabul edilmedim, ve kendi ismimi söylediğim gün de kapısından kovuldum.

Kontesi sabahleyin bir balo veya tiyatro dönüşünde görmek için kapısının köşesinde sabahlara kadar beklediğim geceler oldu. Bakışlarım, gözlerimin önünden bir şimşek sür'atile geçen arabaya dalıyor ve orada benim olan fakat artık bana ait bulunmayan bu kadını ancak görebiliyordum! Ah! o günden beri yalnız intikam için yaşadım!

İhtiyor, Derville in önünde, birden bire doğrularak bu sözleri boğuk bir sesle haykırmıştı:

— Yaşadığımı biliyor; benden, dönüşümden sonra bizzat kendim yazdığım, iki metup aldı. Beni artık sevmiyor. Ben onu seviyor muyum yoksa ondan nefret mi ediyorum, bilmiyorum; zaman zaman onu arzu ediyor ve ona lânet ediyorum.

Karım bana servetini, saadet.ni borçludur.; böyle olduğu halde en küçük bir muavenette bile bulunmadı! Bazan, ne yapacağımı bilemiyorum!

[1] Chareuton: pariste bir timarhane

Bu sözlerden sonra ihtiyar asker iskemlesine düştü ve sonra tekrar hareketsiz durdu.

Derville, müşterisini seyretmekle meşgul, sâkit kaldı. Nihayet mihanikî bir surette:

— Mesele çok güç, dedi. Heilsberg te bulunması lâzım gelen vesikaların doğruluğunu kabul etsek bile, derhal muvaffakıyet kazanacağımız şüphelidir. Dava birbiri ardında üç mahkemeye gidecektir. Böyle bir iş hakkında sâkin kafayla düşünmek lâzımdır, çünkü kaziye tamamen istisnaîdir.

Miralay vakur bir hareketle başını kaldırarak:

— Ah! dedi, kaybedersem, ölmesini bileceğim, fakat yalnız değil.

Burada, ihtiyar kaybolmuş, azimkâr adamın gözleri arzu ve intikam ateşleriyle tutuşmuş parlıyordu.

— Belki sulh olmak icap edecek, dedi Derville.

Chabert:

— Sulh olmak mı? diye tekrar etti. Öldüm mü, yaşıyor muyum?

Derville:

— Mösyö, diye ilâve etti, ümit ederim ki, nasihatlerimi dinleyeceksiniz. Hukukunuzun teminine kendi menfaatimmiş gibi çalışacağım. Hukuk tarihinde hemen hemen bir misli daha olmayan vaziyetinizle ne kadar alâkadar olduğumun pek yakında farkına varacaksınız.

Şimdilik noterime hitaben bir tezkere yazıp size vereceğim,o size her on günde bir, makbuzunuz mukabilinde, elli frank tediye edecektir. Buraya gelerek muavenet talep etmeniz doğru olmazdı. Siz miralay Chabert iseniz kimsenin inayetine mühtaç kalmamalısınız. Bu avanslara ben bir ikraz şekli vereceğim. Elde edeceğiniz servetiniz vardır. Siz zenginsiniz.

Bu son ince nezaket ihtiyarın gözlerinden yaş getirdi. Derville birden bire ayağa kalktı. Çünkü bir dava işleri idarehanesi müdürünün teessürünü izhar etmesi ihtimal ki âdet değildi; yazıhane odasına geçti ve oradan mühürlenmemiş bir mektupla döndü ve bunu kont Chaberte verdi. Zavallı adam zarfı parmakları arasında tuttuğu zaman içinde iki altının mevcudiyetini hissetti.

— Bana evrakın nelerden ibaret olduğunu, şehrin, hükûmetin ismini söyler misiniz? dedi Derville.

Miralay memleket isimlerinin imlâsını tashih ederek lâzım gelen malûmatı yazdırdı, sonra, bir eliyle şapkasını aldı, Derville'e baktı ona öteki elini uzattı, bu nasırlı bir eldi, ve ona sade bir sesle: — Doğrusu, mösyö; siz imparatordan sonra en fazla minnet duyacağım insan olacaksınız. Siz bir mertsiniz.

Derville miralayın elini sıktı, merdiven başına kadat onu teşyi etti ve yolunu aydınlattı.

Derville başkâtibine:

— Boucard dedi. Bana belki yirmibeş luiye mal olacak bir hikâye dinledim. Eğer dolandırıldımsa parama acımıyacağım, zamanımızın en mahir aktörünü görmüş olacağım.

Miralay sokakta ve bir lambanın altında bulunduğu zaman, mektuptan Derville'in kendisine verdiği yirmişer franklık iki altını çıkarttı, ve bir müddet ışıkta onlara baktı. Dokuz senedenberi ilk defa altın göröyordu.

Kendi kendine:

— Demek ki puro cıgarası içebileceğim, dedi.

***

Miralay Chabertin Derville'e yaptığı bu gece ziyaretinden üç ay kadar sonra, dava işleri idarehanesi sahibinin garip möşterisine tahsis ettiği tekaüt maaşının tediyesiyle mükellef olan noter mühim bir mesele hakkında kendisini görmeğe geldi ve her şeyden evvel ihtiyar askere verdiği altıyüz frangı istedi.

Patronu korkunç bir iflâs yaptıktan sonra kaçmış olan ve içinde başkâtipliğinde çalıştığı daireyi yeni satın almış bulunan Crottat ismindeki bu genç noter ona gülerek:

— Eski orduyu beslemekten hoşlanıyorsun galiba! dedi,

—Bana bu mes'eleyi hatırlattığın için sana teşekkür ederim azizim, diye Derville cavap verdi. İnsaniyetperverliğim yirmi beş lui haddini geçmiyecektir, şimdiden vatanperverliğime kurban olmuş bulunmaktan korkuyorum.

Derville, sözünü bitirdiği esnada, yazıhanesi üstünde başkâtibinin bırakmış olduğu paketleri gördü. Bir mektubun üzerine Prusya, Avusturya, Bavyera ve Fransız postaları tarafından yapıştırılmış mustatil, murabba, müselles şeklinde kırmızı mavi pullar gözüne çarptı.

Gülerek:

— Ah! dedi. İşte komedyanın nihayeti, aldatılmış olup olmadığımı şimdi göreceğiz.

Mektubu aldı ve açtı; fakat bir kelime okuyamadı, mektup almanca yazılmıştı.

Boucard oda kapısını açarak ve mektubu kâtibine uzatakak:

— Boucard, dedi. bizzat gidip bu mektubu tercüme ettiriniz ve çabuk geliniz.

Derville'in müracaat ettiği Berlinli noter: gönderilmesi talep edilen evrakın bu ihbar mektubnndan birkaç gön sonra eline vasıl olacağını bildiriyordu. Bu vesikalar mektuba göre tamamiyle muntazam ve mahkemede kabule şayan olacak surette bütün kanunî evsafı haizdi. Bundan başka zabıtnamelerde ismi geçen bütün şahitlerin halen Prussich-Eylau'da hayatta oldukları ve kont Chabertin hayatını kurtaran kadının da Heilsbeg mahallelerinden birinde ikamet etmekte olduğu ilave ediliyordu.

Boucard kendisine mektup muhteviyatını izah ettikten sonra Derville'e:

—İş ciddileşiyor, diye haykırdı.

Notere hitap ederek ilâve etti:

— Ha baksan a, çocuğum senin dairende bulunması lâzım gelen bazı malûmata ihtiyacım olacak. Bu ihityar dolandırıcı Rogin....

Alexandre Crottat gülerek Derville'in sözünü kesti:

— Biz ona talihsiz zavallı Rogin diyoruz.

— Müşterilerimin sekiz yüz bin frangını batıran ve birçok aileleri sefalete sürükliyen bu talihsiz Roginin nezdinde miralay Chabertin müzayede ve taksimi yapılmış değil midir? Kont Ferraud'a ait evrakımız arasında böyle bir şey görmüş olduğumu zannediyorum.

Crottat:

— Evet, diye cavap verdi, ben o zaman üçüncü kâtiptim, bu miras mes'elesini eyice tetkik ve tebyiz ettim. İmparatorluk kontu, Légion d'honneur büyük zabiti Hyacinth namıdiger Chabert'in karısı ve ondan dul kalmış olan Rose Chapotel; mukavelesiz evlenmişlerdi, demek ki servetleri müşterekti. İyi hatırlayabiliyorsam matlubat altıyüz bin franga yükseliyordu. İzdivacından evvel, kont Chabert Paris eytamhaneleri lehine bir vasiyetname yaparak öldüğü zaman sahibi olacağı servetin dörtte birini bu müesseselere terketmişti, diğer dörtte birini de Mirî Emval tevarüs ediyordu. Tarafeyn yekdiğerile uzlaştıkları için müzayede satış ve taksim yapıldı. Bu tasfiye esnasında o zaman Fransayı idare eden canavar Mirî emvale düşen hisseyi bir irade ile miralayın karısına verdi.

— Demek ki böylece kont Chabertin şahsî serveti ancak üçyüzbin frankı bulacak.

Crottat :

—Tabiatile azizim, cavabını verdi. Sizi lehte olduğu kadar aleyhte de dava deruhte etmekle itham etmelerine rağmen bazan doğru düşündüğünüz de oluyor.

Noterin kendisine imzalattığı ilk makbuzda adresi görülen kont Chabert, Saint - Marceau mahallesinde, Peti - Banger sokağında, İmparatorluk Muhafız kıtasının sabık baş çavuşlarından ve şimdi sütçülük eden Vergniaud isminde birinin yanında oturuyordu. Oraya geldikten sonra Derville müşterisini bulmak için yaya olarak gitmeğe mecbur kaldı; çünkü arabacısı taş döşenmemiş ve çukurları bir binek arabası için çok derin olan bir sokağa girmekten imtina etti. Etrafına baka baka Derville nihayet sokağın caddeye yakın olan kısmında, toprak ve kemikten yapılmış iki dıvarın arasında, muhafaza için köşelemesine konulmuş tahta parçalarınaı gelip giden arabaların harab ettiği adi dıvar taşından iki sütun gördü. Bu sütunlar, üzerinde SÜTÇÜ VERGNIAUD kelimeleri kırmızı ile yazılı ve kiremitli bir tavanla örtülü bir direği taşıyorlardı. Bu ismin sağında yumurtalar ve solda bir inek resmi görülüyordu, hepsi beyaz renkle boyanmıştı. Kapı açıktı ve hiç şüphesiz bütün gün böyle duruyordu. Oldukça geniş bir bahçenin nihayetinde, kapının karşısında bir ev yükseliyordu, eğer Paris mahallelerinde bina edilen ve hiç bir şeye hattâ şiriyetine değil sadece sefaletine malik oldukları en çelimsiz köy hulübelerine bile benzemeyen bu salaşparelere ev demek caizse. Filhakika tarlaların ortasında kulübelere havanın temizliği, yeşillik, tarlaların manzarası, bir tepe, yılankavi bir yol, bağlar, sık bir çit, çayırların yosunu ve çiftlik aletleri bir şirinlik verirler; lâkin Pariste sefalet ancak korkunçluğu ile kendini büyütür. Yeni bina edilmiş olmasına rağmen, bu ev pek yakında yıkılacağa benziyordu. Hiç bir malzeme orada hakikî yerini bulamamıştı, hepsi her gün Parisin bir tarafında yıktırılan binalardan geliyordu. Derville bir tabelâdan yapılmış bir pencere kanadı üzerinde: *Tuhafiye mağazası* kelimelerini okudu. Oturulabilecek gibi görünen zemin katı bir taraftan yükselmişti, halbuki diğer taraftan odalar bir tepenin altında gömülü kalmışlardı. Kapı ile ev arasında içine yağmur ve çamaşır sularının aktığı gübre ile dolu müteaffin bir havuz vardı. Bu nahif binanın istinat ettiği ve diğerlerine nisbeten daha sağlam görünen dıvarda kafesler mevcuttu ve içinde hakikî tavşanlar yavruluyorlardı. Büyük kapının sağında ineklerin ahırı vardı ki bir süthane vasıtasile eve bitişiyor ve üzerinde saman ambarı bulunuyordu. Solda bir kümes, bir beygir ahırı ve evde olduğu gibi birbiri üzerine çakılmış kötü beyaz tahtalardan yapılmış ve üstü sazlarla yarım yamalak örtülmüş domuz kulübesi vardı. Derville in ayak bastığı bahçe, Paris in her gün yuttuğu muazzam yemek malzemesinin istihsal edildiği hemen bütün yerler gibi tam zamanında yetişmek mecburiyetinin icap ettirdiği istical alâimini gösteriyordu. Süt taşımağa mahsus bu kanbur teneke güğümler ve kaymak çömlekleri, bezden tıpalarile, süthanenin önüne karma karışık bir şekilde atılmıştı. Onları silmeğe mahsus delik deşik paçavralar, sırıklara bağlanmış sicimler üzerinde güneşin altında uçuşuyorlardı. Nesli ancak sütçülerde bulunan sakin beygir, arabanının birkaç adım önüne ilerlemiş ve kapısı kapalı olan ahırın önünde duruyordu. Bir keçi evin sarı ve çatlak dıvarını kaplayan narin ve tozlu asmanın dallarını yiyordu. Bir kedi kaymak çömleklerinin üstüne çömelmiş, onları yalıyordu. Derville in yaklaşması üzerine korkan tavuklar bağrışarak uçuştular, ve bekçi köpek havladı.

Derville bir bakışta bu çirkin manzaranın tamamını kavrayarak kendi kendine:

— Eylau muharebesini kazandıran adam burada oturuyor ha! dedi.

Ev üç yumurcağın nezareti altında kalmıştı. Biri yeşil otla dolu bir arabanın tepesine çıkmış, doğruca tencerenin içine düşeceklerini ümit ederek komşu evin ocak borusunun içine taş atıyordu. Diğeri arabanın yere değen kanadı üzerine bir domuzu getirmeğe çalışıyor, üçüncüsü de, kanadın diğer ucuna asılmış arabadan bir tahterevalli yaparak kanada kaldırmak için domuzun üstüne bindirilmesini bekliyordu. Derville M. Chabert in orada mı oturduğunu sorduğu zaman, hiç bir cevap almadı, ve her üçü, bu iki kelimeyi birleştirmek kabilse, ona zeki bir ahmaklıkla baktılar. Derville suallerini beyhude yere tekrar etti. Bu üç maskaranın

(*Bitmedi*)

KLASİK BİR ŞAHESER

Alis'in Sergüzeştleri

Geçen sayılarımızda takdim ettiğimiz Lewis Carroll un bu şaheseri bütün dünyada yegânedir

III

Göz yaşlarından peyda olan göl

Sahilde, sabahtan, acayip bir cemaat toplanmıştı: Kuşların tüyleri kanatları çamura bulanmış, hayvanların tüyleri vücutlarına yapışmış; hepsi sırsıklam, hepsi kemküm surat.

İlk mes'ele tabiî, kurunmanın bir yolunu aramaktı. Aralarında meşveret yaptılar. Alis bu cemaati hiç yadırgamacı, az zamanda, doğdu doğalı onlarla düşüp kalkıyormuş gibi, hepsine alıştı. Hattâ Papağanla uzun bir münakaşaya bile girişti, fakat kuş sonra böbürlenerek: "Ben senden büyüğüm, senden fazla bilirim elbet,„ diyip dayatınca Alis de kaç yaşında olduğunu anlamadan bunu tasdik etmek istemedi: Papağan ise yaşını söylemeyi kat'î olarak kabul etmediğinden artık söyleyecek başka bir şey kalmamıştı.

Nihayet cemaat içinde bir nufuz sahibi olduğu anlaşılan fare hepsine bağırarak: " Oturun ve beni dinleyin, dedi; kurunmamız için size kuru lâflar anlatacağım! „

Hepsi halka olup oturdular, fareyi ortalarına aldılar. Alis gözlerini düşünceli farenin üstüne dikti. Çünkü çabuk kurunmayacak olursa muhakkak fena soğuk alacağından şüphesi yoktu.

Fare kendine ehemmiyet verir tavırlar takınarak: " Eheml dedi, hepiniz hazır mısınız? Şimdi size bildiğim kuru lâfların en kurusunu anlatacağım. Susunuz ve lütfen dinleyiniz:

" Fatih Giyom papanın müzaheretile yürümüştü, sonra İngilizler de ona itaat ettiler, çünkü reislere ihtiyaçları vardı ve o aralık fütuhata ve gasplara alışmışlardı. Mercia ve Northumbria beyleri Edwin ile Morcar...„

Papağan titriyerek "Apşu„ dedi,

— Affedersiniz, bir şeymi söylediniz?

— Hayır, söylemedim.

– Öyle zannettim. O halde devam ediyorum: Edvin ve Morcar, Mercia ve Northumbria beyleri onu hükümdar ilân ettiler; hattâ vatanperver baş epsikopos Stigand bile şunu münasip buldu ki...„

Ördek sordu: "Ne buldu?„

Fakat fare bu suale ehemmiyet vermedi, sözüne devam etti: " Münasip buldu ki Edgar Atheling ile beraber Giyomun yanına gitsin ve ona tacı teklif etsin Fakat Normanların küstahlığı.. " Fare Alis'e dönerek sordu: "Şimdi ne haldesiniz, azizim?„

Alis mükedder bir tavr ile: " Eskisi kadar sırsıklam, dedi; sizin hikâyeleriniz beni hiç kurutmayacak gibi görüüyor. „

Dodo bunun üzerine ayağa kalkarak ve en azametli tavrını alarak: " Öyle ise, dedi, celsenin tecilini ve derhal daha müessir tedbirlerin ittihazını teklif ediyorum.. „

Karakuşun Yavrusu:

" Babanın dilini konuş, arkadaş! dedi; söylediğin sözlerin yarısını anlamıyorum, sizin de anladığınıza pek emin değilim ya! "

Karakuş Yavrusu başını eyerek tebessümünü sakladı, kuşların bir çoğu ise kahkaha ile güldüler.

Dodo, gücenik bir sesle: " Söylemek istediğim şu

di ki, kurunmamız için en iyi yapılacak şey bir koukus yarışına çıkmaktır. " dedi.

— Koukus yarışı da nedir?

Bunu Alis sordu, fakat pek te öğrenmek istediği için değil. Ancak Dodo sözünü bitirirken öyle bir şey söylemesi lâzım geldiği anlaşılıyordu; halbuki kimsede ağız açmak hevesi görülmüyordu.

Dodo cevap verdi:

— Bunu anlatmanın en iyi yolu tatbikatını yapmaktır. (Belki siz de bir kış günü bu yarışı tekrarlamağa lüzum görürsünüz diye, Dodo uun onu nasıl idare ettiğini anlatacağım.)

En evvel yerde bir yarış *pist* i çizdi, bu aşağı yukarı bir daire idi. (Şeklin tastamam daire olmamasından bir şey çıkmaz, demişti.) Sonra bütün cemaati, birer birer, *pist* in şurasına burasına yerleştirdi. " Bir, iki, üç, marş! " kumandasına ihtiyaç görülmedi; herkes istediği zaman koştu ve istediği zaman durdu; tabiî yarışın ne zaman ve nerede bittiğini anlamak kolay değildi. Yarım saat kadar koşulduktan sonra, Dodo, birden bire: " Yarış bitti! „ diye haykırdı; hepsi birden, soluk soluğa, etrafını sardılar ve muttasıl soruyorlardı:

"Yarışta kim kazandı?„

Dodo bu suale düşünmeden pek cevap veremiyordu ve uzun dir zaman, parmrğı şakağında, düşünme vaziyetinde (tıpkı tablolarda seyr ettiğimiz Şekispir gibi) durduktan sonra; sükût içinde bekliyen oemaate dedi ki:

"Herkes kazandı ve herkese mükâfat verilmelidir..„

Bütün sesler, koro halinde, bağrıştılar:

"Mükâfatları kim verecek?

Dodo, bir parmağile Alis'i göstererek:

"Tabiî, bul„ diye ilân etti. Bütün cemaat kızın etrafını sardılar ve bir düzüye: "Mükâfatımızı isteriz! Mükâfatımızı isterizl„ diye bağrıştılar.

Alis ne yapacağını bilmiyordu ve çaresizlik içinde sıkılmakta iken elini cebine soktu, orada bulduğu bir kutu akide şekerini çıkardı (bereket ki tuzlu su içine kaçmamıştı), bu şekerlemeleri, birer birer, mükâfat diye dağıttı, tastamam adam başına bir tane düştü.

Fare "İyi ama ona da bir mükâfat verilmeli, değil mi? " dedi. Dodo büyük bir ciddiyetle: "Tabiî„ diye cevap verdi, ve Alise sordu: "Cebinizde başka bir şey kalmadı mı?„

Alis mahzun mahzun:

— Yalnız bir yüksük, dedi.

— Ver bakayım onu?

Cemaat bir kere daha kızın etrafını sardı, Dodo yüksüğü resmiyetle takdim etti:

"Lütfen bu yüksüğü kabul etmenizi rica ediyoruz..„

Ve bu küçük nutuk bütün cemaat tarafından alkışlandı.

Alis için bunlar hep aptalca işlerdi, fakat herkeste öyle bir ciddiyet vardı ki gülmiye cesaret etmedi. Hale göre söyliyecek bir lâkırdı da bulamadığı için sadece eğilerek yüksüğü aldı ve o da elinden gelen resmiyeti takındı.

Ondan sonra görülecek iş akide şekerlerini yemekti; bu yüzden de bir haylı karışıklık ve gürültü oldu. İri kuşlar şekerlemelerin tadına varamıyorlardı, ufakların ise boğazlarında durmuş ve arkalarına vurarak onları yutturmak lâzım gelmişti. Nihayet bu iş de bitti, tekrar halka oldular, ve fareden bir şey naklet.mesini rica ettiler.

Alis de ona:

"Biliyorsunuz ya, bana hikâyenizi anlatacağınızı vadetmiştiniz„ , dedi ve tekrar onu gücendirmek korkusile fısıldıyrak ilâve etti: "Ne için Ke leri Kö leri sevmediğinizi de izah edecektiniz.„

— Benimki uzun ve hazin bir hikâyedir, kuyruğum kadar uzun, âdeta bir yılan masalı.

— Kuyruğunuz hakikaten uzun neden hazin olsun? Siz bir anlatın, ben de onu kuyruk biçiminde yazayım Farenin anlattığna göre Alisin yazabildiği şu oldu:

Tekir bir gün bir fare gördü. Ona darıldı, zılgıt verdi: "— Hey, bana bak, eve neye geliyorsun? dedi fareye; kalk haydi, gidelim kadıya, bunda ya sen haklısın veya ben haklıyım; her kim ise suçlu, cezaya çarpsın, bunun yolu budur. "— Aman lûtfet bir az.."

" — Hayır kabul etmem itiraz. Tekircik: " Kadı yok dedi. Bu nasıl dava beyefendi ?

" — Sus benim keyfim bunu ister. Emir veriyorum. bu yeter. Kadı yokmuş, kadı işte ben, Şahit yokmuş? Şahit te ben. Hüküm bağlı benim keyfime, sen de mahkûmsun ölüme.. „

Fare sert sert Alisin yüzüne haykırdı:

— Sapıttın be! Bu ne densizlik!

Alis büzülerek üzülerek yalvardı:

— Darılmayınız, rica ederim, bakınız, beşinci kıvrıma geldim. Bir hatam varsa düzelteyim.

— Seninle oyun olmuyor, vesselâm. Mutlaka insanın canını sıkacak bir budalalık savurursun.

— Maksadım bu değildir, sizi temin ederim. Yalnız siz pek çabuk gücenirsiniz!

Fare bir homurtudan başka bir cevap vermedi. Alis arkasından itiraz etti:

— Lütfen.. Geliniz, hikâyenizi bitiriniz.

Öbürleri de onunla beraber, koro olarak, rica ettiler:

— Lütfen... Dönünüz! Hikâyenizi bitiriniz!

Fakat sabrı kalmamıştı, başını salladı ve daha hızlı yürüdü, gitti.

Fare çekildikten sonra, Papağan içini çekerek:

— Ne yazık, dedi, durmak istemedi. İhtiyar bir yengeç de, fırsattan istifade, küçük kızına öğüt verdi:

— Gördünya! kulağında küpe olsun, hiddetine mağlup olma.

Genç yengeç karşılıktan geri kalmadı:

—Aman, sus anne! yoksa sustururlar adam benin lafına yengeçler bile tahammül etmez.

Alis, hepsi işitecek kadar hızlı, fak kimseye dönmeden:

— Burada bizim Dinah olmalı dedi; olmalı

[Devamı 47 inci sa]

ÇOCUKLARIN GIDASI

Sofrada zaptedilemeyen çocukların ekseriyetle başka sahalarda da idaresi güç, hırçın, yaramaz şeyler olduğu görülür. Bunun sebebini yalnız haşarılıkta değil, maddi bazı arızalarda aramalıdır. Dişlerin fenalığı, bademcikler, göz veya kulak zafiyeti v. s. bu tezahüratın başlıca amilleridir. iştaha ile yemeğini yemeyen çocuk ya hastadır yahut ta nafi ve cazip yemek bulamayordur. İştahasızlığın en başlıca sebebi inkıbaz da olabilir. Esasen bu halin büyükleri bile titiz ve asabi yaptığını tecrübe ile bilenler içimizde nadir değildir. Çocuğu iltifat veya tehdit ile yedirmeğe çalışmaktansa bu gayeyi tabiatile ihzar etmek için evvelâ iştahasızlığın sebebini araştırarak çaresine bakılmalıdır. İştahanın hazım hususunda da büyük ve esaslı bir amil olduğunu bilenler isteksiz yemek yemekten hiç istifade edilmeyeceğini takdir ederler.

İştaha veya kuvvet ilâçları ile bu iş görülemez. Sıhhî sebeplerden mâda, korku, hiddet, keder ve yorgunluk gibi tesirler de iştahayı kesebilir. Çocuğun sofradaki yaramazlıklarının saiki her ne ise izale edildikten sonra gıda meselesi ciddiyetle düşünülerek makul bir surette tertip edilmelidir. Bu gün artık Vitamin, kalori ve ilh.. kelimelerini ve manalarını bilmeyen genç anneler hamdolsun ortadan kalkmıştır. Çocukların muhtelif yaşlarda neler yemeleri lâzım geldiği hakkında biraz malûmat edinmemiş anne tasavvur edemem. Çocuğun yaşı büyüdükçe, büyüklerin yemeklerine yaklaşmaları, işi haylı kolaylaştırır. Ufak bebeklerin yemek listesi pek mahdut olup ancak süt, meyve ve sebze usareleri, az pişmiş etin kanı, hafif mamaları ihtiva eder. Bir buçuktan üç yaşına kadar bebekler için günlük liste oldukça yeknasak olup süt, yumurta, hu[illegible]t, kızarmış ekmek, limon, portakal veya domates [illegible]si, pişmiş meyve ezmesi, patates, taze çiy ve pişmiş sebze, çorbalar, mahallebiler, yoğurt ve basit bisküilerden ibarettir. Ondansonra da aklı-selim sahibi her anne evde pişen yemeklerden çocuğa en münasip olanını ayırabilir.

Bebeğin Bebeği

Esas itibarile her çocuğa bal süt ve mevsiminde balık yağı verilmelidir. Altı yaşına gelmeden çocuklara et vermek ihtiyacı yoksa da daha evvel başlayanların zarar gördüğünü de bilmiyoruz. Sekizle on arasında ve mektebe gitmeğe, boy atmağa başlayan çocuklar için yalnız et değil, sair kuvvet ve hararet verecek gıdalar da lâzımdır.

[Devamı 47 inci sahifede]

Mevsim modelleri

Bu elbiselere yerli kumaşları ve hususile İPEKİŞ in nefis kumaşlarını tavsiye ederiz.

1 — Sade, şık, mevsimlik, güzel bir rop - manto. İnce yünlülerden 130 santim eninde kumaşlardan 3, ensizlerinden 4 metreden çıkar.

2 — Tüvitten zarif mevsimlik bir tayyör. Enli kumaşlardan 3,5 ensizlerden 4,5 metreden çıkar.

3 — Yünlü ve kalın ipeklilerden yapılır. Yünlüden 3, ipekliden 4 metreden çıkar.

4 — Yünlülerden ve yün jerselerden 4 metreden çıkar; yakası, kolları başka renkten yapılırsa daha şık olur.

5 — Ekose ve düz kumaşlardan yapılan sade ve şık bir manto. 150 santim enindeki kumaşlardan iki

boydan çıkar.

6 — Yollu yünlülerden yapılırsa gayet şık olur. Beş metreden çıkar.

7 — Yünlü, kalın ipekli ve kadifeden yapılır. Ensiz kumaşlardan 3,75 enlilerden 3 metreden çıkar;

8 — Çok güzel bir rop - manto, 5 metreden çıkar. kolları kürkle süslenirse daha zarif olur.

9 — Çok sempl ve japone bir model. Enli kumaşlardan 3, ensizlerden 4 metreden çıkar. Yakası ekose kumaştan yapılmalı.

10 — 9 numaralı modelin mantosudur.

11 — İnce yünlülerden 4,5 metreden çıkar.

12 — Ekose kumaştan sade zarif bir elbise. 120 santim eninde kumaşlardan 3 metreden çıkar.

Çocukların Gıdası

[Sahife 44 den devam]

Sabah kahvaltısı mektep çocuğu hayatında mühim bir mevki sahibi olduğundan hem mebzul ve mugaddî olarak tertip edilmeli, hem de yenilmek için bol zaman bırakmalıdır. Çocuğunu sabah uykusundan uyandırmağa kıyamadığı için acele ile yutulan yarım yanlış bir kahvaltı ile mektebe gönderen anne cahil değilse mcürimdir. Sabah ve akşam yemeklerini lâyıkile yiyen çocuğun öğle yemeğini hafif geçmesi pek büyük bir mahzur teşkil etmezse de yine dikkat lâzımdır. Mektepten gelençocuğun kahvaltı yerine akşam yemeğinin yedirilerek oyun ve ders müzakeresinden sonra yıkanıp yatacağı zaman bir fincan sıcak süt veya sütlü kakao vermek usulü çok iyidir. Çocukların yemeğinde yaz ve kış limonata ve portakal suyunu, sütü hiç eksik etmemelidir.

On yaşını geçen çocuk için fazla baharlı yemekler, ağır salçalar müstesna olmak üzere artık perhiz olmamak icap eder. Maamafi bunlar da yine büyüklerden evvel yemeklerini yiyerek erken yatmalıdırlar.

Çocuk yemeklerini hazırlarken, kaynatmak usulünün vitaminleri mutlak surette öldürdüğünü de hatırdan çıkarmamalı, mümkün olduğu kadar buharla pişirmeğe ve az kaynatmağa dikkat etmelidir.

Alis'in Sergüzeştleri

[43 üncü sahifeden devam]

dide ben ona göstermeliydim. Bir işaretle onu yakalatır, buraya getirttiridim!

Papağan sordu:

— Saygısızlık gibi olmasın, fakat Dinah dediğiniz kimdir?

Alis sevgili kedisinden bahsetmek fırsatını hiç kaçırmaz; hararetli hararetli anlatmağa başladı:

— Dinah bizim kedidir. Hem ne kedi! Fare yakalamakta eşini kimse tasavvür edemez! Onun kuşlar arkasından da nasıl seğirttiğini bir görseniz! Ufak bir kuşu lâhzede kemirip bitirir

Bu sözler cemaatin içinde görülecek bir heyecan uyandırdı. Kuşların bir çoğu hemen kaçıştı. Yaşlı bir saksağan üstünü örterek özür diledi:

Gece serinliği göğsüme pek dokunur.. Bana müsaade!

Bir kanarya sesi titriyerek küçüklerini çağırdı:

— Yavrularım, gidelim artık. Sizin yatmak vaktiniz geçiyor!

Hepsi türlü bahanelerle çekildiler, ortada Alis yapa yalnız kaldı. Kendi kendine: "Keşke Dinahın lâfını etmeseydim, dedi; burada, aşağıda onu sevene hiç rasgelmedim; halbu ki o dünyanın en iyi kedisidir! Ah, benim Dinahçığım, acaba seni bir daha dünya gözüyle görmek nasip olacak mı?"

Bunun üzerine, zavallı Alis, içinde öyle bir üzüntü duydu ki yine ağlamağa basladı. Fakat az sonra tekrar, uzakta bir ayak pıtırdısı işitti; yalnızlığın can sıkıntısı içinde ümit dolu bir nazarla o tarafa baktı: Belki fare fikrinden caymış ta hikâyesini bitirmeye dönmüştür, diye.

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Baş Muharrir: AHMET CEVAT

Adres: Dilsizzade Hanı, No. 1-2

Telefon: 24118 - Posta kutusu: 706

MUHİT Neşriyat Limited Şirketi tarafından neşrolunur.

MUHİT'e abone olmak şartları

	Türkiye için	Ec. memleketler için
Seneliği	240 K.	3 Dolar
Altı aylığı	120 K.	1 ½ „

Muhterem okuyucularımıza

Dört senedenberi yalnız okuyucularının yüksek menfaatlerini düşünerek çıkan **Muhit** yeni ve büyük bir fedakârlığa karar veriyor: Fiatını **50** kuruştan **20** ye indiriyor. Buna mukabil sahifelerini de **80** den **48**e azaltıyorsa da fiyat tenzilâtının nisbeti çok yüksek: **yüzde 60 tır.**

Sahifelerin azaltılması ancak **yüzde 40 tır.**

Halbuki üç renkli kapağını, renkli illüstrasyonlarını değiştirmedikten başka yazılarını da daha ziyade teksif etmeğe gayret etmektedir. Moda patronları da eskisi gibi meccanî olarak taktim edilecektir. Böylece bu yeni fedakârlıktan okuyucunun istifadesi **yüzde 40** nispetine çıkmaktadır.

Bu fedakârlığa katlanmamıza abonelerimizden gördüğümüz büyük rağbet ve diğer okuyucularımızdan aldığımız bazı mektuplar sebep olmuştur. Son aylarda abonelere verdiğimiz hediyeler ve yaptığımız tenzilât üzerine miktarları 3 misli derecesinde arttı. Diğer abone olmıyan okuyucular ise haklı olarak şikâyete başladılar.

Hakikaten hazirandan beri maaşlardan kesilmeğe başlıyan muvazene vergisi akuyucuların en büyük kısmını çok sevdikleri mecmualarına 50 kuruş verememek zarureti altına koydu. Bunun için **Muhit'i** her keseye uygun bir fiatta çıkarmak mübrem bir ihtiyaç oldu.

Bu yeni tenzilâttan abonelerimiz asla ziyan etmiyecektir; çünkü matlupları tamamile hesap edilerek ona göre abone müddetleri uzatılacaktır.

Bu fevkalade tenzilât **Muhit'in** son fedakârlığı olmıyacaktır:

Okuyucuları üç misli artarsa fiatını **15** kuruşa indirmek ve ayda iki defa çıkarmak imkânı hasıl olacaktır. O zaman ayda iki defa verilecek olan onbeşer kuruşa mukabil yüzdört sahifelik mecmua, enfes ve üç renkli kapağı; iki renkli illüstrasyonlarile alınabilecektir.

Okuyucularımız yakında "Muhit" lerini bu fevkalade şerait altında ve daha mükemmel bir nefasette okumak isterlerse mecmuayı bildiklerine tavsiye etmeyi ihmal etmemelidirler. **Her okuyucu iki, üç, dört okuyucu daha bulacak olursa Muhit 1933 senesi ikinci Kânunundan itibaren yine 48 sahife olarak, nefisliğine ve mükemmelliğinc hiç bir noksan getirmeksizin 15 kuruşa ve ayda iki defa çıkabilecektir.**

Memlekete dair:

Büyük, Millî Dil Kurultayı (Ahmet Cevat) 2
İzmir Müzesi (Avni Ali) 24

İlınî sahifeler:

Tarihin mevzuu (İsmail Hakkı) 14

Edebiyat, San'at, Lisan:

Dil siyaseti 10
Ömerin sergisi 36

Hikâye, Tiyatro, Seyahat,

Bir küçük kızın aşkına (3) (Ahmet Abdullah) 4
Bir cinnet sahnesi (Halit Zıya Uşşakî Zade) 7
Şu kız (3) (Jacland Marmur) 20
Hayatın beş nimeti (Mark Twain) 26
Mektepte ilk günüm (Nahit Sırrı) 30
Alis'in sergüzeştleri (Lewis Carroll) 42

Tefrika:

Hüsün ve aşk (Şeyh Galip) 34
Miralay Chabert (Balzak) 38

Şiirler ve Nesirler:

Sonbahar (Yaşar Nabi) 1
Uyku (Vahdet Gültekin) 2
Bu akşam (Vahdet Gültekin) 27
Koşma (Fevziye Abdullah) 27
Ömrümde sükût (Cahit Sıtkı) 27
Türk Manileri 33
Genç şiirler 37

Kadın sahifeleri:

Çocukların gıdası 44
Moda 45

Müteferrik:

Yeni bir şiir musabakası 16
Kartopu (1) (Martin Johnson) 17
Uçan Tanklar (2) 28

(1) American Magazine (2) Popular Science [3] Goodhouse Keeping.

İmtiyaz sahibi ve Neşriyat Müdürü: AHMET CEVAT İstanbul – Türkiye Matbaası, Ankara caddesi, Reşit Ef. H. No. 115